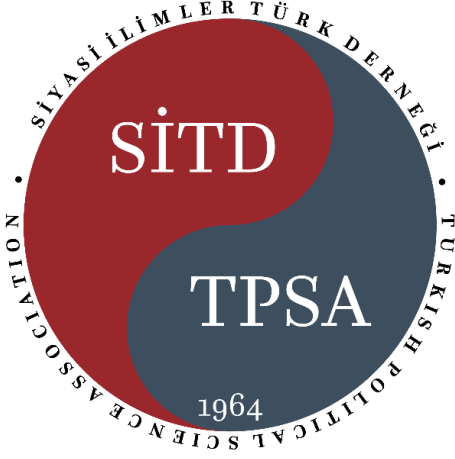

SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ

XXII.

LİSANSÜSTÜ

KONFERANSI

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ

18 EYLÜL 2026

ÖZET KİTAPÇIĞI

SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ
XXII. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI 2026
BİLDİRİ ÖZETLERİ

Hasret Dikici-Bilgin, Mine Eder, Berk Esen, S. Barış Gülmez, İlkim Büke-Okyar, Tunahan Yıldız, Taşkın Toprak İpek
(Yayına Hazırlayanlar)

Yayın Yılı : 2026
Yayıncı : Siyasi İlimler Türk Derneği
Yayın Türü : E-Kitap
E-ISBN : 978-625-92241-2-1
Dizgi : Tunahan Yıldız

İletişim : Siyasi İlimler Türk Derneği
Eski Silahtarağa Elektrik Santrali Mah. No:2/13
PK 34060 Eyüpsultan/İstanbul
bilgi@sitd.org.tr

Bu kitaptaki her bir sunum özetinde yazılan görüşler yazarlarını bağlamaktadır.
Siyasi İlimler Türk Derneği hakem sürecinden geçerek kabul edilmiş sunumların içeriğinden
sorumlu tutulamaz.

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Hasret Dikici Bilgin, *İstanbul Bilgi Üniversitesi*

Prof. Dr. Mine Eder, *Boğaziçi Üniversitesi*

Doç. Dr. Berk Esen, *Sabancı Üniversitesi*

Prof. Dr. S. Barış Gülmez, *KIMEP Üniversitesi*

Doç. Dr. İlkin Buke Okyar, *Yeditepe Üniversitesi*

Dr. Öğr. Üyesi Tunahan Yıldız, *ODTÜ*

Taşkın Toprak İpek, *İstanbul Bilgi Üniversitesi*

Prof. Dr. Harun Arıkan, *Çukurova Üniversitesi*

Prof. Dr. Marella Bodur Ün, *Çukurova Üniversitesi*

Prof. Dr. Aslı Ilgıt, *Çukurova Üniversitesi*

Doç. Dr. Özhan Demirkol, *Çukurova Üniversitesi*

Dr. Öğr. Üyesi Burcu Sarı Karademir, *Çukurova Üniversitesi*

Dr. Öğr. Üyesi Sevinç Öztürk, *Çukurova Üniversitesi*

Dr. Ayşe Duygu Tanrıverdi, *Çukurova Üniversitesi*

Arş. Gör. Taha Kalaycı, *Çukurova Üniversitesi*

Siyasi İlimler Türk Derneği

Siyasi İlimler Türk Derneği'nin kökeninde 1952'de kurulan Türk Siyasî İlimler Derneği yer almaktadır. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (SBF) öğretim üyelerinden Prof. Dr. Yavuz Abadan'ın Türkiye'de çağdaş siyaset bilimi yaklaşımlarını yaygınlaştırma çabasının bir sonucu olarak kurulan bu derneğin kurucuları arasında, Abadan'ın yanı sıra siyaset bilimi, hukuk, iktisat ve maliye alanlarının önde gelen profesörleri yer almıştır: Zeki Mesud Alsan, Sadun Aren, A. Suat Bilge, Fethi Çelikbaş, Ahmet Şükrü Esmer, Turhan Feyzioğlu, Bedri Gürsoy, Aziz Köklü, Seha L. Meray, Bahri Savcı ve Fadıl Hakkı Sur. Dernek 1961'den itibaren yoğun bir kitap yayın faaliyeti içinde olmuştur. Karşılaştırmalı siyaset, siyasal düşünceler tarihi, siyaset sosyolojisi ve uluslararası siyaset gibi çeşitli alan ve konularda yayınlanan kitapları, aralarında Nermin Abadan Unat, Mete Tunçay, Baskın Oran, Ünsal Oskay, Mümtaz Soysal, Özer Ozankaya, Ülker Gürkan, Türkkaya Ataöv, Emre Kongar, Erdoğan Güçbilmez, Taner Timur ve Arif Payaslıoğlu gibi 1960'lı yıllarda Ankara Üniversitesi SBF'de öğretim üyesi ya da asistan olarak görev yapan, sonraki yıllarda da siyaset biliminin çeşitli alanlarına katkılar yapmaya devam edecek olan isimler Türkçeye çevirmiştir.

1973'te Siyasi İlimler Türk Derneği adıyla tescil edilen dernek 1970'li ve 1980'li yıllarda yayın faaliyetine devam etmiş, İlter Turan, Ergun Özbudun, Deniz Baykal, Tuncer Karamustafaoğlu ve Ersin Onulduran'ın çabalarıyla siyasal davranış ve demokrasi teorisi alanlarında yoğunlaşan eserlerin Türkçe çevirileri yayımlanmıştır.

Derneğin merkezi 2000 yılında Ankara'dan İstanbul'a taşınmıştır. Bu yeni dönemde derneğin yönetim kurulu başkanlığını sırasıyla Prof. Dr. İlter Turan, Prof. Dr. Şule Kut, Prof. Dr. Füsün Türkmen, Prof. Dr. M. Sabri Sayarı ve Prof. Dr. Hasret Dikici Bilgin yürütmüştür. Dernek genç araştırmacıları teşvik etmek ve genç nesille deneyimli akademisyenleri bir araya getirmek amacıyla 2003'ten itibaren yıllık periyotlarla SİTD Lisansüstü Konferansları düzenlemektedir.

PROGRAM AKIŞI

18 Eylül 2026

09.00-09.30: Kayıt (İİBF Dekanlık Binası Girişi)

09.30-10.00: Açılış Konuşmaları (İİBF Konferans Salonu)

Doç. Dr. Özhan Demirkol, Çukurova Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
Başkanı

Prof. Dr. Hasret Dikici Bilgin, Siyasi İlimler Türk Derneği Başkanı

10.00-10.45: Ana Konuşma (İİBF Konferans Salonu)

Prof. Dr. Harun Arıkan, Değişen Dünyayı Okumak: Uluslararası Sistemin Dönüşümü ve
Jeopolitik Kırılmalar

10.45-11.00: Nermin Abadan Unat En İyi Makale Ödülü Takdimi (İİBF Konferans Salonu)

11.00-11.15: Ara

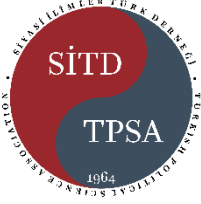
11.15-13.00: I. Oturum (İİBF Dekanlık Binası)

13.00-14.15: Öğle Arası

14.15-16.00: II. Oturum (İİBF Dekanlık Binası)

16.00-16.15: Ara

16.15-18.00: III. Oturum (İİBF Dekanlık Binası)

SİYASİ İLMİLER TÜRK DERNEĞİ

XXII. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI

I. OTURUM (18 EYLÜL 2026, CUMA, 11.15-13.00)

Panel 1 (11.15-13.00, Amfi V)

Kent Siyaseti, Yerel Yönetimler ve Kentsel Hafıza

Panel Başkanı: Taşkın Toprak İpek (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Berkan Çalışkan (Marmara Üniversitesi), 1980 sonrası Beylikdüzü Yerel Siyasetinde Yönetim Koalisyonları

Bu çalışma, 1980 sonrası Beylikdüzü'nde merkezi toplu konut politikalarıyla hızlanan kentleşmenin ardından, yerel aktörlerin meydana getirdiği kentsel rejim pratiklerini incelemektedir. Mevcut literatür ağırlıklı olarak kırdan kente göç eden yoksul kesimlerin kente tutunma ve gecekondü deneyimlerine, lüks konut alanlarına ya da merkezi yönetim tarafından üretilen TOKİ projelerine odaklanmaktadır. Bu araştırma ise kırsal bir bölgenin, orta sınıfa hitap eden konut kooperatifleriyle geçirdiği dönüşümü, belediyeleşme ve yerel koalisyonlar bağlamında incelemektedir. Yerel aktörlerin tarihsel süreçteki ilişki ağlarını, çatışma ve müzakere dinamiklerini ele alarak uzun erimli politika gündeminin nasıl belirlendiğini tartışmaktadır. Ayrıca, Türkiye'deki merkezîyetçi yönetim yapılarına rağmen belediyelerin yerel aktörlerle koalisyon kurma kapasitelerini ampirik olarak tartışarak kentsel rejim teorisine katkı sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma, Beylikdüzü'nde kentsel-siyasal süreçlerin belediye, konut kooperatifleri, inşaat şirketleri ve arazi sahibi mübadiller arasında kurulan kırk yıllık bir kentsel rejim çerçevesinde biçimlendiği iddiasındadır. Çalışmada, nitel yöntem kullanılmış ve saha araştırması süresince Beylikdüzü belediye başkanları, meclis üyeleri, arazi sahipleri, kooperatifçiler ve inşaat sektörü aktörlerinden oluşan 42 katılımcıyla derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulguları, Beylikdüzü kentsel rejiminin siyasi parti değişimlerinden etkilenmeden tarihsel sürekliliğini korusa da çeşitli dönemlerde dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. Belediyenin kurumsal statüsü, belediye başkanlarının koalisyonu dönüştürme gücü ve aktör değişimlerinin önemli yer tuttuğu bu süreçler üç evrede incelenilmektedir. İlk olarak 1989-2004 yıllarında ANAP'lı belde belediyeler dönemindeki kentsel rejim, belediye, kooperatifler ve mübadiller arasındaki patronaj ve karşılıklılık ilişkilerine dayanmaktadır. Bu dönem, rejim aktörlerinin tamamının kentsel rantın maksimizasyonunu hedeflediği bir büyüme koalisyonuna işaret etmektedir. İkinci olarak, 2004-2014 AK Parti dönemi ise, belde belediyesinin önce büyükşehir denetimi altına girdiği, ardından ilçe belediyesine dönüştüğü dönemi kapsamaktadır. Bu süreçte, ulusal ölçekteki inşaat hamlelerinin de etkisiyle kentsel rejimde aktör değişimi yaşanmış ve kooperatiflerin yerini inşaat şirketleri almıştır. Ancak bu değişim yalnızca aktörlerle sınırlı kalmış, mevcut büyüme rejiminin kapasitesini daha da genişlemiştir. Üçüncü ve son olarak CHP döneminde

ise kentsel büyüme yönlü politikalar devam etmekle birlikte rejim pratikleri yeniden kurgulanmıştır. Yerel siyasetteki sosyolojik dönüşümle birlikte belediyenin mekân üzerindeki politika gündemi önceki iki döneme kıyasla salt konut odaklı olmaktan çıkarak, orta sınıfın kamusal alan hizmet taleplerinin de karşılık bulduğu yeni bir boyut kazanmıştır. Beylikdüzü kentsel rejiminde meydana gelen tüm bu dönüşüm süreçleri, yerel aktörlerin sahip oldukları kaynakların önem düzeyinin değişime bağlı olarak gelişim göstermiştir. En nihayetinde bu araştırma, Türkiye'nin merkezîyetçi politikalarla yönlendirilen kentleşme süreçlerinde dahi belediye, sermaye grupları ve yerel aktörler arasındaki ittifakların nasıl uzun erimli bir kentsel koalisyon inşa edebileceğini ortaya koymaya çalışmıştır.

Hilal Kuruoğlu (Marmara Üniversitesi), Belediye Meclislerinde Topal Ördek Etkisi: İBB Örneği

Belediye yönetimlerinde yerel siyasetin farklı boyutları bulunmaktadır. Birer aktör olarak siyasal partiler baz alındığında seçim kampanyalarından sandık sonuçlarına, grup toplantılarından komisyon ve meclis toplantılarına kadar çeşitli bağlamlarda kendini göstermektedir. Yalnızca partiler arası rekabette değil, belediye başkanı ile kendi grupları ve belediye meclisi arasında da tezahür edebilmektedir. Belediye başkanının mensup olduğu partinin mecliste çoğunluğu sağlayamaması halinde siyasal güç çekişmesinin daha yüksek olması beklenmektedir. Yasama ve yürütme gücünün farklı siyasal partilerde bulunduğu bölünmüş yönetimlerde, yürütmenin meclis tarafından kısıtlanması ya da kilitlenmesi durumu literatürde Topal Ördek (*Lame Duck*) etkisi olarak adlandırılmaktadır. Daha çok başkanlık sisteminin uygulandığı ülkelere ilişkin olarak makro düzeyde ele alınan bu kavram, yerel ölçekli çalışmalarda da kullanılmaktadır. Ancak bu düzeyde alınan kararların kentsel hizmete dönük olması nedeniyle doğrudan bir kilitlenme yerine farklı stratejiler aracılığıyla tezahür etmektedir. Bu çalışmada, Türkiye'deki bölünmüş yerel yönetim pratiklerinin bir örneği olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin (İBB) 2019-2024 dönemi, tekil vaka analizi olarak ele alınmıştır. Bu dönemde yürütme organının başında Millet İttifakının adayı olarak belediye başkanı seçilen Ekrem İmamoğlu bulunurken; Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), İYİ Parti ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) temsilcilerinden oluşan belediye meclisinin çoğunluğunu ise Cumhur İttifakı elinde bulundurmuştur. Yapılan araştırma ile taraflar arasındaki siyasi mücadelede nasıl stratejilerin geliştirildiği ve bölünmüş yönetimlerle özdeşleştirilen Topal Ördek etkisinin nasıl tezahür ettiğini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, İBB TV dijital arşivinde yer alan meclis toplantı kayıtlarının video temelli nitel içerik analizi yapılmıştır. Sürecin başlangıç noktasını ve ilk uygulamaları, dönem ortasındaki seyri ve nihai durumu ortaya koymak üzere amaçlı örnekleme tekniğiyle veri seti belirlenmiştir. Başlangıç noktası olarak Temmuz 2019'da gerçekleştirilen ilk belediye meclisi toplantısına bakıldığında, AK Parti grubunun İstanbul'a hizmet için icra makamına gereken desteğin verileceği, CHP grubunun ise partizanlık yapılmayacağı taahhüdünde bulundukları görülmektedir. Ancak dönem içerisinde belirli çatışma eksenleri ön plana çıkmaktadır. Parti grupları tarafından 2019 öncesi döneme ve merkezi yönetimin politikalarına sıklıkla referans verilmiştir. Aynı zamanda devralınan borç stoku ve yeni borçlanmalar; tamamlanan, durdurulan ve yeni başlatılan projeler; yatırımların niteliği ve niceliği; işten çıkarma ve istihdam politikaları konularında veri üzerinden meşruiyet sağlama yoluna gidilmiş

ve karşılıklı olarak hatalı/çarpıtılmış veri kullanımı iddialarında bulunulmuştur. Elde edilen bulgular; belediye meclisi içerisindeki stratejilerin kurumsal müdahale, komisyonlar ve kararlar üzerinden kurgulandığını göstermektedir. Kurumsal müdahalelere örnek olarak komisyon üye sayılarının değiştirilmesi gösterilebilir. Gündeme alınmayan önergeler, muhalefet şerhi konulan raporlar, muhalefet şerhiyle ve oy çokluğuyla kabul edilen ya da reddedilen kararlar gibi sarıh örneklerin yanında komisyonda zamana yayma ve idarenin teklifinde değişiklik yaparak meclisten geçirme gibi daha örtülü stratejiler de gözlenmektedir. Bununla birlikte yetki kısıtlaması, mülkiyet ve işletme hakkı devri, mali müdahale ve sorumluluğu dışsallaştırma şeklinde kendini gösteren merkezi yönetim kaynaklı stratejiler de gündemde yer bulmuştur. Analiz sonucunda, Topal Ördek etkisinin hizmetlerin doğrudan kesintiye uğradığı bir kilitlenme olarak değil; finansal, idari ve kurumsal süreçlerde sınırlandırma veya geciktirme şeklinde kendini gösterdiği saptanmıştır. Bölünmüş yönetimlerin yerel düzeyde ele alındığı bu çalışma, İBB meclis toplantılarının ampirik bir veri setine dönüştürülmesinin yanı sıra yasama-yürütme ilişkileri ve benimsenen siyasi stratejilerin ortaya konması bakımından yerel siyaset literatürüne katkı sunmaktadır.

Ada İlyada Utkucu (İzmir Ekonomi Üniversitesi), Resmi Hafıza Anlatıları, Anma ve Sessizlik: İzmir’de Kurumsal Hafıza Biçimleri Üzerine Bir Analiz – İzmir Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM)

21. yüzyılın ilk çeyreğinde, sağcı popülist hareketlerin yükselişi ve demokrasinin gerilemesi, hafıza siyasetinde bir dönüşümü tetikleyerek, liberal-demokratik çatışma pratiklerinden uzaklaşıp “illiberal hafıza”ya doğru bir hareketlenme yarattı. Mevcut literatür bu olguyu esas olarak merkezi sağcı popülist hükümetler çerçevesinde analiz ederken, bu çalışma hafıza inşasında yerel yönetim kurumlarının ve ilerici, sosyal demokrat siyasi aktörlerin rolünü ele alarak, bu konuda yeterince irdelenmemiş bir boyutu inceliyor. Bu çalışma, Türkiye’de Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) liderliğindeki İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren bir hafıza kurumu olan Ahmet Piriştina İzmir Kent Arşivi ve Müzesi’ne (APİKAM) odaklanmaktadır. CHP, devlet merkezli, “idari unutma” mirasına sahip Türkiye Cumhuriyeti’nin “kurucu partisi” olması ve aynı zamanda sosyal demokrat değerleri savunan çağdaş bir “ilerici muhalefet” aktörü olması nedeniyle benzersiz bir ikili konuma sahiptir. Bu çalışma, APİKAM’ı inceleyerek, sosyal demokrat aktörler tarafından yönetilen yerel kurumların, genellikle illiberal rejimlerle ilişkilendirilen dışlayıcı ve antagonistik hafıza pratiklerini yeniden ürettiğini, dönüştürdüğünü veya sorguladığını araştırmaktadır. Araştırma, nitel bir vaka çalışması metodolojisi kullanmakta olup, kurum müdürüyle yapılan bir “anahtar bilgi kaynağı” görüşmesi ile üç özel projenin çok katmanlı analizine odaklanmaktadır: çocuklar için “İzmir Kent Kültürü ve Tarih Eğitimi” programı, “Buca Göç ve Mübadele Anı Evi” ve “İzmir Fotoğrafhanesi ve Görsel Hafızanın İnşası” sergisi. Bu vakalar, kurumun tarihsel yüzleşme konusundaki özgürlükçü ideal ile geleneksel resmi anlatı arasındaki gerilimi nasıl yönettiğini belirlemek amacıyla analiz edilmektedir. Sonuç olarak, bu çalışma, illiberal hafızanın yalnızca merkezi iktidar tarafından değil, aynı zamanda yerel düzeydeki muhalefet pratikleri tarafından da şekillendirilen geniş bir söylemsel alan olarak kavramsallaştırılması gerektiğini savunmaktadır. Coğrafi odağı geleneksel merkezler olan Ankara ve İstanbul’dan İzmir’e

kaydıran bu çalışma, yerel yönetim kurumlarını ya alternatif anma alanları açabilecek ya da mevcut sessizlik ve seçicilik mekanizmalarını pekiştirebilecek kritik orta düzey aktörler olarak kavramsallaştırarak literatüre katkıda bulunmaktadır.

Nazlı İkra Öztay (Ankara Üniversitesi), Kullanım Değeri ve Değişim Değeri Arasında Kent: Mamdani'nin New York'u

Günümüzde neoliberal kentleşme dinamikleri, kentlerin kullanım değerinin yerini değişim değerinin aldığı bir dönüşümü içermektedir. Bu dönüşüm ise, kentlilerin büyük kısmını oluşturan işçilerin, yoksulların ve göçmenlerin, kente ve kentli olmaya dair yararlanabilecekleri imkânları daraltan ve bu grupları giderek daha fazla kent çeperlerine iten; öte yandan kenti sermaye birikim aracı haline getiren bir süreci beraberinde getirmektedir. Kentsel mekân sistematik olarak gentrifiye edilmekte; bunun bir sonucu olarak kent merkezinde barınamayan gruplar Lefebvre'nin kavramıyla "kent hakkından" mahrum bırakılmaktadır. Öte yandan, David Harvey'in öne sürdüğü şekilde "girişimci kent" mantığıyla hareket edilmesi, belediyelerin hizmet odaklı değil küresel sermayeyi şehre çekme odaklı hareket ettiğini göstermektedir. Kent hakkının sistematik ihlali ve bu ihlalin yarattığı zararı telafi etmeye yönelik politika üretmesi gereken belediyelerin de benzer şekilde neoliberal mantıkta hareket etmesi; kentleri söz konusu gruplar için yaşanamaz hale getirmektedir. Lefebvre ve Harvey'in mekânın politik-ekonomik inşası çerçevesi içinde geliştirdiği kavramlar, piyasa dışı bir sosyal-mekânsal örgütlenmenin imkânlarını tartışabilmek açısından, Karl Polanyi'nin öne sürdüğü "ikili hareket" (*double-movement*) kavramının anlaşılabilmesine zemin sağlamaktadır. İkili hareket, piyasanın sınırlarının genişlediği ve emek, toprak ve para gibi; doğası gereği satılmak üzere üretilmemiş olan kavramları metalaştırdığı bir ilk hareketi öngörür. Aslında meta olmayan bu kavramların piyasa tarafından "hayali metalaştırılmasına" karşı toplum, "karşı-harekette" bulunarak bir direnme gösterir. Günümüzde neoliberal kent sisteminin ihlal ettiği kent hakkı; piyasanın ilk hareketini göstermektedir. Bu çalışma kapsamında; New York City Belediye Başkanı Zohran Mamdani'nin tasarladığı konut politikalarının, Polanyi bağlamında bir karşı hareketi teşkil edip etmediği sorusuna yanıt aranmaktadır. Mamdani'nin konut politikaları; barınma gibi yaşamsal bir hakkın piyasa tarafından gasp edilmesine karşı toplum tarafından alınan bir önlem olarak değerlendirilmektedir. Esping-Andersen'e göre meta-dışılaştırma (*decommodification*); bireylerin veya ailelerin, piyasaya katılımından bağımsız şekilde, sosyal olarak kabul edilebilir bir yaşam standardını sürdürebilmelerini ifade eder. Eğer ki bireyin sistemde refahı, piyasadaki satın alma gücüne bağlı değilse, o sistem meta-dışılaştırılmıştır. Günümüzde uygulanan neoliberal kent politikalarının, Esping-Andersen'in öngördüğü şekilde bir meta-dışılaştırmaya izin vermediği açıktır: Barınma, ulaşım ve sosyal hizmetler başta olmak üzere kent yaşamına dair neredeyse her alan piyasa tarafından düzenlenmekte ve bireyler ancak piyasada belirlenen karşılığı sağlayabildikleri takdirde bu hizmetlerden faydalanabilmektedir. Bu çalışma kapsamında yanıt aranan bir diğer soru; Mamdani'nin kent politikalarının, Esping-Andersen'in öngördüğü şekilde bir tür meta-dışılaştırma olarak anlaşılıp anlaşılamayacağıdır. Mamdani'nin ücretsiz, güvenli ve etkin bir toplu taşıma hizmeti sunmaya veya konut kiralalarının belli bir düzeyde dondurulmasını sağlamaya dair vaatleri, kent yaşantısının asgari ölçüde meta-dışılaştırmaya çalışıldığını göstermektedir. Kentliler piyasaya katılabilirdikleri ölçüde değil,

“New Yorklu” oldukları ölçüde söz konusu hizmetlerden faydalanmaktadır. Sonuç olarak Mamdani örneği; kentsel iyileştirmenin piyasa mantığından çıkarılıp toplumsal adalet gereği olarak sunulmasının, kent hakkının yeniden tesisi için dönüştürücü bir potansiyel taşıdığını ortaya koymaktadır. Yerel siyasetin küresel neoliberal kentleşme dinamiklerine karşı dönüştürücü bir potansiyel taşıdığını gösteren bu örnek; teknik bir belediyeçilik anlayışının ötesinde bütünlüklü bir siyasal proje ve mücadele olarak kavranmalıdır. Bu proje, herkes için erişilebilir, ulaşılabilir bir yaşamın projesi; mücadele ise kent hakkının yeniden tesisi mücadelesidir.

Panel 2 (11.15-13.00, Amfi VI)

Türkiye Siyasetinde Partiler, Parlamento ve Siyasal Davranış

Panel Başkanı: Özhan Demirkol (Çukurova Üniversitesi)

Tolga Çevik (İzmir Ekonomi Üniversitesi), HEP’ten DEM’e Kürt Siyasi Partilerinde Devamlılıklar ve Dönüşümler

1990 yılında Halkın Emek Partisi'nin (HEP) kurulmasından günümüzdeki Halkların Eşitlik ve Demokrasi (DEM) Partisi'ne kadar uzanan Türkiye'deki legal Kürt siyasi parti geleneği, ani kurumsal kırılmalardan ziyade kümülatif bir evrim süreciyle karakterize edilmektedir. Otuz bir birincil parti belgesinin sistematik nitel içerik analizini gerçekleştiren çalışma, bu geleneğin devlet eliyle yürütülen sürekli parti kapatmalarına, fiziki şiddete ve yüksek ulusal seçim barajları gibi yapısal engellere karşı nasıl direnç gösterdiğini değerlendirmektedir. Çalışma, akademik ve popüler söylemlerin sıklıkla Halkların Demokratik Partisi'ni (HDP) radikal bir ideolojik kopuş olarak ayrıştırmasına tezat olarak, bu partinin aslında onlarca yıl önce ortaya konan temel ve köklü taleplerin en olgun ve en kapsamlı tezahürü olduğunu göstermektedir. Bu tarihsel gidişatin demokrasi, Kürt meselesi, ekonomik ve sosyal politikalar, din ve laiklik, toplumsal cinsiyet, çevre ve dış politika olmak üzere yedi temel analitik kategori üzerinden izlenmesi, geleneğin içindeki dirençli yapısal süreklilikleri açığa çıkarmaktadır. Analiz edilen tüm partiler, askeri darbe döneminden kalan 1982 çerçevesinin yerine tamamen yeni bir anayasanın yapılması, güçlü bir idari adem-i merkezîyetçilik ve kamu yönetiminin sivilleştirilmesi yönünde tutarlı bir duruş sergilemiştir. Bu sürekliliklerin üzerine eklenen derin niteliksel dönüşümler ise hareketin kendi içsel teorik genişlemesinden ve geniş toplumsal mücadelelerle kurduğu bağlardan beslenmiştir. Örneğin, 1990'ların aile odaklı ve yasal sınırlara sıkışmış toplumsal cinsiyet söylemi; patriyarkaya yönelik yapısal bir feminist eleştiri getiren, çığır açıcı eş başkanlık modelini tüzükte kurumsallaştıran ve parti mimarisinde özerk kadın meclislerini kuran Demokratik Toplum Partisi (DTP) ve Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) tarafından radikal bir biçimde dönüştürülmüştür. Benzer şekilde, standart çevre düzenleme politikaları Demokratik Halk Partisi (DEHAP) döneminde kapsamlı bir "ekolojik demokrasi" çerçevesine evrilmiş; ardından HDP, bu modele doğanın piyasa odaklı metalaştırılmasına karşı doğrudan anti-kapitalist bir eleştiri entegre etmiştir. Nihayetinde, evrensel emek savunuculuğunu, çok kültürlü anayasal vatandaşlığı ve ulusötesi dayanışmayı programatik olarak sahiplenilen bu siyasi oluşumlar, tüm ezilen yurttaşların demokratik hakları adına devlet aygıtını dönüştürmeyi hedefleyen, kapsayıcı ve ilerici "Türkiyeli" partiler olarak faaliyet göstermişlerdir.

Nedime Gözde Toygan (Bilkent Üniversitesi), Türkiye'deki Siyasi Partilerin Güvenlikleştirme Çerçeveleri: Suça Sürüklenen Çocuk Söylemi Üzerine Bir İnceleme

Ocak 2025'te yaşanan Mattia Ahmet Minguzzi davası, Türkiye'de "suça sürüklenen çocuk" statüsünü kamuoyunun gündemine taşımış ve bu statünün siyasi aktörler tarafından hızla çerçevelendiği yoğun bir söylem sürecini başlatmıştır. Söz konusu süreçte farklı siyasi partiler aynı olguyu birbirinden belirgin biçimde ayıran kimlik kategorileri ve güvenlik söylemleriyle tanımlamıştır. Bu çalışma, Türkiye'deki siyasi partilerin kimlik inşalarının ve siyasi çıkarlarının, suça sürüklenen çocuk söylemine yönelik güvenlikleştirme çerçevelerini nedensel olarak nasıl biçimlendirdiğini incelemiştir. Çalışma, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Zafer Partisi (ZAFER) ve Adalet ve Kalkınma Partisini (AKP) analiz kapsamına almıştır. Çalışmada nitel içerik analizi ve söylem analizi birbirini tamamlayan iki analitik düzey olarak benimsenmiştir. Nitel içerik analizi birinci düzeyde işlev görmüş, 2021-2026 yılları arasındaki parti açıklamaları kodlanarak kimlik etiketlerinin ve önerilen önlemlerin örüntüleri tespit edilmiştir. Söylem analizi ise ikinci düzeyde bu örüntülerin nasıl söylemsel anlam inşa ettiğini ve hangi söylemsel stratejilerle güvenlikleştirmenin gerçekleştirildiğini yorumlamıştır. İki yöntem arasındaki epistemolojik gerilimin farkında olan çalışma, bu kombinasyonu her bir yöntemi farklı bir analitik işlev için konumlandırarak yönetilebilir kılmayı hedeflemiştir.

Dilan Kardeş (Bahçeşehir Üniversitesi) ve Şahnur Ece Köksal (İstanbul Bilgi Üniversitesi), TBMM Tutanaklarında Toplum Sözleşmesi Kavramının Kullanımı Üzerine Bir İçerik Analizi

Toplum sözleşmesi, devletin temel unsurlarını ortak bir uzlaşma zemini üzerinde bir araya getiren yapının temelini oluşturur. Bu zemin, devlet yönetiminde istikrarlı bir düzenin sağlanmasına katkıda bulunurken, toplumun sürdürülebilirliği açısından da önemli bir işlev üstlenmektedir. Devlet yöneticileri de toplumu yönetme yetkisini bu meşru zeminden almakta ve söz konusu yetkinin kullanımında toplum sözleşmesinin sağladığı meşruiyetten yararlanmaktadırlar. Türkiye Cumhuriyeti'nde toplum sözleşmesinin yansıması, millet iradesinin temsil edildiği Türkiye Büyük Millet Meclisi aracılığıyla görülmektedir. Bu araştırmada, 2003 yılından itibaren Türkiye Büyük Millet Meclisi tutanaklarında yer alan toplum sözleşmesi kavramına ilişkin yaklaşımlar incelenmiştir. Araştırmanın temel sorusu, Meclis tutanakları üzerinden toplum sözleşmesi kavramının kullanım alanlarında meydana gelen söylem değişimlerinin incelenmesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nde faaliyet gösteren siyasi partilerin bu söylemler aracılığıyla anayasa değişikliklerini nasıl meşrulaştırdıklarının ortaya konulması şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın temel amacı, toplum sözleşmesi kavramının Türkiye Büyük Millet Meclisi tutanaklarındaki kullanımını inceleyerek kavramın kullanım işlevini ve siyasal söylem içerisindeki dönüşümünü ortaya koymaktır. Çalışmada veri seti, TBMM'nin resmî internet sitesinden elde edilen Meclis tutanakları kullanılarak oluşturulmuştur. Meclis tutanaklarında ilgili içeriklere, "toplum sözleşmesi" kavramı filtreleme yöntemiyle taranarak ulaşılmıştır. Araştırmanın veri seti, 22. Dönem ile 28. Dönem arasındaki TBMM tutanaklarını kapsamaktadır. Nitel araştırma yönteminin benimsendiği çalışmada içerik analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, toplum sözleşmesi kavramının anayasal meşruiyetin inşası

ve yeniden üretilmesinde önemli bir rol oynadığını ortaya koyarken, kavramın anayasa tartışmalarında siyasal aktörler tarafından hangi bağlamlarda ve hangi amaçlarla kullanıldığına ilişkin kapsamlı bir değerlendirme sunmaktadır.

Arda Guruş (Bursa Uludağ Üniversitesi), Türkiye’de Referandum Davranışının İl Düzeyinde Analizi: 2017 Anayasa Referandumu Örneği

Bu çalışma, 2017 Anayasa Referandumu’nda Türkiye’nin 81 ilinde “evet” oy oranını etkileyen siyasal, ekonomik ve demografik faktörleri incelemektedir. Çalışmanın temel amacı, referandum sonucunu yalnızca “evet” ya da “hayır” biçiminde ikili bir sonuç olarak değerlendirmek yerine, iller arasındaki destek yoğunluğunu açıklamaktır. Bu nedenle bağımlı değişken olarak 2017 referandumunda il düzeyindeki “evet” oy oranı kullanılmıştır. Çalışmanın teorik çıkış noktası, referandumların yalnızca teknik ya da hukuki metinler hakkında yapılan oylamalar olmadığıdır. Referandumlar aynı zamanda seçmenlerin siyasal aidiyetlerini, iktidara yönelik tutumlarını ve mevcut siyasal düzene ilişkin beklentilerini yansıtan siyasal tercih mekanizmalarıdır. Bu çerçevede 2017 Anayasa Referandumu, anayasa değişikliğine ilişkin hukuki bir tercih olmanın ötesinde, iktidar bloku etrafında şekillenen siyasal hizalanmanın ve toplumsal-siyasal ayrışmaların bir göstergesi olarak ele alınmaktadır. Araştırmada Türkiye’nin 81 ili analiz birimi olarak kullanılmıştır. Modelde açıklayıcı değişkenler olarak 2015 genel seçimlerinde iktidar partisinin il düzeyindeki oy oranı, kişi başına gelir düzeyinin doğal logaritması, yükseköğretim mezun oranı, nüfus artışı ve 2010 Anayasa Referandumu’ndaki “evet” oy oranı yer almaktadır. İktidar partisi oy oranı siyasal hizalanmayı, gelir düzeyi ekonomik gelişmişliği, yükseköğretim oranı eğitimsel ve toplumsal yapıyı, nüfus artışı demografik hareketliliği, 2010 referandumundaki “evet” oranı ise siyasal sürekliliği temsil etmektedir. Yöntem olarak OLS regresyon modeli tahmin edilmiş; bağımlı değişkenin oran biçiminde olması ve olası değişen varyans sorununa karşı White-Hinkley robust standart hatalar kullanılmıştır. Bulgular, 2017 referandumunda il düzeyindeki “evet” oranının siyasal, ekonomik, eğitimsel, demografik ve geçmiş referandum eğilimleriyle anlamlı biçimde ilişkili olduğunu göstermektedir. Modelde en güçlü etki, iktidar partisinin il düzeyindeki oy oranından gelmektedir. Bu sonuç, 2017 referandumunda “evet” desteğinin büyük ölçüde siyasal hizalanma ve parti desteği ekseninde şekillendiğini göstermektedir. Buna karşılık kişi başına gelir düzeyi ve yükseköğretim oranı negatif ve anlamlıdır. Bu bulgu, gelir ve eğitim düzeyi yüksek illerde “evet” desteğinin daha sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Nüfus artışı değişkeninin negatif yönlü etkisi, demografik hareketliliğin il düzeyindeki oy verme örüntüleriyle ilişkili olabileceğine işaret etmektedir. Ayrıca 2010 referandumundaki “evet” oranının pozitif ve anlamlı olması, referandum davranışında zamansal sürekliliğin bulunduğunu göstermektedir. Sonuç olarak çalışma, 2017 Anayasa Referandumu’nda il düzeyindeki “evet” oy oranının yalnızca dönemsel kampanya dinamikleriyle değil, siyasal hizalanma, sosyo-ekonomik yapı, eğitim düzeyi, demografik hareketlilik ve geçmiş siyasal eğilimlerle birlikte açıklanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Panel 3 (11.15-13.00, Amfi VII)

Türkiye’de İslamcılık, Milliyetçilik ve Muhafazakarlık

Panel Başkanı: Tunahan Yıldız (ODTÜ)

*Şilan Jakab (Comenius Üniversitesi / Slovak Bilimler Akademisi-Doğu Çalışmaları Enstitüsü),
İslami Siyasal Düzenin Farklı Tasavvurları: Necip Fazıl Kısakürek ve Sezai Karakoç Üzerine
Karşılaştırmalı Bir İnceleme*

Çalışmamız, Necip Fazıl Kısakürek ile Sezai Karakoç’un siyasal düşüncelerini karşılaştırmalı bir çerçevede ele almaktadır. Çıkış noktası, Türk İslamcılığının çoğu zaman ortak ve bütünlüklü bir ideolojik gelenek olarak değerlendirilmesine yönelik eleştiridir. Oysa aynı düşünsel çevre içinde yer alan isimler, İslami siyasal düzenin niteliği, siyasal otoritenin kaynağı ve toplumsal dönüşümün nasıl gerçekleşeceği konusunda birbirinden önemli ölçüde ayrılan görüşler geliştirmiştir. Bu bakımdan Kısakürek ile Karakoç’un birlikte incelenmesi, Karakoç’un kendisini Kısakürek’in halefi olarak değerlendirmesine karşın, Türk İslamcılığı içerisindeki farklı siyasal yönelimleri daha açık biçimde ortaya koymaktadır. Çalışma, özellikle egemenlik, otorite, devlet ve siyasal düzenin ahlaki temelleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Temel kaynaklar olarak Necip Fazıl Kısakürek’in *İdeolocya Örgüsü* ile Sezai Karakoç’un *Çıkış Yolu I-II-III* eserleri kullanılmaktadır. Her iki düşünür de Batı modernitesini, sekülerleşmeyi ve mevcut toplumsal düzeni eleştirmekte, İslam dünyasının yeniden canlanması gerektiğini savunmaktadır. Bununla birlikte, bu yeniden doğuşun hangi yollarla gerçekleşeceği konusunda farklılaşırlar. Necip Fazıl, siyasal ve toplumsal dönüşümü güçlü, merkezî ve hiyerarşik bir devlet yapısı üzerinden düşünür. Onun siyasal tasavvurunda otorite, toplumu yeniden biçimlendirecek kurucu bir güç olarak öne çıkar. Sezai Karakoç ise siyasal dönüşümü doğrudan devletin yeniden örgütlenmesine indirgemez. Karakoç açısından kalıcı bir siyasal değişim, öncelikle ahlaki, kültürel ve medeniyete dair bir dirilişi gerektirir. Bu nedenle onun yaklaşımında toplumsal ve manevi yenilenme, kurumsal dönüşümün önünde yer almaktadır. Bildiri, bu iki düşünür arasındaki ayrışmanın yalnızca yöntemsel bir farklılıktan ibaret olmadığını; İslami siyasal düzenin temellerine ilişkin iki ayrı yaklaşımı yansıttığını savunmaktadır. Kısakürek’in merkezî egemenliğe ve hiyerarşik otoriteye dayanan modeli ile Karakoç’un ahlaki ve medeniyete ilişkin dirilişi önceleyen yaklaşımı, Türk İslamcılığının homojen bir ideolojik gelenek olmadığını göstermektedir. Bu karşılaştırma aracılığıyla çalışma, Türk İslamcılığını kendi içinde farklılaşan, tartışmalı ve çoğul bir düşünsel alan olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

*Gülşah Köksal (Ondokuz Mayıs Üniversitesi), Töre Dergisi’nde Laiklik Söylemi (1971–1985):
Din, Devlet ve Millet Üçgeninde Laikliğin Konumu*

Türkiye’de laiklik tartışmaları çoğunlukla anayasal düzenlemeler, devlet politikaları ve siyasal aktörlerin tutumları üzerinden ele alınmıştır. Milliyetçilik literatürü içerisinde din ve milliyetçilik ilişkisini inceleyen çalışmalar bulunmakla birlikte, milliyetçi düşüncenin laiklik karşısındaki konumunu ve din-devlet ilişkisini nasıl anlamlandırdığını doğrudan konu edinen araştırmalar görece sınırlıdır. Özellikle milliyetçi düşüncenin süreli yayınlar aracılığıyla ürettiği laiklik söylemlerine yönelik çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Buna karşılık, milliyetçi düşüncenin önemli yayın organlarından biri olan Töre dergisinin laiklik meselesine nasıl

yaklaştığı üzerine yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Özellikle laiklik kavramının doğrudan kullanılmadığı durumlarda din-devlet ilişkisinin hangi söylemsel çerçeveler içerisinde kurulduğu sorusu literatürde yeterince incelenmemiştir. Bu çalışma, Töre dergisinin 1971-1985 yılları arasında yayımlanan seçili sayılarını inceleyerek dergide din, devlet ve millet arasındaki ilişkinin nasıl kurgulandığını ve bu kurgu içerisinde laikliğin nasıl konumlandırıldığını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden söylem analizi kullanılmıştır. Araştırma bulguları, Töre dergisinde din, millet ve devlet arasındaki ilişkinin merkezi bir yer tuttuğunu ve bu ilişkinin milliyetçi düşünce içerisinde belirli anlamlar etrafında kurgulandığını ortaya koymaktadır. Bu çerçevede laiklik, derginin temel kavramsal referanslarından biri olarak öne çıkmamaktadır. Din-devlet ilişkisine dair değerlendirmeler daha çok milliyetçilik, kültür, batılılaşma ve toplumsal düzen tartışmaları üzerinden şekillenmektedir. Dolayısıyla dinin milli kimliğin kurucu unsuru olarak sunulduğu, toplumsal düzenin ve devlet otoritesinin ahlaki temeli şeklinde konumlandırıldığı tespit edilmiştir. Dergide laiklik çoğu zaman batıya özgü tarihsel koşulların ürünü olarak değerlendirilirken, Kemalist laiklik uygulamaları ise zaman zaman kendi ilkeleriyle çelişen bir pratik olarak temsil edilmektedir. Bu bağlamda laiklik kavramının görünmezliği, söylemsel bir yokluk olarak değil, din, millet ve devlet ilişkisinin farklı bir ideolojik zeminde kurulmasına işaret eden anlamlı bir strateji olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca söylemin, incelenen dönemler boyunca siyasal konjonktüre bağlı olarak farklı vurgu ve öncelikler kazandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Nazlı Hilal Bulur (Bilkent Üniversitesi), Androjen Estetik, Milli Tehdit: Muhafazakar Basında K-Pop ve Kültürel Tehdit Algısı (2019–2026)

Bu makale, çağdaş sağ siyasetin toplumsal cinsiyet söylemlerini güvenlikleştirme (*securitization*) açısından incelemekte, toplumsal cinsiyet tartışmalarının güvenlikleştirilmesini, kültürel milliyetçilik ve küresel popüler kültürün kesişim noktasında analiz etmektedir. Kültürel milliyetçilik ve küreselleşme üzerine yapılan güncel çalışmalar, cinsiyet tartışmalarını güvenlikleştirmenin ana akım muhafazakar söylemlerdeki önemini uluslararası düzeyde göstermektedir. Bu doğrultuda, bu çalışma son yıllarda resmi açıklamalarda ve yerel gazetelerde sıklıkla tartışılan “cinsiyetsizleştirme” terimini Güney Kore pop müziği (K-pop) çerçevesine yerleştirmekte, böylece küresel bir akımın nasıl milli bir tehdide dönüştüğünü tartışmaktadır. Mevcut çalışmalar, toplumsal cinsiyet karşıtı kaygıların yasal düzenlemeler ve uluslararası sözleşmeler gibi siyasi çerçeveler üzerinden nasıl şekillendiğini ortaya koymuştur. Bu makalenin amacı, bu çerçeveyi popüler kültür ve gündelik hayat öğelerine uyarlamak, K-pop trendini ve hayranlığını ahlaki panik ve kültürel güvenlikleştirme açısından ele almaktır. Makalede, K-pop estetiğine ve hayran kültürüne yönelik bu tepkinin, alışlagelmiş “Batı komplosu” şablonlarını aşan, kendine özgü bir güvenlikleştirme örneği olduğu ileri sürülmektedir. Elde edilen bulgulara göre, K-pop sanatçılarının akışkan toplumsal cinsiyet performansları ve androjen görseelliği, muhafazakar medya aktörleri tarafından ailenin biyolojik ve ahlaki bütünlüğüne yönelik bir tehdit olarak kurgulanmaktadır. Yöntem olarak bu araştırma, 2019–2026 yıllarındaki 10 yıllık süreçte K-pop üzerine yapılan resmi söylemleri ve gazete haberlerini Nitel İçerik Analizi (NİA) doğrultusunda

incelemektedir. Elde edilen veriler irdelendiğinde üç ana kodlama kategorisi ortaya çıkmaktadır:

1. Cinsiyetsizleştirme ve Aile Kurumuna Yönelik Tehdit

“Dudak parlatan, kadınsı giyinen erkekler... LGBT propagandaları, akışkan cinsiyet dayatması ve daha birçok tehlike” (Sabah Gazetesi).

“Aile kültürdür, medeniyettir, dindir, değerdir, toplumdur. Bunlar tek bir toplum istiyor, dijital toplum” (Takvim Gazetesi).

Bu kategoriye göre muhafazakar söylem, K-pop’un görsel androjenliğini ve akışkan cinsiyetini, kadın/erkek cinsiyet farklılıklarına ve rollerine bir saldırı olarak kurgulamakta, K-pop’u aile kurumunu yıkmakla suçlamaktadır.

2. Küresel Komplo ve Bir Dış Tehdit Olarak K-pop

“Ve dünyada nüfus sayısını çok fazla görüyorlar. Kontrol etmekten uzak görüyorlar ve bunu azaltmak için evliliği, aileyi yok ederek nüfusta azalma planlıyorlar” (Sabah Gazetesi).

Bu kategoride K-pop’un başarısı sanatsal ya da endüstriyel bir başarı olarak değil, uluslararası bir komplo teorisi olarak ele alınmakta, K-pop’un kültürel mühendislik ve misyonerlik hedefleri olduğu iddia edilmektedir.

3. Hayranların “Kurban” ve Pasif Alıcı Olarak Kurgulanması

Uzak Doğu kökenli müzik gruplarının... 12-18 yaş arası kitlede yarattığı kültürel dezenformasyona dikkati çeken uzmanlar, ailelerin ve yetkililerin önlem almaları uyarısında bulundu” (Anadolu Ajansı).

Son olarak, üçüncü kategoride özellikle genç yaştaki hayranların dijital tüketimi bir hobi değil, bağımlılık yapan bir psikolojik savaş unsuru olarak sunulmaktadır. Böylece hayran grupları savunmasız, pasif tüketiciler olarak resmedilmekte, güvenlikleştirme ve dolayısıyla medya yaptırımları meşrulaştırılmaktadır.

Sonuç olarak, bu makale güvenlikleştirmenin analitik merceğini popüler kültür alanına kaydırmakta, çağdaş muhafazakar aktörlerin kültür ve aile anlayışlarını korumak adına küreselleşen gündelik hayatı nasıl düzenlemeye çalıştığına dair bir perspektif sunmaktadır. K-pop tartışmalarının cinsiyetsizlik paniği etrafında nasıl şekillendiği ve bu paniğin güvenlikleştirme açısından sonuçları çalışmanın temel bulguları arasındadır.

Begüm Sonbahar (Koç Üniversitesi), Türkiye’de Muhafazakârlık ve Tüketim – İslam Bir Yaşam Biçimi mi, Siyaset mi?

Bu bildiri, çağdaş Türkiye’de muhafazakârlık ile tüketim arasındaki ilişkiyi, eğitimi ahlaki yönelimlerin, sınıfsal konumlanmaların ve siyasal dönüşümlerin kesiştiği temel bir alan olarak ele alarak incelemektedir. İslam’ı yalnızca bir siyasal ideoloji ya da özel alana ait bir inanç sistemi olarak görmek yerine, bu çalışma onu gündelik pratikler içinde mobilize edilen bir ahlaki repertuar olarak kavramsallaştırmakta ve özellikle okul tercihi üzerinden analiz

etmektedir. Ann Swidler'in kültürel repertuar kavramı ve Max Weber'in değer-rasyonelliği yaklaşımından hareketle, orta sınıf ailelerin okul tercihleri ne yalnızca geleceğe dönük araçsal hesaplamalara ne de doğrudan siyasal kimlik beyanlarına indirgenebilir. Eğitim kararları; ahlaki söz dağarcıkları, piyasa mantıkları ve kurumsal düzenlemelerin kesişiminde şekillenmektedir. "Değerler eğitimi" gibi kavramlar, yalnızca pedagojik çerçeveler değil; aynı zamanda okulların kendilerini farklılaştırmalarına ve ailelerin rekabetçi eğitim piyasasında aidiyet, ayrışma ve ahlaki meşruiyet arayışlarını konumlandırmalarına imkân tanıyan sosyo-ekonomik araçlar olarak işlev görmektedir. Muhafazakâr ve seküler özel okullarda öğrenim gören çocukların ebeveynleriyle yapılan nitel görüşmelere dayanan bu çalışma, İslami ahlaki çerçevelerin farklı kurumsal bağlamlarda nasıl yorumlandığını, yeniden anlamlandırıldığını ya da stratejik biçimde konumlandırıldığını analiz etmektedir. Bulgular, İslam'ın hem yaşanan bir etik yönelim hem de AKP dönemi yönetim pratikleri içinde kurumsallaşmış kamusal bir kimlik olarak eşzamanlı biçimde işlediğini göstermektedir. Ancak çalışma, dindarlık ile okul türü arasında sabit bir örtüşme varsaymak yerine, ailelerin ahlaki arzuları sınıfsal stratejilerle nasıl pragmatik biçimde birleştirdiklerini ortaya koymaktadır. Eğitim tüketimini neoliberal dönüşüm ve kültürel farklılaşma süreçleri bağlamına yerleştiren bu bildiri, sekülerleşme, İslami modernite ve piyasaların ahlaklaştırılması tartışmalarına katkı sunmayı amaçlamaktadır. Sonuç olarak, Türkiye'de güncel muhafazakârlığın dinin siyasallaşması mı yoksa İslam'ın gündelik bir yaşam biçimi olarak normalleşmesi mi olduğu sorusunu ortaya koymakta ve yanıtın bu iki boyut arasındaki dinamik etkileşimde yattığını ileri sürmektedir.

Panel 4 (11.15-13.00, Amfi VIII)

Türk Dış Politikası

Panel Başkanı: Harun Arıkan (Çukurova Üniversitesi)

Arzu Otlı (Başkent Üniversitesi), Kıbrıs'ın Türk Dış Politika Gündemine Girmesi

Kıbrıs, 1950'li yılların ortasına kadar Türkiye'nin dış politika gündeminde yer almazken, Yunanistan'ın 1954 yılında BM'ye Kıbrıs Rum halkı adına self-determinasyon hakkı için başvurması, Kıbrıs için o güne değin izlenen siyaseti değiştirmiştir. Bu çalışmanın amacı, 1954 yılına kadar Kıbrıs Adası'nda İngiltere'nin sömürge yönetiminden yana tavır alan Türkiye'nin, Yunanistan'ın BM başvurusu sonrasında Kıbrıs politikasındaki değişiminin nedenini araştırmaktır. Çalışmada süreç izleme yöntemi kullanılarak tarihsel veriler ışığında, Kıbrıs vakası inşacılık teorisi ile ele alınacaktır. Söz konusu tarih aralığı, Demokrat Parti Hükümeti dönemine rastlamaktadır. Demokrat Parti, uluslararası platformlarda adada statüko politikasından sonra, sırasıyla önce ilhak, sonrasında da taksim tezlerini savunmuştur. Kıbrıs, Türkiye için hayati öneme sahip stratejik bir ada konumundadır. Gerek Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de söz sahibi olarak varlığını koruyabilmesi, gerek güney sınırının kontrol altında tutulabilmesi ve adadaki Türk varlığının korunup sürdürülebilmesi için Kıbrıs, sahip olduğu Türk nüfusu ve coğrafi konumu ile Türkiye'nin yaşamsal çıkarlarına hizmet etmektedir. Dolayısıyla adanın önemini salt realizm ve liberalizm gibi geleneksel teorilerle açıklamak yetersiz kalacağından, inşacılık yaklaşımı ile Kıbrıs vakasının değerlendirilmesi önem arz etmektedir. İnşacı yaklaşım temelinde adadaki Türk nüfusunun varlığı üzerinden Kıbrıs'ın Türkiye için olan

önemi, Demokrat Parti'nin on yıllık iktidarı döneminde maddi unsurların ötesine geçerek kimlik gibi fikirsel faktörler ile harmanlanarak daha iyi anlaşılmıştır.

Panel 5 (11.15-13.00, Amfi IX)

Avrupa'da Siyaset: Popülizm ve Kimlik İnşası
Panel Başkanı: Aslı Ilgıt (Çukurova Üniversitesi)

Emir Berat Türker (Dokuz Eylül Üniversitesi), İtalya'da Medeniyetçi Popülizm: Söylem ve Siyasa Analizi

Aşırı sağ siyasal partilerin yükselişi günümüz siyasetini küresel ölçekte şekillendiren bir siyasal güce dönüşmüş, kimi ülkelerde iktidar olduğu gibi kimi ülkelerde de ana akım partileri etkileyerek başta siyasetin dili olmak üzere bir dizi değişime yol açmışlardır. Aşırı sağ değerlendirirken Mudde'nin de ince çekirdekli bir ideoloji olarak tanımladığı popülizmden ayırmak doğru olmayacaktır. Son yıllarda popülizme dair yapılan çalışmalarda milliyetçiliğin bir türü olan yerlilğe ek olarak medeniyetçilik de öne çıkmaktadır. Popülist siyasetin Avrupa'daki örnekleri Hristiyan kimliğini öne çıkarmaları ve göçmenleri 'öteki' olarak değerlendirmeleri bakımından medeniyetçi bir çizgiye yaklaşımlardır. Buna karşın bu çalışma medeniyetçiliği milliyetçi yaklaşımlardan tamamen ayrı, homojen yapıda bir alternatif olarak değil aralarında geçişkenlik bulunan yaklaşımlar olarak ele almaktadır. Bu bağlamda medeniyetçiliğin başta söylemsel boyutu olmak üzere siyasa üretimindeki etkisini incelemek için İtalya'dan İtalya'nın Kardeşleri Partisi örnek vaka olarak seçilmiştir. Parti hem iktidar tecrübesine sahip olması hem de göç politikaları gibi medeniyetçilikle ilişkilendirilebilecek konularda yüksek etki gücüne sahip olması sebebiyle çalışmanın hedefleri ile uyum içerisindedir. Çalışma medeniyetçi popülizmin kavramsal boyutunu incelemekle beraber İtalya'nın Kardeşleri Partisi üzerine söylem analizi yapacaktır. Buna bağlı olarak medeniyetçi popülizmin, Avrupa siyaseti açısından popülizm ile ilişkilendirilebilecek en önemli örneklerinden birinde (İtalya'nın Kardeşleri) kendine nasıl yer bulduğu ve siyasa üretimindeki etkisi incelenmiş olacaktır.

Betül Kaya (Ankara Üniversitesi), Temsil Boşluğu ve Aşırı Sağın Mobilizasyonu: Fransa Örneğinde Siyasal Apati

Beşinci Cumhuriyet Fransa'sında merkez siyasetin temsil konusunda yaşadığı aşınma ve parti sisteminin geçirdiği kartelleşme süreçleri, geleneksel kitle temsili iflas ettirerek sistemin merkezinde devasa bir meşruiyet vakumu yaratmıştır. Bu çalışma; Fransız seçmeninde gözlemlenen sandıktan kaçış (apati) eğilimleri ile aşırı sağcı Ulusal Birlik (RN) hareketinin yükselişini bağımsız iki olgu olarak ele almak yerine birbirini besleyen olgular olarak ele almaktadır. Bu çalışma, siyasal ilgisizliğin yapısı ile aşırı sağın genişleyen hareket alanını, birbirini tarihsel olarak üreten ve besleyen tek bir sistemik krizin iki yüzü olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Peter Mair'in "kartel parti" ve Bernard Manin'in "izleyici demokrasi" teorileri rehberliğinde; ideolojik netliklerini yitiren ana akım partilerin (PS ve LR) kitle temsil kapasitelerini kaybetmesinin, seçmeni rasyonel bir tepki olarak kurumsal siyasetin çeperine

ittiği ileri sürülmektedir. Çalışmanın ilk iddiası, Fransa’da kronikleşen sandığa gitmeme eğiliminin pasif bir "apolitiklik" ya da mutlak bir kayıtsızlık olmadığıdır. Aksine bu durum, yürütmenin parlamentoyu dikey idari araçlarla (49.3 maddesi) baypas ettiği teknokratik düzene karşı seçmenin geliştirdiği bilinçli ve rasyonel bir kurumsal veto biçimidir. Nitekim 2002 cumhurbaşkanlığı seçimleri, seçmenin sisteme organik rızasını değil; kamuoyundaki "faşizme karşı hırsız seçme" zorunluluğu üzerinden yozlaşmanın kurumsallaştığını tescilleyen negatif bir meşruiyet barajı (Front Republicain) üretmiştir. Ayrıca sistemin, GAL (Özgürlükçü-Kozmopolit) ve TAN (Geleneksel-Milliyetçi) eksenindeki kültürel kutuplaşması ile Cumhuriyetçi Baraj mekanizmasının ürettiği "negatif meşruiyet" kısıacı, apati ile sağ popülizm arasındaki birbirini besleyen kısır döngüyü ortaya koymak için çözümlenmektedir. İki turlu seçim sisteminin ürettiği bu kısır döngü, seçimde sandığın dönüştürücü gücüne yönelik inançsızlığı derinleştirerek alternatif bir kanat arayışını tetiklemiştir. Çalışmanın ikinci ve asıl bütünleştirici tezi ise; rasyonel bir tepki olarak doğan bu "temsili boşluğun ve sistem içi ilgisizliğin", aşırı sağın kurumsal yükselişinin en önemli sebeplerinden biri olduğudur. RN, sistemin dikey elitizmine hınç duyan ve sandıktan çekilen kitlelerin bıraktığı bu boşluğu, dédiabolisation (şeytanlıktan arındırma) ve nativist (yerlilik) stratejilerle mobilize etmiştir. Bu bağlamda, geleneksel olarak sol partilerin tabanını oluşturan işçi sınıfının %67 oranında (2022 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turunda) RN’ye yönelmesiyle yaşanan sosyolojik eksen kayması, çalışmanın odak noktası açısından son derece önemlidir. Analizler, Le Pen’e yönelen bu işçi tabanının özünde liberal-sağ değerleri benimsemediğini; aksine küreselleşmenin getirdiği güvencesizlik karşısında, geleneksel sol reflekslerle "kötüleşen yaşam koşullarını iyileştirecek" korumacı bir sığınak arayışıyla (refah şovenizmi) bu boşluğa eklemelendiğini saptamaktadır. Sonuç olarak Fransa örneği; parti sistemindeki çözülme nedeniyle sandıktan çekilen kitlelerin pasif protestosunun, RN tarafından kurumsal bir veto gücüne dönüştürülerek hareketin 2024 seçimlerinde 125 sandalyeyle kalıcı bir iktidar alternatifine evrilmesini sağlayan tarihsel bir geçiş koridoru sunduğunu ileri sürmektedir.

Merve Tatlı (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi), Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi'nin (UKIP) Brexit Sürecindeki Siyasi Söylemi ve Kimlik İnşası Üzerine Eleştirel Bir İnceleme

Bu çalışma, Birleşik Krallık’ın Avrupa Birliği’nden ayrılma kararı aldığı Brexit süreci boyunca Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi (UKIP) tarafından üretilen siyasi söylemi analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, UKIP’in AB üyeliği ve göç konularını “sorunlaştırmak” için kullandığı söylemsel stratejileri ve bu konuları seçmenler nezdinde nasıl meşrulaştırdığını incelemektedir. Sosyal gerçekliğin inşasında dilin rolüne odaklanan Siyasi Söylem Analizi, bu çalışmada yöntem olarak benimsenmiştir. Bu bağlamda, partinin resmî belgeleri, kampanya afişleri ve lider konuşmaları “çerçeveleme analizi”, “metafor analizi” ve “yakınlık teorisi” gibi araçlar kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz, UKIP’in AB’yi “Onlar” kategorisinde konumlandırarak yozlaşmış bir elit yapı olarak tasvir ederken, “Biz” kategorisinde halkla bütünleşmiş bir ulusal kimlik inşa ettiğini ortaya koymaktadır. Partinin kullandığı dilin, hem radikal sağ hem de ana akım siyaseti dönüştüren bir normalleştirme sürecine yol açtığı tespit edilmiştir. Ayrıca, bu söylemlerin anında ve hızlı bir şekilde yayılmasında sosyal medyanın kritik rolü vurgulanmaktadır. Bu tez, UKIP örneği üzerinden siyasi söylemin stratejik kullanımının

demokratik karar alma süreçlerini ve ulusal kimlik tanımlarını nasıl yeniden şekillendirebileceğini göstererek akademik literatüre katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Samet Sirkecioğlu (Dokuz Eylül Üniversitesi), Avrupalı Kimliğinin Öteki Üzerinden İnşası

Avrupa, tarihte bir coğrafi kıta olarak sahip olduğu anlamın da ötesinde bir yer tutmaktadır. Avrupalı kimliği; kimin ve neyin Avrupa'ya dahil olup olmadığı tarih boyunca toplumların tecrübe ettiği krizler ve bunlara yönelik olarak yarattığı reaksiyonlar çerçevesinde inşa edilmiştir. Bu inşa süreci hep kendinden farklı bir ötekinin saptanması, inşası ve yansıtılması yoluyla sağlanmıştır. Bu ilişki ve bunun teorik altyapısının incelenmesi oryantalizm, Hegelci diyalektik ve Doğu Avrupa kavramının ve sınırlarının inşası üzerinden okunabilir. Bu çalışma; söz konusu kimlik inşasını bir öteki üzerinden konumlandırarak, Avrupa kimliğinin geçirdiği dönüşümleri kuramsal çerçevede açıklamak ve anlamlandırmayı amaçlamaktadır.

Panel 6 (11.15-13.00, Amfi XI)

Dijital Siyaset: Güvenlik, Diplomasi ve Toplumsal Mobilizasyon

Panel Başkanı: Berk Esen (Sabancı Üniversitesi)

Metin Oktay (İstanbul Gelişim Üniversitesi), Avrupa Birliği'nin Siber Güvenlik Politikalarında Kritik Altyapılara Yönelik Siber Tehditlerin Güvenlikleştirilmesi: Kopenhag Okulu'nun Güvenlikleştirme Teorisi Bağlamında Bir Analiz

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler ile dijitalleşme sürecinin hız kazanması, siber uzayın kapsamını genişletmiş; devletlerin, kamu kurumlarının, özel sektörün ve bireylerin ağ ve bilgi sistemlerine olan bağımlılığını önemli ölçüde artırmıştır. Günümüzde ekonomik faaliyetler, finansal işlemler, sağlık hizmetleri, ulaştırma, haberleşme, enerji ve kamu hizmetlerinin önemli bir bölümü ağ ve bilgi sistemleri üzerinden yürütülmektedir. Bu gelişmeler sonucunda ağ ve bilgi sistemleri, yalnızca bireysel yaşamın değil, ekonomik ve toplumsal düzenin sürdürülebilirliği açısından kritik öneme sahip altyapıların da temel bileşeni hâline gelmiştir. Buna bağlı olarak söz konusu sistemlerde meydana gelebilecek güvenlik zafiyetleri ve kesintiler, yalnızca bilişim altyapısını değil, kritik altyapıların işleyişini, kamu hizmetlerinin sürekliliğini, ekonomik istikrarı ve toplumsal düzeni de doğrudan etkileyebilmektedir. Bu durum, kritik altyapıları siber tehditler karşısında daha kırılgan hâle getirmiştir. Nitekim ağ ve bilgi sistemlerine yönelik siber saldırılar; bireyler, organize suç grupları, terör örgütleri, devlet destekli aktörler ve devletler tarafından gerçekleştirilebilmekte; bilgi sistemlerinin işleyişini kesintiye uğratmanın yanı sıra kişisel verilerin ihlaline, ekonomik kayıplara ve fiziksel zararlara neden olabilmektedir. Bu nedenle siber tehditler, teknik bir risk olmanın ötesinde ulusal ve uluslararası güvenliği ilgilendiren çok boyutlu bir güvenlik sorunu niteliği taşımaktadır. Bu gelişmeler, kritik altyapıların siber tehditlere karşı korunmasının ulusal ve uluslararası güvenlik açısından stratejik bir öncelik hâline gelmesine neden olmuştur. Siber tehditlerin yalnızca teknik bir sorun olarak değil, güvenlik politikalarının merkezinde yer alan varoluşsal tehditler olarak değerlendirilmesi, bu sürecin kuramsal olarak açıklanmasını gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda Kopenhag Okulu'nun

Güvenikleştirme Teorisi, bir meselenin güvenlik sorunu hâline gelmesini güvenlikleştirici aktörün referans nesnesine yönelik varoluşsal tehdit söyleminin alımlayıcı kitle tarafından kabul edilmesiyle açıklamaktadır. Bu süreç, olağan siyasal yöntemlerin ötesine geçen güvenlik tedbirlerinin meşrulaştırılmasına imkân tanımaktadır. Avrupa Birliği (AB), siber güvenlik alanındaki ilk kapsamlı politika belgesi olan 2013 AB Siber Güvenlik Stratejisi ile siber uzayı Birliğin güvenliği, ekonomik istikrarı ve toplumsal refahı açısından korunması gereken stratejik bir alan olarak tanımlamıştır. Bu stratejiyi izleyen 2017 tarihli Ortak Bildirim ve 2020 AB Siber Güvenlik Stratejisi, siber tehditlerin giderek daha güçlü biçimde güvenlik gündemine taşınmasına katkı sağlamış; buna paralel olarak Ağ ve Bilgi Sistemleri (NIS) Direktifi, NIS2 Direktifi ve ilgili hukuki düzenlemelerle Birliğin siber güvenlik çerçevesi güçlendirilmiştir. Bu çalışma, söz konusu politika ve düzenlemeleri Kopenhag Okulu'nun Güvenikleştirme Teorisi kapsamında inceleyerek AB'nin kritik altyapılara yönelik siber tehditleri hangi söylemler aracılığıyla güvenlikleştirdiğini ve bu süreçte geliştirilen hukuki ve kurumsal tedbirlerin nasıl meşrulaştırıldığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmada betimsel analiz yöntemi kullanılmakta; söz konusu strateji belgeleri, hukuki düzenlemeler ve politika belgeleri Güvenikleştirme Teorisi çerçevesinde analiz edilmektedir. Bulgular, AB'nin kritik altyapılara yönelik siber tehditleri varoluşsal tehdit olarak değerlendirdiğini, hukuki ve kurumsal düzenlemelerin güvenlikleştirme söylemini desteklediğini ve güvenlikleştirme sürecinin olağan güvenlik politikalarının ötesindeki tedbirleri meşrulaştırdığını göstermektedir. Sonuç olarak, kritik altyapıların korunması AB'nin temel güvenlik önceliklerinden biri hâline gelmiştir. Kopenhag Okulu'nun Güvenikleştirme Teorisi, AB'nin bu alandaki siber güvenlik politikalarını açıklamada işlevsel bir kuramsal çerçeve sunmakta; çalışma, AB'nin siber güvenlik politikaları ile güvenlikleştirme teorisi arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak alana kuramsal katkı sağlamaktadır.

Tibet Kılıçbeyli (Yeditepe Üniversitesi), Bir Dış Politika Aracı Olarak Dijital İpek Yolu: Çin'in Teknoloji Diplomasisi Modeli

Teknoloji, çağdaş uluslararası ilişkilerde yalnızca ekonomik bir anlam taşımaktan çıkmış; norm üretiminin, standart belirlemenin ve güç rekabetinin belirleyici bir aracına dönüşmüştür. Bu dönüşümle birlikte gelişen teknoloji diplomasisi literatürü ise büyük ölçüde Batı'nın piyasa odaklı, çok aktörlü modelini esas almakta; devleti yalnızca düzenleyici bir konuma yerleştirmektedir. Oysa Çin vakası bu modelle köklü biçimde çelişmektedir. Bu çalışma, Çin'in Dijital İpek Yolu projesini teknoloji şirketlerini devlet stratejisinin araçsal uzantısına dönüştürerek ve çift kullanım ilkesi temelinde bir dış politika aracı olarak kullandığını öne sürmektedir. Bu argüman, Çin-ABD teknoloji rekabetinin giderek derinleştiği bir konjonktürde özellikle anlam kazanmaktadır. Küresel Güney ise iki teknolojik kutup arasındaki bu rekabette dijital düzen tercihlerinin şekillendiği kritik dijital bağımlılık alanına dönüşmektedir. Çin'in söz konusu ülkelere sunduğu altyapı yatırımları ve teknoloji işbirlikleri, batı modelinden ayrı bir dijital düzen inşasının zeminini hazırlamaktadır. Dijital İpek Yolu bu çerçevede yalnızca bir kalkınma girişimi değil; teknik standartların, veri yönetişimi modellerinin ve dijital egemenlik anlayışının ihraç edildiği stratejik bir kanal olarak ele alınmaktadır.

Panel 7 (11.15-13.00, Amfi XII)

Klasik Siyasal Düşüncede İktidar, Düzen ve Meşruiyet
Panel Başkanı: Hasret Dikici Bilgin (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Melike Azap (İstanbul Medeniyet Üniversitesi), Erdemden Meşruiyete: Turtûşî'nin Sirâc el-Mulûk'unda Ahlak-Temelli Siyasal Otorite

Bu çalışma, İslam siyaset düşüncesi tarihinde kurumsal, fıkhi ve teolojik tartışmaların gölgesinde kalan ahlaki-siyasi meşruiyet zeminini, XII. yüzyıl Endülüs düşünce geleneğinin önemli temsilcilerinden Ebû Bekir Muhammed et-Turtûşî'nin Sirâcü'l-Mülûk adlı eseri ekseninde incelemektir. Siyasal otoritenin meşruiyetinin hangi temellere dayandığı sorusu, klasik İslam siyaset düşüncesinin merkezi tartışma konularından biridir. Mevcut akademik literatürde genellikle pratik birer öğüt dizisi, siyasetname ya da geleneksel nasihatname türünün bir örneği olarak tasnif edilen bu eserin, teorik bir meşruiyet anlayışı sunduğu yönü yeterince ele alınmamaktadır. Bu çalışma, eserin yöneticinin meşruiyetini teolojik veya kurumsal-hukuki bir zeminden ziyade adalet, tevazu ve hikmet gibi şahsi erdemler üzerinden kurduğunu göstererek, eseri ahlak felsefesi ilkelerini kamusal alanın düzenleyici ögesi kılan özgün ve derinlikli bir siyaset kuramı olarak yeniden okumayı hedeflemektedir. Araştırma, eserin salt bir vaaz kitabı olarak sınırlandırılmasını aşarak, parçalanma ve otorite krizleriyle sarsılan Mülûk'ü't-Tavâif döneminin kaotik ortamında, iktidar meşruiyetinin yönetim faziletleri üzerinden felsefi ve kavramsal olarak nasıl yeniden inşa edildiğini görünür kılmayı amaçlamaktadır. Çalışma, nitel araştırma yöntem doğrultusunda yürütülmüştür. Metin odaklı, yakın okuma ve yorumlayıcı (hermenötik) metin çözümlemesi yöntemi ile çalışmanın birincil kaynağı olarak Sirâcü'l-Mülûk metni temel alınmış ve yapıtta yer alan temel kavramlar meşruiyet sorunu etrafında tartışılmıştır. Eserde sıklıkla başvurulmuş tarihsel kıssalar, şiirler, idari anekdotlar ve bilgece vecizeler, yüzeysel anlatımların ötesine geçilerek satır aralarındaki politik imalar ve felsefi kökenler açısından içerik çözümlemesine tabi tutulmuştur. Elde edilen kavramsal verilerin ve geliştirilen ahlaki modelin İslam siyaset düşüncesindeki dönemsel konumunu, özgünlüğünü ve farklılığını saptayabilmek amacıyla da Doğu İslam geleneğindeki çağdaş ve egemen teorik yönelimleri temsil eden Maverdî'nin fıkhi-anayasal yaklaşımı ile Gazzalî'nin kelami-ahlaki siyaset vizyonu ile mukayeseli bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Yapılan detaylı metin analizi sonucunda Turtûşî'nin, siyasal otoritenin meşruiyetini doğrudan yöneticinin şahsında tecelli eden ve kurumsallaşan ahlaki erdemler üzerine oturttuğu saptanmıştır. Müellif adaleti, devlet mekanizmasının (mülk) organik yapısını ayakta tutan hayati bir 'ruh' ve 'mülkün temeli' olarak tanımlamaktadır; öyle ki ekonomik düzen ile askeri gücün dahi adalet üzerinden anlam kazandığı bir nedensellik ilişkisi kurulur. Tevazu, yönetici ile halk arasındaki güven ve bağlılık ilişkisini kuran, saray ile tebaa arasındaki bürokratik engelleri ve kibir kaynaklı uzaklaşmayı aşarak toplumsal parçalanmayı önleyen kamusal bir bağ biçiminde kurgulanmaktadır. Yönetimin entelektüel zeminini oluşturan hikmet ise istişareye açıklık (meşveret), öfke ve cezalandırma gücünün ölçülü kullanımı (hilm) ile siyasi gücü çıplak güçten ziyade akıl ve erdemle donatan, iktidarın sınırlarını belirleyen en temel denetleyici öge olarak kurgulanmaktadır. Bu bulgular, adalet, tevazu ve hikmetin yöneticinin karakterini süsleyen tamamlayıcı nitelikler olmaktan çıkıp, devlet mekanizmasının işleyişini ve toplumsal rızanın oluşumunu belirleyen kurucu unsurlar haline geldiğini; böylece klasik şer'i meşruiyet modellerinden 'ahlaki meşruiyet modeline' doğru yapısal bir geçiş yaşandığını ortaya

koymaktadır. Araştırma, Sirâcü'l-Mülûk'un dışsal-kurumsal veya askeri mekanizmalardan önce yöneticinin içsel ahlaki disiplinine dayalı, erdem merkezli bir mülk sürekliliği ve siyasal istikrar teorisi sunduğunu doğrulamıştır. Sonuç olarak çalışma, bu tür klasik metinlerin salt pratik öğütler dizisi olarak görölmesinin ötesine geçilmesini mümkün kılmıştır. Elde edilen bulgular, Endölüs'ün maruz kaldığı siyasal kriz dönemindeki düzen arayışının felsefi arka planını aydınlatması, İslam siyaset düşüncesindeki meşruiyet tartışmalarına özğün bir katkı sunması ve erdem temelli yönetim anlayışlarının güncel siyaset teorisi açısından yeniden değerlendirilmesini sağlaması bakımından kalıcı bir değere sahiptir.

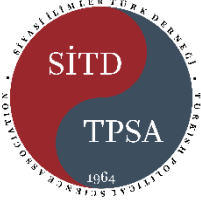
Mahir Bilal Pirim (İstanbul Medeniyet Üniversitesi), Cüveynî'de Siyasal Otoritenin İnsan Doğası Üzerinden Temellendirilmesi

İnsanın neden siyasal bir düzen içerisinde yaşadığı ve siyasal otoritenin hangi temeller üzerinde yükseldiği, siyasal düşünce tarihinin köklü meselelerinden biridir. Aristoteles, İbn Haldun, Thomas Hobbes gibi birçok düşünür, siyasal düzenin gerekliliğini insan doğasına ilişkin kabuller üzerinden açıklamıştır. İnsanın nasıl bir varlık olarak göröldüğü, siyasal otoritenin neden gerekli olduğu ve hangi gerekçelerle meşrulaştırıldığı konusunda belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu alışma, İmâmü'l-Haremeyn el-Cüveynî'nin el-Gıyâsü'l-Ümem fî İltiyâsi'z-Zulem adlı eserinde siyasal otoritenin hangi insan tasavvuru üzerine temellendirildiğini incelemektedir. Cüveynî, siyasal otoritenin gerekliliğini eser boyunca çeşitli fikhî ve aklî gerekçelerle açıklamaktadır. Bununla birlikte insanın cibillî özelliklerine ilişkin açıklamalar da bu temellendirmenin önemli unsurlarından birini oluşturmaktadır. Bu alışma, söz konusu insan tasavvurunun siyasal otoritenin gerekelendirilmesindeki işlevine odaklanmaktadır. Araştırmanın temel sorusu, Cüveynî'nin siyasal otoritenin zorunluluğunu açıklarken neden insanın cibillî özelliklerine başvurduğu ve bu tasvirlerin teoride nasıl bir rol oynadığıdır. Çalışmada metinsel ve kavramsal analiz yöntemi kullanılmıştır. İnceleme sonucunda insanın; şehvet, teşevvüf, peşin olana yönelme (hubbu'l-âcil), elde bulunanı muhafaza etme arzusu (dînetü bi'l-hâşil) ve ölçsüz istek (tehâlük) gibi eğilimlerle tanımlandığı görölmektedir. Cüveynî'ye göre bu eğilimler toplumsal hayatta rekabet (tenâfüs), izdiham, çekişme (nizâ') ve husumet (hisâm) üretmektedir. Böylece insan doğası, toplumsal çatışma ve düzensizliğin temel sebeplerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Cüveynî, vaad, vaid, terğib ve tehzib gibi ahlâkî araçların tek başına yeterli olmadığını, bu nedenle hakları koruyacak ve toplumsal düzeni sağlayacak bir siyasal otoriteye ihtiyaç bulunduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda siyasal otorite, eserde yapılan fikhî ve aklî gerekçelerin yanı sıra, insanın cibillî eğilimlerinden kaynaklanan çatışmayı engelleyen bir düzenleyici güç olarak ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak alışma, Cüveynî'nin insanın cibillî özelliklerine ilişkin açıklamalarının tali unsurlar olmadığını, siyasal otoritenin gerekliliğini açıklayan temel dayanaklardan biri olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle eser, imametın şartlarına dair tartışmaların ötesinde insan doğası ile siyasal düzen arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik bir yaklaşım ortaya koymaktadır.

Merve Ceyhan (İstanbul Medeniyet Üniversitesi), Siyasal Düzenin İnşasında Salah ve Kapasite: Maverdi ve Skocpol Üzerinden Değerlendirme

Bu çalışma, siyasal düzen problemini iki farklı düşünce geleneğini temsil eden Ebü'l-Hasan el-Maverdi ve Theda Skocpol üzerinden karşılaştırmalı bir çerçevede ele almaktadır. Siyasal düzenin nasıl kurulduğu, hangi koşullarda sürdürülebilir hale geldiği ve hangi durumlarda çözülmeye başladığı soruları hem klasik siyaset düşüncesinin hem de modern devlet teorisinin temel tartışma alanlarından biridir. Buna rağmen Maverdi'nin ahlaki ve normatif zemine dayanan düzen anlayışı, İslam siyaset düşüncesini yansıtırken Skocpol'ün kurumsal kapasite merkezli devlet analizi modern siyaset düşüncesi olarak literatürde çoğu zaman birbirinden bağımsız biçimde değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, söz konusu iki yaklaşımı aynı teorik problem etrafında birlikte düşünerek siyasal düzen tartışmalarına karşılaştırmalı ve kavramsal bir katkı sunmaktır. Çalışmada Maverdi'nin Edebü'd-Dünya ve'd-Dîn adlı eseri ile Skocpol'ün Devletler ve Toplumsal Devrimler adlı çalışması temel alınmaktadır. Çalışma, metin merkezli ve karşılaştırmalı bir okuma yöntemiyle ilerlemekte, her iki düşünürün siyasal düzeni hangi kavramlar üzerinden açıkladığını, düzenin sürekliliğini hangi şartlara bağladığını ve çözülme anını nasıl yorumladığını tartışmaktadır. Maverdi'de siyasal düzen, akıl, adalet, din, salah, emniyet ve ahlaki meşruiyet kavramları üzerinden şekillenir. Ona göre düzen, yalnızca siyasal otoritenin varlığıyla değil, bireyin nefsinin terbiye etmesi, yöneticinin adaletle hükmetmesi ve toplumda güven duygusunun tesis edilmesiyle mümkündür. Skocpol'de ise siyasal düzen, devletin kurumsal kapasitesi, vergi toplama gücü, askeri örgütlenmesi, bürokratik koordinasyonu ve toplumsal kaynakları seferber edebilme yeteneği üzerinden açıklanır. Bu yaklaşımda düzenin çözülmesi, öncelikle ahlaki bozulmadan değil, devletin idari ve askeri kapasitesinin yapısal baskılar karşısında işlevsizleşmesinden kaynaklanır. Çalışmanın temel iddiası, siyasal düzenin sürdürülebilirliğinin ne yalnızca ahlaki meşruiyetle ne de yalnızca kurumsal kapasiteyle açıklanabileceğidir. Yalnızca kurumsal güce dayanan siyasal düzenler, kısa vadede istikrar sağlayabilse de uzun vadede toplumsal rıza ve meşruiyet krizi üretme riski taşır. Buna karşılık yalnızca ahlaki ilkelere dayanan fakat idari ve kurumsal kapasiteden yoksun düzenler de dışsal baskılar, krizler ve örgütlü güç karşısında kırılgan kalır. Bu nedenle çalışmada, siyasal düzenin hem normatif hem de yapısal boyutlarının birlikte düşünülmesi gerektiği savunulmaktadır. Bu yaklaşım, klasik İslam siyaset düşüncesini yalnızca ahlaki öğütler bütünü olarak değil, siyasal düzenin kurucu ilkelerini tartışan teorik bir alan olarak değerlendirmeyi mümkün kılar. Aynı zamanda modern devlet teorisinin kapasite vurgusunu, meşruiyet ve adalet soruları ile yeniden düşünmeye açar. Bu çerçevede "ahlaki kapasite" kavramı önerilmektedir. Ahlaki kapasite, devletin adalet, güven, rıza ve meşruiyet duygusunu kurumsal düzeyde sürdürebilme yeteneğini ifade etmektedir. Bu kavram, Maverdi'nin salah merkezli ahlaki düzen anlayışı ile Skocpol'ün devlet kapasitesi yaklaşımı arasında analitik bir köprü kurmayı mümkün kılar. Sonuç olarak çalışma, klasik İslam siyaset düşüncesi ile modern devlet teorisinin birbirini dışlayan iki ayrı alan olarak değil, siyasal düzenin farklı boyutlarını açıklayan tamamlayıcı perspektifler olarak okunabileceğini ileri sürmektedir.

Klasik İslam siyaset düşüncesi geleneğinde fitne, önlenmesi, bastırılması ve meşru otoritenin varlığıyla engellenmesi gereken bir tehdit olarak konumlandırılmıştır. Bu yaklaşım, kavramı daima bir nesne olarak ele almış; onu tanımlayan, sınıflandıran ve bertaraf etmeye çalışan özne ise her zaman yönetici ya da fakih olmuştur. Bu çalışma söz konusu okuma biçimini sorunsallaştırarak farklı bir soru sorar: Ya fitne, yalnızca önlenecik bir nesne değil; aynı zamanda Ulu'l-Emr'in gerçek kapasitesini ve siyasal iddialarını ateşe sokan bir özne ise? Bu soru, İmam Gazali'nin Fedâihu'l-Bâtıniyye ve el-İktisad fi'l-İtikad adlı eserleri üzerinden izlenerek, fitnenin klasik Sünnî literatürdeki işlevinin yeniden değerlendirilmesine zemin hazırlamaktadır. Çalışmanın analitik çıkış noktası, fitne kelimesinin etimolojik kökenindedir: madenlerin ateşe atılarak cürufun cevherden ayrıştırılması. Bu köken, kavrama normatif bir anlam çerçevesinin ötesinde işlevsel bir mantık yükler. Buna göre fitne, siyasal düzeni keyfi biçimde bozan bir kaos değil; barış dönemlerinde gizli kalan kırılğanlıkları, adalet iddialarını ve iktidar meşruiyetini görünür hâle getiren bir ifşa mekanizmasıdır. Ulu'l-Emr kavramı bu çerçevede yeniden ele alındığında, yönetme iddiasında bulunan otoritenin —sultan, halife ya da âlim— gerçek kapasitesinin ancak fitne sürecinde sınanabileceği görülür. Fitne, Ulu'l-Emr'i tehdit etmekle kalmaz; onu tehzib eder, yani sınar ve dönüştürür. Gazali, Fedâihu'l-Bâtıniyye'de fitneyi öncelikle Bâtınî hareketin devlet otoritesine yönelik varoluşsal tehdidi olarak çerçeveler ve el-Müstazhır'ın imamlığını tahkim etmek üzere güçlü bir meşruiyet söylemi inşa eder. Ancak dikkatli bir okuma, bu söylemin içinde başka bir katmanın çalıştığını ortaya koyar: Gazali'nin "imamın azli" meselesini ele alış biçimi, fitnenin bizzat yöneticinin adalet kapasitesini ölçen bir kıstas hâline geldiğini gösterir. Fasık ya da zalim olduğu bilinen bir imama itaatin vacip sayılması, doğrusal bir otoriterlik argümanından çok, fitne baskısı altında yöneticinin ne yaptığına duyulan hassasiyetin işaretidir. el-İktisad'da ise bu boyut teorik bir zemine kavuşur: imamet; meşruiyetini yalnızca ilahî bir atamadan ya da hukuki bir usulden değil, toplumun nizam içinde kalmasını sağlama kapasitesinden alan bir makamdır; bu kapasite ise ancak kriz anında —yani fitnede— ölçülebilir. Bu okuma, Gazali'yi klasik Sünnî geleneğin salt bir muhafızı olarak konumlandıran yerleşik yorumu zorlar. Zira Gazali'nin fitne karşısındaki tutumu, mevcut düzeni her koşulda koruma refleksinin ötesine geçerek bir siyasal erdem ölçütü arayışına dönüşmektedir. Çalışma, bu yolla fitneyi İslam siyaset düşüncesinde pasif bir değişken olmaktan çıkarıp, Ulu'l-Emr'in meşruiyetini içeriden sorgulayan kavramsal bir araç olarak yeniden kurmayı önermektedir. Söz konusu öneri, klasik metinlerin yalnızca tarihsel birer belge olarak değil, günümüz siyaset teorisindeki otorite ve meşruiyet tartışmalarına katkı sunabilecek canlı kaynaklar olarak okunabileceğini de göstermektedir.

SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ

XXII. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI

II. OTURUM (18 EYLÜL 2026, CUMA, 14.15-16.00)

Panel 8 (14.15-16.00, Amfi V)

Toplumsal Tarih, Hafıza ve Kültürel Temsil

Panel Başkanı: Tunahan Yıldız (ODTÜ)

İzzet Umut Çelik (Yıldız Teknik Üniversitesi), Modernleşmenin Gri Ara Bölgesi: Hapishane-i Umumi'yi Değişim Ekseninde Okumak

Bu bildiri Osmanlı modern hapishane sisteminin mimari ve işlevsel prototipi kabul edilen Hapishane-i Umumi'nin mimari monografisi üzerinden arşiv çalışması ve doküman analizi aracılığıyla siyasal değişim ve dönüşümü mekânsal düzlemde analiz etmeyi deneyecektir. Türkiye'de modernleşme tartışmalarında Uğur Tanyeli'nin altını çizdiği biçimde modernleşmenin üretilmediği, adeta ithal edilerek yukarıdan aşağıya empoze edildiği, geleneğe sırt çeviren bir dönüşüm ve değişim olduğu kabulü yaygındır. Adeta tek taraflı tarif edilen bu değişim ve dönüşüm sürecinin altını kazıdığımızda ise farklı bir zemine ulaşırız: Modernleşme özellikle geç Osmanlı döneminde kapatılma kurumları -özelde de hapishaneler söz konusu olduğunda- pürüzsüz, engebesiz yukarıdan aşağıya işleyen bir silsile olmaktan çok çelişkiler, güç mücadeleleri, salınımlar ile biçimlenen gri bir ara bölgedir. Bu ara bölge devletin tasarrufları kadar uluslararası sistemin yaptırımları, beklentileri ve toplumsal-sınıfsal dinamiklerle de biçimlenir. Bu sebeple Osmanlı hapishane çalışmalarına, sistematize edilen ve aksamalar, dönüşler, salınımlar yerine daima ileriye doğru yol alan böylesi bir modernleşme şablonundan bakılırsa aksayan ve tökezleyen eksikli bir analize ulaşmak kaçınılmaz olacaktır. İstanbul'da Sultanahmet Meydanı'nda bulunan, Mehterhane, İstanbul Hapishanesi, Hapishane-i Kebir gibi isimlerle de bilinen ve Türkiye'nin ilk modern hapishanesi olarak adlandırılan Hapishane-i Umumi 1871-1939 yılları arasında kesintisiz olarak bir kapatılma mekânı olarak kullanılmıştır. Hapishane-i Umumi bu sebeple geç Osmanlı'dan erken Cumhuriyet'e uzanan tarihsel aralıkta modernleşmenin adeta bir simgesi olarak okunmaya elverişli bir zemin sunmaktadır. Hapishane-i Umumi binaları salt bir hapishane olarak kullanılmamış, arşiv belgelerinden takip edilebildiği kadarıyla aynı zamanda bir tımarhane ve yetimhane olarak da işlev görmüş, içerisinde bulunan sıbyan mektebinde kimsesiz çocuklar eğitime tabi tutulmuşlardır. Bu eşzamanlı işlevsel yapı salt mikro ölçekte değil, sistem düzeyinde de görülmektedir: Örneğin merkezde modern ceza infaz rejiminin gerekliliklerine uygun yeni hapishaneler projelendirilirken taşrada imam evlerinin kadın hapishanesi olarak kullanımı devam etmekte ya da Tersane Zindanı gibi eski yapılar işlevini sürdürmektedir. Çalışma, Hapishane-i Umumi özelinde hapishanelere ve ceza infaz sistemine bakışta baskın Avrupamerkezciliğe mesafelenmeyi ve yapının/kurumun yerel dinamiklerle ilişkisini, siyasal

dönüşümlerle şekillenen anlatısını arşiv belgeleri üzerinden bir mimari monografi çerçevesinde analiz etmeyi deneyecektir.

Anni Marja Viherä (İzmir Ekonomi Üniversitesi), Hermeneutik Adaletsizlik ve Etnografik Siyaset Teorisi: Gelibolu Yarımadası Savaş Müzeleri ve Anıtları Örneği

Bu sunum, Gelibolu Yarımadası'ndaki Birinci Dünya Savaşı müzeleri ve anıtları, kamusal hafızanın sergilendiği, aktif olarak şekillendirildiği ve yapılandırıldığı yerler olarak ele alan bir doktora tezi projesini ana hatlarıyla sunacaktır. Etnografik siyaset teorisi metodolojisi aracılığıyla proje, savaş müzelerinin kamusal hafızadaki hermeneutik eksikliklerin aşılmasına ne ölçüde katkı sunduğunu ve ne ölçüde bu eksiklikleri yeniden ürettiğini sorgulamaktadır. Teoretik olarak olarak tez, Miranda Fricker'ın hermeneutik adaletsizlik kavramına, José Medina'nın hermeneutik sorumluluk ve epistemik onarım üzerine sonraki çalışmalarına ve Bernardo Zacka'nın etnografik siyaset teorisi yaklaşımına dayanmaktadır.

Gülçin Sağır (Ankara Üniversitesi), Kamusal Yas ve Kolektif Hafıza: Toplumsal Acının Direniş Üretme Kapasitesi Üzerine

Bu çalışma, toplumsal acının yalnızca bireysel ya da duygusal bir kayıp deneyimi olarak değil, aynı zamanda kamusal alanda siyasal anlam üreten ve kolektif direniş biçimlerini besleyen kurucu bir unsur olarak nasıl işlediğini tartışmayı amaçlamaktadır. Modern siyasal düzenler, yalnızca yaşamı yönetme kapasitesiyle değil, hangi hayatların yasının tutulmaya değer görüldüğünü, hangi kayıpların kamusal görünürlük kazanabildiğini ve hangi acıların sessizliğe mahkûm edildiğini belirleme gücüyle de işlemektedir. Bu bağlamda yas, yalnızca kaybın ardından yaşanan bir duygulanım değil; siyasal tanınma, görünürlük, meşruiyet ve itiraz süreçleriyle yakından ilişkili bir toplumsal deneyimdir. Çalışmanın temel sorusu, kamusal yasın hangi koşullar altında kolektif hafıza üretimine dönüştüğü ve bu hafızanın nasıl bir direniş kapasitesi taşıdığıdır. Bu çerçevede çalışma, yasın depolitize edilen, özel alana hapsedilen ve bireysel bir kapanma süreci olarak kavramsallaştırılan hâkim yaklaşımlara karşı, yasın kamusal nitelik kazandığında siyasal alanı dönüştürücü bir işlev üstlenebileceğini ileri sürmektedir. Toplumsal acı, görünmezleştirilmeye ve unutturulmaya çalışıldığında, hafıza pratikleri aracılığıyla kamusal alana geri dönmekte; böylece yalnızca geçmişe ilişkin bir hatırlama değil, aynı zamanda şimdiye ve geleceğe dönük siyasal bir talep üretmektedir. Bu çalışmanın teorik zemini, kamusal yas, kırılmalık, hafıza ve siyasal özdeşleşme tartışmaları üzerinden kurulmaktadır. Bu doğrultuda, yasın yalnızca kayıp karşısında edilgen bir duygulanım değil, aksine toplumsal bağları, ortak yaralanabilirliği ve siyasal eşitsizlikleri görünür kılan bir imkân olduğu savunulmaktadır. Kolektif hafıza ise burada yalnızca geçmişin saklandığı bir alan olarak değil, bugünkü siyasal mücadeleleri biçimlendiren, adalet talebini diri tutan ve bastırılmış deneyimleri dolaşıma sokan etkin bir toplumsal süreç olarak ele alınmaktadır. Bu anlamda hafıza, egemen anlatıların karşısında alternatif bir tarih kurma, sessizleştirilen kayıpları adlandırma ve kamusal alanda karşı-hegemonik söylemler oluşturma potansiyeline sahiptir. Çalışma, kavramsal ve kuramsal bir tartışma üzerinden ilerlemekte; yas, hafıza ve direniş arasındaki ilişkiyi siyaset bilimi ve siyaset felsefesi literatürü çerçevesinde çözümlemektedir.

Temel iddia, kamusal yasin kolektif hafızayı; kolektif hafızanın ise direnişi mümkün kılan bir siyasal zemin ürettiğidir. Başka bir ifadeyle, toplumsal acı yalnızca bastırılması gereken bir kırılma anı değil, aynı zamanda siyasal topluluğun sınırlarını, adalet taleplerini ve ortak mücadele biçimlerini yeniden kuran bir moment olarak değerlendirilebilir. Sonuç olarak bu çalışma, yasin siyasal niteliğini görünür kılarak, toplumsal acının edilgenlik değil, belirli koşullar altında kolektif eylem ve direniş üretme kapasitesi taşıdığını ortaya koymayı hedeflemektedir. Böylece kamusal yas ve kolektif hafıza arasındaki ilişkinin, yalnızca geçmişle yüzleşme değil, aynı zamanda siyasal dönüşüm ve adalet arayışı bakımından da merkezi bir öneme sahip olduğu ileri sürülmektedir.

Panel 9 (14.15-16.00, Amfi VI)

Mizah, Popüler Kültür ve Dijital Siyaset

Panel Başkanı: Hasret Dikici Bilgin (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

Duygu Ece Buldu (Bilkent Üniversitesi) ve Cemal Ataş (Bilkent Üniversitesi), İngilizce Manosfer Söyleminin Türkçe Çevrim İçi Alanlara Diller Arası Yayılımı: Reddit ve Ekşi Sözlük Üzerine Bir İnceleme

Manosfer üzerine yapılan hesaplamalı araştırmaların büyük bölümü İngilizce konuşulan çevrim içi alanlarla sınırlı kalmıştır. Bu nedenle İngilizce manosfer söyleminin Türkçe gibi başka dillerdeki ortamlara taşınıp taşınmadığı belirsizdir. Alandaki yerleşik yaklaşım, manosferi birbirine bağlı ama türdeş olmayan bir ağ olarak görür. Bu yaklaşıma göre farklı ülkelerin manosferleri birbirine benzeyebilir, ancak bu benzerlik onların aynılaştığı anlamına gelmez. Benzer bir söylem hem İngilizceden yayıldığı için hem de yerel koşullar onu ürettiği için ortaya çıkabilir. Bu yüzden ortak sözcüklerin görülmesi tek başına ortak bir kaynağı kanıtlamaz. Platformlar arası gündem akışı üzerine yapılan çalışmalar da dikkatin ortamlar arasında gecikmeli ve dengesiz aktığını gösterir. Bir yayılım savı bu nedenle ancak zamansal bir öncül-ardıl ilişkisi olarak sınanabilir. Asıl soru, Anglofon sözcüklerin Türkçede görülüp görülmediği değil, hangi biçimde görüldüğüdür. Bu çalışma, İngilizce manosfer subredditlerindeki belirginliğin Türkçe Reddit ve Ekşi Sözlük'teki ilgili söylemden önce gelip gelmediğini araştırır. Böyle bir öncelik varsa, bunun zamansal bir yayılım mı, kavramsal bir yerelleşme mi, yoksa koşut bir yerel repertuar mı olduğunu inceler. Çözümleme, Ocak 2022 ile Mayıs 2024 arasındaki 125 haftayı kapsayan bir panele dayanır. Veri kümesi, bu dönemde İngilizce manosfer subredditlerinin tümünden, Türkçe subredditlerin tümünden ve Ekşi Sözlük'ün tamamından toplanan 54,6 milyondan fazla yorum ve girdiden oluşur. Regex destekli, kalibre edilmiş doğrusal bir destek vektör sınıflandırıcısı iki ayrı yapıyı ölçer. Birinci paket, İngilizceden ithal edilen manosfer sözcüklerini ve kavramlarını kapsar. İkinci paket, nafaka, velayet ve 6284 sayılı Kanun gibi Türkiye'ye özgü hukuki mağduriyet çerçevelerini içerir. Sınıflandırıcı, daha önce hiç kullanılmamış bir sınama kümesinde bu iki paket için sırasıyla .818 ve .903 F1 değerlerine ulaşır. Yöntem, olasılık ağırlıklı haftalık belirginlik ölçümlerini ve Newey-West dayanıklı standart hatalarla kurulan öncül-ardıl regresyon modellerini bir araya getirir. Buna, zamanlama tesadüfünü dışlamak için 1.000 yinlemeli vekil sıfır hipotezi testleri ve sekiz yüksek sinyalli olayın yakın okuması eklenir. Bulgular, İngilizceden Türkçe platformlara doğru geniş ölçekli bir yayılıma kısıtlı destek verir. En güçlü zamanlama sonucu negatiftir. Ekşi

Sözlük'te birinci paketin katsayısı negatiftir ve vekil testlerin ikisinden de geçmektedir. Bu sonuç, yayılımla değil ters yönlü bir ilişkiyle uyumludur. Tek pozitif katsayı ise Anglofon bir etkiden çok, yerel politika ve haber döngülerinin eşzamanlı seyrini yansıtmaktadır, yakın okuma da aynı tabloyu desteklemektedir. Ekşi Sözlük'te güçlü bir kavramsal yerelleşme, Türkçe Reddit'te ise zayıf bir dolaşım görülmektedir. Üç olay ise nafaka, velayet ve 6284 sayılı Kanun çevresindeki yerel mağduriyet tartışmalarına dayanır. Bu sonuçlar, sınırlı bir kavramsal yayılımla işleyen yerel-ötesi (translokal) bir manosfer tablosu çizer. Anglofon sözcükler Türkçe tartışmaya girebilir, yerelde açıklanabilir, alaya alınabilir ya da uyarlanabilir. Ancak bu görünüm dar ve olaya özgüdür, çünkü yerel mağduriyet döngüleriyle sınırlanmaktadırlar. Türkçe hukuki mağduriyet ise İngilizce etkiyle değil, kendi yerel mantığıyla işlemektedir.

*Zeynep Nazlı Kadioğlu (Bilkent Üniversitesi), Siyasi Kimlik, Mizah ve Dijital Katılım:
r/TurkeyJerky Topluluğundaki Siyasi Memeler Üzerine Bir İnceleme*

Dijital kültürde birer görsel retorik olarak işlev gören meme'ler, günümüzde siyasal ifadenin en dinamik araçlarından birine dönüşmüştür. Özellikle Z kuşağının salt bir mizah unsuru olarak değil, politik bir öz-ifade biçimi olarak ürettiği bu içerikler, dijital ekosistemin önemsiz parçaları gibi görünseler de aslında siyasi aidiyetleri güçlendiren ve tabandan yükselen gündelik bir siyasal katılım biçimi olarak işlemektedir. Kamusal alandaki hemen her kriz veya gelişme, çevrimiçi mecrada dolaşıma giren memelere dönüştürülmekte, bu süreçte hegemonik siyasi bilgi yeniden işlenirken, kurumsal aktörler sivil bir süzgeçten geçirilmektedir. Bu çalışma, Türkiye bağlamında siyasi memeleri, kimlik inşası ve siyasal katılımın bir dinamosu olarak incelemeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda, Türkiye bağlamında siyasi memelerin paylaşıldığı bir Reddit topluluğu olan r/TurkeyJerky sayfasından amaçlı örneklem yoluyla seçilen, farklı zaman dilimlerinde yüksek etkileşim almış 60 meme üzerinde çoklu modlu eleştirel söylem analizi (MCDA) ve tümevarımsal tematik analiz uygulanarak görsel ve metinsel öğelerin siyasi anlamı nasıl ortaklaşa ürettiği incelenmektedir. Elde edilen bulgular, siyasi memelerin geçici bir mizah unsurundan öte, kinizm, nostalji, güvensizlik ve negatif partizanlık temaları üzerine kurulu dirençli bir kimlik altyapısı oluşturduğunu göstermektedir. Topluluk, klasik karşı-kamulardan farklı olarak belirli bir ideoloji etrafında değil, iktidara, muhalefete ve bütün siyasal kuruma karşı aynı anda konumlanan bir karşıtlık tavrı etrafında birleşmektedir. Sistemin ikiyüzlülüğünü eleştirirken ilerici bir alternatif önermemeleri, bu siyasal ifadenin kinik bir çerçevede kaldığını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak bu araştırma, dijital siyaset alanında sivil siyasi ifadenin ciddiye alınması gereken bir analiz nesnesi olduğunu ve kullanıcıların memeler aracılığıyla kurdukları alternatif siyasal iletişimi görünür kılmaktadır.

Şevin Fırat (ODTÜ) ve Dilara Fırat (TED Üniversitesi), Sermayenin ve Sahnenin Değişimi: Gülse Birsell Sitcom'larında Habitus Çatışmaları ve Türkiye'nin Sosyo-Politik Dönüşümü (2004–2014)

Bu çalışma, Türkiye'nin son 22 yıllık siyasal ve sosyoekonomik dönüşümünü, Türk televizyon tarihinin kült yapımlarından olan Avrupa Yakası (2004-2009) ve Yalan Dünya (2012-2014) üzerinden Bourdieu'cü bir perspektifle analiz etmeyi amaçlamaktadır. Mevcut literatür Gülse Birsell'in kalemini genellikle yüzeysel biçimde modern-geleneksel çatışması veya dönemin birer

aynası olarak analiz etmektedir. Bu bağlamda, mevcut literatürdeki temel boşluğu sorunsallaştıran bu çalışma, bu iki televizyon dizisinin, Türkiye’de kültürel sermaye ile ekonomik sermayenin yer değiştirme sürecini ve bu süreçle birlikte habitus krizlerini zamansal bir düzlemde ele almayı amaçlamaktadır. Metodolojik olarak bu çalışmada, her iki dizideki ana karakterler, mekân bağlamları ve mikro diyaloglar üzerinden eleştirel söylem analizi uygulanmıştır. Avrupa Yakası evreni, AKP'nin ilk yıllarında AB eksenli liberalleşme süreçleri ve hızla büyüyen tüketim toplumu bağlamında şekillenmektedir. Bu dönemde “Beyaz Türk” habitusunun mekânsal karşılığı Nişantaşı’dır; dergi çevresi ise meşru beğenin ürettiği ve dolaşıma girdiği simgesel bir alan olarak öne çıkar. Yalan Dünya evreni ise inşaat sektörünün yükselişiyle birlikte yeni muhafazakâr sermayenin kültürel alanı dönüştürmeye başladığı bir momentte kurulmaktadır. Bu evrede marjinalleşen “Cihangir entelektüeli”, dönemin siyasal kutuplaşma iklimiyle birlikte okunabilecek bir karşı-habitus olarak sahnelenir. Bu doğrultuda bildiri, mizahi dille harmanlanan “biz ve öteki” inşasını, sınıflar arası bağların geçişselliğini, inşaat sektörünün yükselişini ve Gezi sürecinin hikâyeye yansımaları ele alacaktır. Bununla birlikte, çalışmanın bir diğer çarpıcı katmanı ise toplumsal cinsiyetin vurgulanma biçimidir. Bu bağlamda, her iki dizide de kadın karakterler üzerinden pavyon kültürü ve beraberinde muhafazakâr aile değerleri arasında sıkışan kadınlık anlatısını okumayı amaçlamaktadır. Sonuç olarak, eleştirel söylem analizinden hareketle bu çalışma, Bourdieu’nun sermaye, alan ve habitus çerçevesinden hareketle Türkiye’deki siyasal rejimin popüler kültürde nasıl temsil edildiğini multidisipliner bir perspektifle ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Panel 10 (14.15-16.00, Amfi VII)

Türkiye’de Siyasal Rejim ve Kurumsal Dönüşüm

Panel Başkanı: Berk Esen (Sabancı Üniversitesi)

İsa Can İşidoğru (Mersin Üniversitesi), Türkiye’de Laiklik İlkesinin Dönüşümünün Başlangıcı

Türkiye Cumhuriyeti’nde, kamuoyu algısında ve literatürde laiklik ilkesinin katı yorumundan uzaklaşma ve ılımlı laiklik anlayışına geçiş yapmanın, Demokrat Parti iktidarı döneminde başladığına yönelik bir yaklaşım vardır. Ancak, bu süreç İsmet İnönü’nün Cumhurbaşkanlığı döneminde özellikle, 1946 seçimleri sonrasında başlamıştır. Katı laiklik ilkesinden, ılımlı laiklik ilkesine geçiş yapıldığı üç kategori altında kendini göstermektedir. İlki, parti programında, ikincisi, eğitim politikalarında, üçüncüsü de ibadet pratiklerindedir. Bu konu, literatürde iki farklı bakış açısıyla değerlendirilmektedir. İlki, bu yapılan değişikliklerin laiklik ilkesini aşındırdığını savunur. İkincisi de yapılanların taviz olmadığını, dönemin şartlarına göre laiklik ilkesinin pragmatik olarak yeniden uyarlandığını savunur. Çalışmamızda, savımız Türkiye’de laiklik ilkesinin dönüşüm sürecinin Milli Şef döneminde, çok partili sisteme geçiş yapıldıktan sonra başladığı ve yapılan değişikliklerin laiklik ilkesini aşındırdığıdır. Bu iddiamız, literatürdeki kaynaklardan, döneme ilişkin hatıratlardan ve arşiv belgelerinden istifade edilerek sınanacaktır.

*Süleyman Gökçe (Bilkent Üniversitesi), Türkiye’de İlk Rekabetçi Otoriter Rejim Vakası:
Demokrat Parti, 1950-1960*

Çağdaş Türkiye siyasetinde çok partili hayatın kurucu anlatısı, Demokrat Parti (DP) dönemini askeri darbeyle kesintiye uğrayan bir demokratikleşme süreci olarak niteler. Bu yaklaşıma karşı geliştirilen itirazlar ve alternatif anlatılar kapsamlı analizler üretmemiştir. Akademik yazındaki bu boşluğu doldurmak amacıyla, Levitsky ve Way’in rekabetçi otoriterlik kuramını tarihsel bağlama uyarlayarak, DP dönemini Türkiye’nin ilk rekabetçi otoriterlik vakası olarak sınıfladım. Tarih ve siyaset bilimi disiplinlerinin karma yaklaşımını yansıtan bu çalışmada, tarihsel kurumsalcılık perspektifiyle, 1950 seçimlerinin demokratik geçişin gerilemeyle sonuçlandığı otoriterleşme patikasının kritik kavşağı olduğunu ve dönem içinde rekabetçi otoriterliğin yerleştiğini savunuyorum. Sunduğum makalenin ötesine geçen geniş bir araştırma projesinin parçası olan çalışmamın bulguları, rekabetçi otoriterliğin temel göstergeleri olan adil olmayan seçimler, temel hak ve özgürlüklerin sistematik ihlâli ile muhalefet için engebeli rekabet alanı yaratılması ölçütlerinin 1950’li yıllar boyunca karşılandığını ortaya koymaktadır. Örneklemek gerekirse, dönemin demokrasi anlayışının temel kıstası olan seçimler DP iktidarında etkisiz hale getirilerek, görev onayına indirgenmiştir. Mal varlığına el konan ana muhalefet partisi CHP adil rekabet imkanlarından yoksun bırakılmıştır. Basın, bürokrasi, yargı, akademi ve muhalefet üzerinde yasal düzenlemelerle sistematik otoriter baskı kurulmuştur. DP’nin parlamento çoğunluğunun tekçi iradesiyle Tedbirler Komisyonu, Vatan Cephesi ve Tahkikat Komisyonu gibi demokrasiyle bağdaşmayan radikal otoriter uygulamalara başvurulmuştur. Araştırmanın birincil katkısı, DP’yi Türkiye’de çok partili hayatın ilk rekabetçi otoriterlik vakası olarak serimlemesidir. Bu hat üzerinden ilerleyen diğer katkılar şunlardır: i) Levitsky ve Way’in kuramsal çizgisini (2010) izleyen Guachalla vd.’nin kurguladıkları (2021) otoriterliğin pekişme koşullarını (‘pekişme hipotezi’) DP vakası üzerinden geliştiriyor ve otoriterleşme safhalarını ölçebilecek bir yöntem öneriyorum. Bu, otoriterleşmenin derecesini saptayacak bir ölçüm çerçevesi olarak kullanılabilir; ii) Levitsky ve Way’in kuramıyla uyumlu şekilde, bugüne dek yeterince irdelenmemiş dış bağlantı ve kaldırıcıların rejimi pekiştiren etkisine dikkat çekiyorum. Bu yaklaşım, otoriterleşme çalışmalarında tamamlayıcı bir analitik çerçeve olabilir; iii) Demokrat Parti’nin kuruluş momenti ile post-Kemalist siyasal repertuarın erken dönem bileşenleri arasında beliren kesişim hattını, ortak söylem evrenini ve örtüşen anlam matrisini işaretliyorum. Bu önerme, post-Kemalizm literatürü açısından yeni kuramsal ve kavramsal tartışma alanları açabilir. Çalışmamın sınırları dışında kalan ve her biri ayrı araştırma gündemlerine dönüşebilecek bu önermeler, güncel Türkiye siyasetinin çeşitli boyutlardan analizine katkı sağlayarak, yeni çözümlemeler üretebilir.

*Leyla Küçüktemel (Ondokuz Mayıs Üniversitesi), Küresel Parlamento Modelleri ve Türkiye:
Parlamente Sistemden Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine Dönüşüm*

Hükümet sistemleri, ülkelerin demokratik yapılarının ve kurumsal işleyişlerinin çözülmesi için büyük bir önem arz etmektedir. Bu sistemler ülkelerin iç dinamiklerine, tarihsel süreçlerine ve sosyo-ekonomik yapılarına göre şekillenebileceği gibi bazen de teorik düzeyde kalabilmektedir. Karşılaştırmalı siyaset bilimi literatüründe hükümet sistemleri, yürütme ve yasama arasındaki ilişkiler bağlamında yıllardır tartışılan ve tartışılmaya devam eden bir

konudur. Kuvvetler ayrılığını benimseyen rejimlerde kontrol ve denge mekanizmaları demokratik olmanın ön koşulu olarak kabul edilmektedir. Ancak ülkeler farklı tarihsel süzgeçlerden geçerek kendine özgü sistemleri belirleyerek demokratik nitelik kazanabilmektedir. Parlamentolar, temsili demokrasinin en önemli kurumsal yapılarından biri olarak görülmektedir. Bu çalışmada karşılaştırmalı siyaset literatüründe birbirine zıt iki temel yapı olarak kabul edilen parlamentoların anası niteliğindeki çoğunlukçu Westminster modeli ile gelişimini geç tamamlamasına rağmen güçlü bir anayasal denge kuran uzlaşmacı (konsensüs) Bundestag modeli analiz edilmektedir. İngiliz parlamentosu tek parti iktidarını, meclis egemenliğini ve disiplinli bir parti yapısını önceleyerek yürütme istikrarını merkeze alırken Alman parlamentosu, yapıcı güvensizlik oyu, koalisyon kültürü ve uzmanlaşmayı teşvik eden çalışan parlamento anlayışıyla güç paylaşımını temel almaktadır. İki modelin işleyiş ve hukuki yapıları da farklılık göstermektedir. Çalışmada ilgili modellerin hangi tarihsel ve kurumsal koşullarla parlamento geleneğini devam ettirdiği yasama-yürütme ilişkileri ve denetim mekanizmaları ekseninde karşılaştırmalı olarak incelenmektedir. Makalenin asıl hedefi ise Türkiye'nin bu iki köklü parlamento modelinden ne ölçüde yararlandığını ve güncel sisteminin teorik konumunu çözümlemektir. Araştırma sorusu değişken bir siyasi geçmişe ve anayasal serüvene sahip Türkiye parlamentosunun tarihsel süreç içinde Westminster modeline mi yoksa Bundestag modeline mi daha yakın özellikler sergilediğidir. Bu doğrultuda eleştirel bir perspektifle Birleşik Krallık ve Almanya'nın siyasal kurumları analiz edilmiş ardından keşfedici araştırma türü ve meta-analiz tekniğinden yararlanılarak Türkiye'nin değişen hükümet sisteminin tarihi açıklanmıştır. Türkiye parlamentosu yıllardır küresel gelişmelerin, hegemonya krizlerinin ve bürokratik çıkmazların etkisi altında kalarak sürekli bir dönüşüm geçirmiştir. 1961 Anayasası dönemi çoğulcu yapısıyla kısmen Alman modeline yaklaşırken 2002 sonrası artan parti disipliniyle Westminster modeline benzer dinamikler üretmiştir. Ancak 1980 sonrası neoliberal politikalar ve Yeni Sağ akımının devletin güvenliğini merkeze alan etkisiyle yürütmenin sürekli güçlendirilmesi anayasal dengeleri derinden sarsmıştır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişle birlikte parlamenter sistem bütünüyle terk edilmiş, gensoru gibi en güçlü siyasal denetim araçları kaldırılarak yürütme erki belirgin bir şekilde merkezleştirilmiştir. Bununla birlikte yeni sistemin beraberinde getirdiği zorunlu ittifak uygulamaları, koalisyonları bitirme iddiasına karşın siyasi partileri fiili bir koalisyon mantığına iterek mecburi bir uzlaşma ihtiyacı doğurmuştur. Dolayısıyla çalışma, Türkiye'nin her iki köklü modelden dönemsel izler taşısa da kendine has hibrit bir yapı sergilediğini ortaya koymaktadır. Hiçbir sistem tek başına demokratik bir güvence sunmamaktadır. Belirleyici olan kurumsal dinamiklerin, toplumun özgün sosyo-kültürel yapısına uyarlanabilme kapasitesidir.

Derya Seyitvan (Mersin Üniversitesi), 2017 Anayasa Değişikliği Sonrası Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile Yürütme Yetkisinin Yeniden Yapılandırılması

2017 Anayasa değişikliğiyle kabul edilen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, yürütme yetkisinin örgütlenme ve kullanılma biçimini köklü şekilde dönüştürmüştür. Bu dönüşümün en önemli araçlarından biri olan Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri, yalnızca yeni bir düzenleyici işlem türü değil, yürütme gücünün yeniden yapılandırılmasını sağlayan anayasal bir

mekanizma olarak ortaya çıkmıştır. Çalışmanın temel savı, Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin teknik nitelikte düzenleme araçları olmanın ötesinde, yürütme yetkisinin tek merkezde toplanmasını kurumsallaştırarak merkezileşmeyi ve yetki yoğunlaşmasını güçlendiren bir işlev gördüğüdür. Parlamenter sistemde yürütme yetkisi Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu arasında paylaşılmakta, yürütmenin siyasal sorumluluğu kolektif karar alma mekanizmaları üzerinden yürütülmekteydi. Bu yapı, yürütme içinde belirli bir yetki paylaşımına ve iç dengeye imkân tanımaktaydı. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişle birlikte yürütme yetkisi doğrudan Cumhurbaşkanına bırakılmış, yürütmenin örgütlenmesine ve işleyişine ilişkin geniş bir düzenleme alanı Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri aracılığıyla şekillendirilmeye başlanmıştır. Nitekim, bakanlıkların kuruluşu ve görev alanlarının belirlenmesi, üst kademe kamu yöneticilerinin atanması, Cumhurbaşkanlığı teşkilatının yapılandırılması, kamu tüzel kişiliği kurulması ve yürütme içi organizasyona ilişkin çok sayıda konu doğrudan Cumhurbaşkanlığı Kararnameleriyle düzenlenmektedir. Bu durum, yürütme yetkisinin yalnızca kullanımında değil, kurumsal sınırlarının belirlenmesinde de Cumhurbaşkanını merkezi aktör hâline getirmektedir. Ayrıca karar alma, koordinasyon ve denetim süreçlerinde önemli işlevler üstlenen kurulların yapısı ve işleyişinin de Cumhurbaşkanlığı ekseninde yeniden şekillendirilmesi, yürütme içindeki yetki dağılımının yatay bir paylaşım yerine tek merkezli bir koordinasyon modeli doğrultusunda yeniden yapılandırıldığını göstermektedir. Çalışmada sav, parlamenter sistem dönemindeki Kanun Hükmünde Kararnameler ile Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin karşılaştırılması, Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin normlar hiyerarşisindeki konumuna ilişkin anayasal çerçevenin değerlendirilmesi ve doktrindeki mahfuz alan tartışmalarının incelenmesi yoluyla temellendirilmektedir. Ayrıca 2018-2025 yılları arasında çıkarılan Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri analiz edilmiş, aynı dönemde Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine karşı açılan tüm iptal davaları ve Anayasa Mahkemesi kararları incelenerek, yürütmenin düzenleme alanının yargısal denetim yoluyla nasıl şekillendiği ortaya konulmaktadır. İnceleme sonucunda, aynı dönemde çıkarılan 192 Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine karşılık Anayasa Mahkemesinin 118 karar verdiği ve davalara konu edilen toplam 260 hükmün iptal edildiği tespit edilmiştir. Özellikle konu ve yetki bakımından sınırlarının yargısal denetimin merkezinde yer aldığı görülmektedir. Bu yönüyle çalışma, Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerini yalnızca anayasal bir norm türü olarak değil, yürütme gücünün dönüşümü, merkezileşme ve yetki yoğunlaşması süreçlerinin temel kurumsal araçlarından biri olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Berat Hamdi Haykır (Bursa Uludağ Üniversitesi), Adem İnanç Sezen (Bursa Uludağ Üniversitesi) ve Arda Gurus (Bursa Uludağ Üniversitesi), Üniversite Öğrencilerinin Yargıya Güvenini Etkileyen Faktörler: Sosyal Güven, Politik Güven ve Kurumsal Algılar Üzerine Bir İnceleme

Bu çalışma, Türkiye’de üniversite öğrencilerinin yargıya duyduğu güveni etkileyen faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır. Yargıya güven, yalnızca adalet hizmetlerine ilişkin kurumsal bir memnuniyet göstergesi değil, aynı zamanda demokratik siyasal sistemin meşruiyeti, hukukun üstünlüğü ve politik güvenin sürdürülebilirliği açısından temel bir değişken olarak değerlendirilmektedir. Türkiye’de yargıya güven konusu uzun süredir kamusal tartışmaların

merkezinde yer almakta; yargı kurumuna yönelik güven düzeyindeki dalgalanmalar, demokratik katılım, vatandaşlık bilinci ve siyasal sistemin işleyişi üzerinde doğrudan etkiler yaratma potansiyeli taşımaktadır. Bu nedenle, özellikle genç ve eğitimli bir toplumsal grup olan üniversite öğrencilerinin yargıya ilişkin algılarının incelenmesi siyaset bilimi açısından önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Araştırmanın temel amacı, Bursa Uludağ Üniversitesi öğrencileri örneğinde, üniversite öğrencilerinin yargıya duyduğu güvenin hangi faktörlerden etkilendiğini ortaya koymaktır. Bu kapsamda öğrencilerin sosyal güven düzeyi, politik sisteme duydukları güven, yargı kurumuna ilişkin farkındalıkları, adalete erişime yönelik algıları, yargının hesap verebilirliği, bağımsızlığı ve tarafsızlığına dair değerlendirmeleri ile yargıya güven arasındaki ilişkinin analiz edilmesi hedeflenmektedir. Çalışma, yargıya güveni yalnızca hukuki bir mesele olarak değil, aynı zamanda siyasal kültür, kurumsal meşruiyet ve demokratik vatandaşlık bağlamında ele almaktadır. Türkiye’de yargıya güven üzerine yapılan ampirik çalışmalar sınırlı sayıdadır. Mevcut literatürde genel kamuoyu düzeyinde bazı araştırmalar bulunmakla birlikte, üniversite öğrencileri gibi belirli bir demografik grubu merkeze alan kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır. Bu yönüyle araştırma, Türkiye’de yargıya güven literatürüne özgün bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Üniversite öğrencileri, eleştirel düşünme becerileri, demokratik katılım potansiyelleri ve geleceğin mesleki-kamusal aktörleri arasında yer almaları nedeniyle yargıya güven meselesinin incelenmesi açısından stratejik bir toplumsal grubu temsil etmektedir. Araştırmada nicel yöntem benimsenerek üniversite öğrencilerinin yargıya güven düzeyleri ile bu güveni etkileyen toplumsal ve siyasal faktörler arasındaki ilişkiler incelenecektir. Bu doğrultuda, öğrencilerin yargı kurumuna yönelik algılarını, politik sisteme duydukları güveni, sosyal güven düzeylerini ve adalete erişim konusundaki değerlendirmelerini ölçmeye imkân veren yapılandırılmış bir anket formu kullanılacaktır. Elde edilecek veriler istatistiksel analiz teknikleriyle değerlendirilecek; böylece yargıya güvenin hangi değişkenlerle ilişkili olduğu ampirik olarak ortaya konulmaya çalışılacaktır. Çalışmanın bulgularının, Türkiye’de gençlerin yargı kurumuna ilişkin güven düzeyini ve bu güveni etkileyen toplumsal-siyasal faktörleri ampirik olarak ortaya koyması beklenmektedir. Ayrıca araştırmanın, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri içinde yer alan “Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar” hedefiyle uyumlu biçimde, adalete erişim, hesap verebilirlik ve kurumsal güven tartışmalarına katkı sağlaması öngörülmektedir.

Panel 11 (14.15-16.00, Amfi VIII)

Göç Siyaseti: Söylem, Güvenlikleştirme, Kurumlar

Panel Başkanı: Tuğçe Bayır (ODTÜ)

Tuğçe Bayır (ODTÜ), Almanya'daki Aşırı Sağ Medyada Türk Göçmenlerin Temsiline Yönelik Ayrımcı ve Dışlayıcı Söylemlerin Sosyolojik Analizi

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nde Prof. Dr. Ayça Ergun Özbolat danışmanlığında yazdığım yüksek lisans tezimden doğan bu çalışma, Almanya’daki aşırı sağ medya organlarının, ülkedeki en büyük ve en köklü göçmen grubu olan Türkleri nasıl temsil ettiğini ve bu temsiller aracılığıyla üretilen dışlama ve ayrımcılık söylemlerini sosyolojik bir perspektifle incelemektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrası başlayan göç dalgasından bu yana Almanya’da çok katmanlı bir toplumsal varlık inşa eden Türk toplumu, günümüzde aşırı sağ

anlatıların en önemli hedeflerinden biri haline gelmiştir. Son yıllarda Almanya’da yükselişe geçen aşırı sağ hareketler ve siyasi yapılar, geleneksel medyaya alternatif olarak sundukları dijital ve basılı yayın mecraları aracılığıyla göçmen karşıtı retoriklerini kamusal alana taşımakta ve normalleştirmektedir. Bu bağlamda araştırma, Alman aşırı sağ medyasının önde gelen yayın organlarında yer alan haber, köşe yazısı ve editoryal içerikleri mercek altına alarak Türk göçmen topluluğunun varlığının bu mecralardaki toplumsal inşasını ve ideolojik dışlama mekanizmalarını deşifre etmeyi amaçlamaktadır. Metodolojik olarak bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Nitel içerik analizi yöntemi kullanılarak belirlenen aşırı sağ yayın organlarında yayınlanan makaleler ve görsel-yazılı içerikler sistematik bir biçimde çözümlenmiştir. Çözümlemelerde, dilsel stratejiler, metaforlar ve anlatı çerçeveleri analiz edilerek medyanın ideolojik arka planı ortaya konmuştur. Analiz edilen metinlerde Türk kimliğinin güvenlikleştirme, sınır inşası/sembolik dışlama, etno-ulusal aidiyet, fırsat istifçiliği, kültürel uyumsuzluk ve tartışmalı vatandaşlık (contested citizenship) olmak üzere altı farklı kategoride sorunsallaştırılarak nasıl ele alındığına bakılmıştır. Elde edilen bulgular, aşırı sağ medyanın Türkleri homojen, entegrasyona dirençli, ataerkil, otoriter eğilimli ve özsel olarak modern, demokratik Avrupa değerleriyle uyumsuz bir grup olarak resmettiğini ortaya koymaktadır. Özellikle "demografik işgal" ve "büyük yer değiştirme" komplo teorilerine yapılan atıflarla, Türk göçmenlerin Alman nüfus yapısını ve kültürel kimliğini yok etmeyi amaçlayan bilinçli bir tehdit unsuru olduğu iddia edilmektedir. Ayrıca Türkler sıklıkla suçla, sosyal refah sistemini istismar etmekle ve Almanya’ya karşı sadakatsizlikle suçlanarak marjinalleştirilmektedir. Türk kökenli siyasetçiler, dernekler ve sivil toplum kuruluşları ise Alman demokrasisine sızmaya çalışan gizli odaklar olarak çerçevelenmektedir. Çalışmanın ana savı, Alman aşırı sağ medyasının Türk temsiliyi sıradan bir yabancı düşmanlığının veya ekonomik rekabet kaygısının ötesine taşıyarak Türkleri Alman ulusal kimliğine, kültürüne ve geleceğine yönelik "varoluşsal bir tehdit" olarak inşa ettiğidir. Bu medya organları, "biz" (uygar, seküler ve rasyonel Almanlar) ve "ötekiler" (geri kalmış, dogmatik ve tehditkâr Türkler/Müslümanlar) arasında aşılmaz kültürel duvarlar örerek Türk karşıtı söylemleri ve dışlayıcı politikaları rasyonel ve meşru bir "öz savunma" refleksi olarak sunmaktadır. Bu durum, dışlayıcı söylemin marjinal alandan çıkıp ana akım kamusal tartışmalara sızmasına ve Almanya'daki Türk toplumuna yönelik yapısal ve sistemsel ayrımcılığın derinleşmesine zemin hazırlamaktadır. Sonuç olarak bu çalışma, aşırı sağ medyanın toplumsal kutuplaşmayı derinleştirmedeki ve nefret söylemini normalleştirmedeki kritik rolünü tartışmaya açmaktadır. Çalışma, dilde ve medyada üretilen dışlayıcı temsillerin sadece soyut birer söylem olarak kalmadığını, aksine göçmenlerin günlük yaşam pratiklerindeki dışlanma, kurumsal engeller ve mikro-ayrımcılık deneyimlerini nasıl doğrudan beslediğini ve meşrulaştırdığını sosyolojik bir çerçevede ortaya koyarak literatüre katkı sağlamaktadır.

Kübra Ecem Efeoğlu (Çukurova Üniversitesi), Avrupa Birliği'nde Göç Yönetimi Performansının Nesnel Bir Çok Kriterli Karar Verme Modeliyle Değerlendirilmesi: MEREC-TOPSIS Uygulaması

Avrupa Birliği, son on yılda göç ve sığınma hareketlerinin yoğunluğu karşısında üye devletler arasında ciddi bir kapasite ve sorumluluk paylaşımı sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Göç yönetimi, salt bir güvenlik veya sınır kontrolü meselesi olmanın ötesinde, bürokratik işlem hızı,

kamu kaynaklarının tahsisi ve sığınmacıların ekonomik-sosyal hayata katılımı gibi birbiriyle gerilim içindeki boyutları aynı anda yönetmeyi gerektiren operasyonel bir politika alanına dönüşmektedir. Bu çalışma, AB'ye yapılan sığınma başvurularının en büyük payını üstlenen beş üye devletin (2023 yılı toplam ilk başvuru sayısının AB-27 içindeki payına göre belirlenen Almanya, Fransa, İspanya, İtalya ve Yunanistan) göç yönetimi performansını karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Göç çalışmaları literatüründe ülke performanslarının karşılaştırılmasında genellikle nitel vaka analizleri veya uzman görüşüne dayalı çok kriterli karar verme (ÇKKV) teknikleri kullanılmaktadır. Ancak uzman yargısına dayanan ağırlıklandırma süreçleri, değerlendiricinin öznel önceliklerini sonuçlara taşıma riski barındırır. Bu çalışma, söz konusu öznellik sorununu ortadan kaldırmak amacıyla, hem kriter ağırlıklandırma hem de alternatif sıralama aşamasında uzman görüşüne ihtiyaç duymayan, tamamen veri temelli bir model önermektedir. Bu doğrultuda Eurostat'ın sığınma kararları ve bekleyen başvuru veri setlerinden, EU-SILC'in vatandaşlığa göre yoksulluk riski göstergelerinden, EU-LFS'in göçmen işsizlik oranlarından ve AMIF (2021-2027) ulusal program tahsislerinden türetilen kişi başına göç yönetimi bütçesi göstergesinden oluşan beş kriterlik bir değerlendirme matrisi, tüm göstergeler için ortak referans yılı olan 2023 verileriyle oluşturulmaktadır. Yöntem akışının ilk aşamasında, her bir kriterin sistemden çıkarılması durumunda alternatiflerin toplam performansında oluşan değişimi temel alarak nesnel ağırlık katsayıları üreten MEREC (Method based on Removal Effects of Criteria) tekniğiyle kriter ağırlıkları hesaplanmaktadır. İkinci aşamada bu ağırlıklar, alternatiflerin ideal ve negatif ideal çözüme olan göreceli uzaklığı üzerinden sıralama üreten TOPSIS yöntemine entegre edilerek beş ülkenin nihai performans skorları elde edilmektedir. Çalışmanın amacı, sadece ülkeleri bir başarı sıralamasına yerleştirmek değil hangi operasyonel kriterin ülkeler arası farklılaşmada daha belirleyici olduğunu MEREC ağırlıkları üzerinden ortaya koymaktır. Bu sayede, AB düzeyinde tartışılan dayanışma ve sorumluluk paylaşımı mekanizmalarının hangi operasyonel ihtiyaçlara öncelik vermesi gerektiğine dair ampirik bir gösterge sunulması beklenmektedir. Bu çalışma, hem metodolojik açıdan göç çalışmaları literatürüne nesnel ÇKKV yaklaşımının nispeten az kullanılan bir kombinasyonunu (MEREC-TOPSIS) tanıtarak katkı sunmakta, hem de siyaset bilimi açısından AB göç politikasının operasyonel boyutunu sayısal verilerle somutlaştırarak politika yapıcılara veri temelli bir karar destek çerçevesi sunmayı amaçlamaktadır.

*Rabia Polat (Süleyman Demirel Üniversitesi), Türkiye’de Göç Yönetiminin Kurumsal Yapısı:
Kurumlar Arası Yönetişim Perspektifinden Bir İnceleme*

Göç yönetimi, sınır kontrolü, uluslararası koruma, çalışma hayatı, eğitim, sağlık, sosyal hizmetler, dış politika ve yerel hizmetlerin birlikte yürütülmesini gerektiren çok aktörlü bir kamu politikası alanıdır. Türkiye’nin 2011 sonrasında kitlesel göç hareketleriyle karşılaşması, göçe ilişkin dağınık görevlerin ortak bir hukuki ve idari çerçevede yeniden düzenlenmesini hızlandırmıştır. Bu sürecin temel düzenlemesi olan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, yabancıların ülkeye giriş ve ikametleri ile uluslararası koruma usullerini düzenlemiştir; göç yönetimini güvenlik birimlerinin ağırlıkta olduğu yapıdan uzmanlaşmış sivil bir idari teşkilata taşımıştır (Açıkgöz & Arıner, 2014; İçduygu & Aksel, 2013). Bu çalışmanın amacı,

Türkiye’de göç yönetiminde görev alan kurumların idari yapı içindeki konumlarını, aralarındaki görev ve yetki paylaşımını ve koordinasyon mekanizmalarını kurumlar arası yönetim perspektifinden incelemektir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesinin kullanıldığı araştırmada, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, On İkinci Kalkınma Planı ve Göç İdaresi Başkanlığı 2024–2028 Stratejik Planı ele alınmıştır. Ulusal düzenlemelerin yanı sıra Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından hazırlanan “Türkiye Göç Yönetişimi Profili” de incelenmiştir. Söz konusu profil, göçmenlerin kişisel özelliklerini değil, Türkiye’nin göç yönetim sisteminin hukuki, kurumsal ve yönetsel yapısını, kurumlar arası koordinasyon, göçmen hakları, kamu hizmetlerine erişim, uluslararası iş birliği ve kriz yönetimi gibi ölçütler üzerinden değerlendiren bir ülke raporudur. İncelenen belgelerden elde edilen veriler; politika belirleme, koordinasyon, yetki paylaşımı, hizmet sunumu, merkez yerel ilişkileri ve uluslararası iş birliği temaları altında içerik analizine tabi tutulmuştur. İnceleme sonucunda Türkiye’de göç yönetiminin merkezinde, İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Başkanlığının bulunduğu belirlenmiştir. Başkanlık, düzenli ve düzensiz göç, uluslararası koruma, geçici koruma, insan ticaretiyle mücadele ve uyum alanlarında merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatı aracılığıyla görev yapmaktadır. Göç Kurulu ise göç stratejilerinin izlenmesi ve kamu kurumları arasında koordinasyon sağlanması amacıyla farklı bakanlıkların temsilcilerini bir araya getirmektedir. Dış politika, sınır güvenliği, çalışma izinleri, eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlere ilişkin görevler ilgili bakanlıklar ve kamu kurumları tarafından yürütülmektedir. Bu yapılanmada göç politikası merkezi düzeyde belirlenirken uygulamaya ilişkin sorumluluklar farklı kurumlar arasında paylaşılmaktadır. Belediyeler, sosyal yardım, danışmanlık, tercüme, mesleki eğitim ve uyum hizmetlerinde fiilen görev üstlenmektedir. Buna karşılık 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda göç yönetimine ilişkin açık ve kapsamlı bir görev tanımının bulunmaması, belediyelerin faaliyetlerinin yerel kapasiteye, mali kaynaklara ve proje ortaklıklarına göre farklılaşmasına neden olmaktadır (Woods & Kayalı, 2017). Türk Kızılay, sivil toplum kuruluşları, UNHCR ve IOM ise insani yardım, koruma, veri üretimi, teknik destek, kapasite geliştirme ve proje finansmanı yoluyla uygulama süreçlerine katılmaktadır. Bulgular, Türkiye’de göç yönetiminin çok aktörlü fakat merkezî ağırlıklı olduğunu göstermektedir. Kurullar, protokoller ve ortak projeler koordinasyon araçları sağlasa da merkezî kurumlarla yerel aktörler arasındaki yetki ve kaynak farklılıkları, bilgi paylaşımı, hizmet standardı ve sorumlulukların belirlenmesi bakımından sorun oluşturabilmektedir. Kurumlar arası yönetişimin geliştirilmesi için yerel yönetimlerin görevlerinin açıklığa kavuşturulması ve koordinasyon süreçlerinin düzenli, izlenebilir ve kurumsallaşmış mekanizmalarla yürütülmesi gerekmektedir.

Panel 12 (14.15-16.00, Amfi IX)

Politik Ekonomi

Panel Başkanı: Ersin Kalaycıoğlu (Sabancı Üniversitesi)

İlker Süngü (Dokuz Eylül Üniversitesi), Global Gateway, Kuşak Yol Girişimi ve Değer Temelli Altyapı Rekabeti

Küresel altyapı yatırımları günümüzde yalnızca ekonomik kalkınma projeleri olmaktan çıkmış, devletlerin siyasi ve stratejik etkilerini artırdığı jeoekonomik bir rekabet alanına dönüşmüştür.

Bu bağlamda Çin'in 2013 yılında başlattığı Kuşak ve Yol Girişimi (Belt and Road Initiative – BRI) ile Avrupa Birliği'nin 2021 yılında duyurduğu Küresel Geçit (Global Gateway) stratejisi, küresel ölçekte öne çıkan iki önemli altyapı yaklaşımıdır. Çin, özellikle Küresel Güney ülkelerinde altyapı yatırımları aracılığıyla ekonomik ve ticari etkisini genişletirken, Avrupa Birliği ise daha şeffaf, sürdürülebilir ve değer temelli bir alternatif sunmayı hedeflemektedir. Çin hükümeti tarafından 2013 yılında başlatılan Kuşak ve Yol Girişimi, devlet destekli finansman modeli sayesinde hızlı karar alma ve uygulama kapasitesine sahip pragmatik bir yapı sunmaktadır. Çin'in projelerde insan hakları, demokrasi veya yönetim gibi siyasi şartlar ileri sürmemesi, özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından bu girişimi cazip hale getirmiştir. Afrika, Balkanlar ve Asya'daki birçok ülke, ihtiyaç duydukları altyapı yatırımlarına daha hızlı erişebilmek amacıyla Çin ile iş birliği geliştirmiştir. Ancak girişim; şeffaflık eksikliği, çevresel sorunlar ve bazı ülkelerde ortaya çıkan borç tartışmaları nedeniyle eleştirilmektedir. Bu eleştiriler tartışmalı olmaya devam etmekle birlikte, BRI'nın uzun vadede ne ölçüde sürdürülebilir olduğu sorusu güncelliğini korumaktadır. Buna karşılık Avrupa Birliği'nin 2021 yılında başlattığı Küresel Geçit stratejisi; şeffaflık, sürdürülebilirlik, iyi yönetim ve eşit ortaklık ilkeleri üzerine kurulmuştur. AB, 2027 yılına kadar 300 milyar avroluk yatırım hedefiyle dijitalleşme, enerji, ulaştırma, sağlık ve eğitim alanlarında projeler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca AB, kamu ve özel sektör iş birliğini teşvik eden finansman modelleriyle uzun vadeli ve sürdürülebilir yatırımları desteklemeyi hedeflemektedir. Bununla birlikte bu normatif çerçevenin hayata geçirilmesinde AB'nin zaman zaman kendi ekonomik ve stratejik çıkarlarını ön plana aldığı, bunun da ortaklık ülkeleri nezdinde tutarsızlık algısı yarattığı görülmektedir. Bu çalışma, Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi ile AB'nin Küresel Geçit stratejisi arasındaki rekabeti Ian Manners'ın Normatif Güç Avrupa yaklaşımı ve Antonio Gramsci'nin hegemonya kavramı çerçevesinde incelemektedir. Çalışmanın temel sorusu, Küresel Güney ülkelerinin bu iki farklı yaklaşım arasında tercihlerini hangi siyasi, ekonomik ve normatif faktörlere göre şekillendirdiğidir. Çalışmanın temel iddiası, Çin'in "içişlerine karışmama" anlayışının birçok gelişmekte olan ülke için önemli bir avantaj oluşturduğu; buna karşılık Avrupa Birliği'nin değer temelli yaklaşımının ise uygulamadaki bazı çelişkiler nedeniyle zaman zaman güven sorunu yaşadığıdır. Bu nedenle alıcı ülkelerin yalnızca iki seçenekten birini tercih etmek zorunda kalan pasif aktörler olmadığı, kendi koşullarına göre her iki girişimden de yararlanmaya çalışan dinamik bir tutum sergilediği değerlendirilmektedir. Sonuç olarak çalışma, altyapı rekabetinin yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda normlar, değerler ve siyasi etkiler üzerinden yürüyen bir güç mücadelesi olduğunu savunmaktadır.

Ali Karahan Kaya (Koç Üniversitesi), Fahiş Ayrıcalığı Altyapısal Merkezilik Üzerinden Yeniden Düşünmek: Çatışma Alanı Olarak Altyapı ve Rekabetçi Ayrıcalık

Bretton Woods sistemi ile doların uluslararası sistemin merkezi öğelerinden biri haline gelmesinin ardından Valéry Giscard'ın "privilege exorbitant" terimini ortaya atmasıyla rezerv para hakkında yapılan çalışmalar pek sıklıkla doları Amerikan hegemonyasının kaynağı olarak kavramsallaştırmış ve araştırmalar bu ön kabul etrafında şekillendirilmiştir. İşbu çalışmanın literatüre ilk katkısı doların merkezi konumunun ve bu merkezi konum sayesinde yaratılan avantajların Amerikan yapısal gücünün kaynağı değil, bir sonucu olduğu; Amerika Birleşik Devletleri'nin altyapısal merkeziliğinin ve ödeme, mesajlaşma, finans ve örgütsel ağlardaki

“düğüm” noktaları üzerindeki kontrolünün bir tezahürü olduğunu göstermesidir. Çalışmanın teorik omurgasını oluşturmak için Susan Strange’in yapısal güç, Robert Cox’un yeni-gramsciyen hegemonya, John Ikenberry’nin tarihsel kurumsalcılık, “altyapısal jeopolitik” ve “silahlandırılmış karşılıklı bağımlılık” literatürleri arasında analitik eklektik bir kuramsal çerçeve geliştirilmektedir. Çalışmanın temel argümanı 2012’de İran’a uygulanan yaptırımlar çerçevesinde İran’ın SWIFT’ten çıkarılması ve 2018’de müttefik devletlerin itirazlarına rağmen ABD’nin İran’a karşı ikincil yaptırımları devreye sokmasını müteakip Fransa, İngiltere ve Almanya’nın INSTEX’i geliştirmesi; 2014’te Rusya’ya uygulanan yaptırımlara karşılık olarak Rusya’nın ulusal ve uluslararası ödemelerini gerçekleştirmek üzere Batı merkezli altyapılara bir alternatif olarak SPFS’i geliştirmesi; Çin’in Kuşak Yol Projesi çerçevesinde fiziksel ve Dijital İpek Yolu ile dijital altyapılara yatırımları gibi olaylar sonucunda söz konusu altyapısal merkeziliğin giderek bir çatışma alanı haline geldiğini ve söz konusu altyapıların alternatifsiz olmasının ABD’ye sağladığı “fahiş ayrıcalığın” giderek “rekabetçi ayrıcalık”a dönüştüğüdür. “Rekabetçi ayrıcalık” kavramı, bir büyük güç savaşı olmaksızın hegemonik dönüşümün nasıl gerçekleşebileceğini, süreç içerisinde devletlerin altyapının farklı noktalarındaki merkezi konumlarını araçsallaştırarak ne gibi ayrıcalıklar elde ettiklerini ve söz konusu merkezi konumlar için mücadelelerini anlamlandıracak bir kavram sağlayarak uluslararası ilişkiler ve uluslararası politik ekonomi literatürlerine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu sayede çalışma, hegemonyanın ya sürdüğü ya da çöktüğü ikiliğine sıkışan mevcut çerçevelerin ötesine geçerek altyapısal konumun hem bir üstünlük kaynağı hem de kesintisiz bir çatışma nesnesi olmayı sürdürdüğü bir dünya düzenini analiz etmeye elverişli kavramsal araçlar sunmaktadır.

Sefa Araz (Galatasaray Üniversitesi), Mısır’da Neoliberalizmin Seyri: Krizler, Restorasyon ve Otoriter Süreklilik

Mısır’ın yakın dönem ekonomi-politiğinde yaşanan dönüşüm, Cemal Abdülnasır döneminin devlet müdahaleciliğine ve yeniden bölüşüm mekanizmalarına dayanan popülist-otoriter uzlaşısının çözülmesiyle başlamıştır. Bu dönüşümün temel kırılma noktası, Enver Sedat’ın 1974 yılında ilan ettiği İntifah (Açık Kapı) politikalarıyla birlikte, 1975 sonrasında ekonominin neoliberal bir eksene yönelmesidir. Böylece Mısır, devlet öncülüğündeki kalkınma modelinden uzaklaşarak küresel sermayeye açılmış ve uluslararası finans kuruluşlarının yönlendirdiği yapısal uyum programlarına eklemlenmeye başlamıştır. Bu süreç, devletin uzun yıllar sürdürdüğü sosyal sözleşmenin çözülmesini beraberinde getirmiştir. Özellikle sübvansiyonların azaltılması ve yaşam maliyetlerindeki artış, 1977 Ekmek İsyanları’nda somutlaşan ilk büyük toplumsal tepkiyi doğurmuştur. Buna rağmen neoliberal dönüşüm kesintiye uğramamış, aksine Hüsnü Mübarek’in yaklaşık otuz yıllık iktidarı boyunca daha kurumsal ve kalıcı bir yapıya bürünmüştür. Hüsnü Mübarek döneminde, özellikle 1991 IMF ve Dünya Bankası anlaşmaları sonrasında özelleştirme politikaları hız kazanmış; kamu varlıklarının tasfiyesi, tarımsal dönüşüm ve sermaye lehine yeniden düzenlenen ekonomik yapı kurumsallaşmıştır. Ayrıca neoliberal teorinin iddiasının aksine bu dönemde devlet küçülmemiş; siyasal muhalefeti baskılayan ve ekonomik ayrıcalıkları koruyan güçlü bir güvenlik devletine dönüşmüştür. Derinleşen ekonomik eşitsizlikler, işsizlik ve polis şiddeti, 2011’de “Ekmek, Özgürlük, Sosyal Adalet” sloganıyla yükselen halk ayaklanmasının toplumsal zeminini

oluşturmuştur. Neoliberal düzenin yapısal sürekliliği 2011 İsyanları sonrasında da devam etmiş ve 2013 sonrasında Abdülfettah el-Sisi döneminde ordunun ekonomi içindeki belirleyici rolü pekişmiştir. Bu bağlamda Mısır örneği, neoliberalizmin krizler ve rejim değişikliklerine rağmen otoriter biçimlerde yeniden inşasının somut bir örneğidir.

Özlem Turhan (Ondokuz Mayıs Üniversitesi), Sosyal Demokrasinin Makroekonomik İstikrara Etkisi: İsveç'in Demokratik Korporatist Modeli ile Arjantin'in Popülist Korporatist Yapısının Karşılaştırmalı Analizi

Korporatist yapılar, devlet ile örgütlü çıkar grupları arasındaki ilişkileri kurumsallaştıran ve ekonomik sorunlara kolektif çözümler üretmeyi amaçlayan siyasal-ekonomik düzenlemeler olarak ortaya çıkmıştır. Bu yapılar sadece kriz anlarından ibaret olmayıp; korporatizmin inşa edildiği tarihsel koşullar, sınıfsal ittifakların amaçları ve sonrasında yaşanan makroekonomik istikrar süreçleri üzerinden analiz edilmelidir. Değişim hedefleriyle ortaya çıkan korporatist rejimlerde, halk içindeki sendikal örgütlenmelerin hareketleri, modelin seyrini ve sonrasında alınan kararları büyük ölçüde etkilemektedir. Bu çalışma, coğrafi, kültürel ve kurumsal olarak birbirinden tamamen uzak iki ülke olan İsveç ve Arjantin'in korporatist model tasarımlarını süreç içerisinde incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada özellikle, sınıfsal ittifakların niteliği ile sendikal örgütlenme biçimlerinin makroekonomik istikrar ve kriz döngüleri üzerindeki etkisi tarihsel karşılaştırmalı analiz tekniği ve doküman analizi yöntemiyle ele alınmıştır. İsveç'te ortaya çıkan demokratik korporatist modelin ana aktörü, kurumsal disiplinle hiyerarşik bir konfederasyon olan LO çatısı altında örgütlenen işçi sınıfı olmuştur. Sermaye ile kurallı bir uzlaşının inşa edildiği bu tarihsel süreçte, güçlü ve özerk sendikal yapı yerel düzeydeki günlük ücret taleplerini dizginlemeyi başarmıştır. İsveç'te işçi sınıfının örgütlenmesi rasyonel ve merkeziyetçi bir disipline dayandığından, kriz dönemlerinde yaşanan sert grev ve lokavt gerilimlerine rağmen endüstriyel demokrasinin yasal güvenceleri korunmuştur. Merkezi uzlaşmayı kuran örgütlü emek, süreç içerisinde sosyal demokrasinin kurucu öznesi konumuna gelmiştir. Bu sayede İsveç, merkezi kurumsal disiplin ve eşitlikçi bir ücret politikası sayesinde kalıcı bir makroekonomik istikrar ve toplumsal refah üretimi sağlamıştır. Arjantin'in popülist korporatist yapısında ise işçi sınıfı, süreç içerisinde dikey ve klientelist bir devlet bürokrasisinin çevresinde şekillenmiş ve Peronizm etkisinde kalmıştır. Söylem düzeyinde işçi sınıfını destekleyen politikalar ve katı iş kanunları benimsenmiş olsa da, proletarya zamanla bürokratlaşan devlet ve resmi sendika yapıları içerisinde itaat etmesi gereken bir nesneye dönüştürülmüştür. Rasyonel ve merkezi bir kurumsal disiplinden yoksun olan bu yapı, resmi sendikal hareketlerin devlet aygıtına eklemlenerek işlevsizleşmesine yol açmıştır. Bunun sonucunda Arjantin deneyimi; katı iş kanunlarına rağmen yüzde elliye varan kayıt dışılık, kronik dış borç sarmalları, yüksek enflasyon ve Argentinazo gibi sistemik meşruiyet ile temsiliyet krizlerinin temel kaynağı haline gelmiştir. Sonuç olarak bu çalışma, sosyal demokrasi modelinin kalıcı bir makroekonomik istikrar üretebilmesinin kâğıt üzerindeki yasal vaatlere değil, devlet-emek ekseninde kurulan sınıfsal ittifakların üretim süreçleriyle bütünleşik bir kurumsal disipline sahip olmasına bağlı olduğunu göstermektedir. İşçi sınıfları, popülist rıza üretiminin ve siyasi ittifakların sınırları içinde birer nesne olarak kullanıldıklarında, kurumsal

rasyonalitenin bittiği yerde kaçınılmaz olarak yeniden sömürülen bir sınıf haline gelmekte ve piyasanın efendiliğine mahkum olmaktadır

Ömer Ünal (Bağımsız Araştırmacı), Türkiye’de Devlet-Sermaye İlişkileri Bağlamında "Sigorta Primi Teşviki, İndirimi ve Destek" Uygulamalarına Eleştirel Bir Bakış: 2020-2025 Dönemi

Türkiye’de devlet, sermaye birikiminin oluşturulma, desteklenme ve şekillenme aşamalarına - yoğunluğu zaman zaman etkisi değişmekle birlikte- her zaman doğrudan müdahale etmiştir. Cumhuriyetin erken dönemlerinde devletin sermayeye yönelik ilk destekleri gümrük vergileriyle ithalatı zorlaştırması, kamu iktisadi teşebbüsleri aracılığıyla ucuz hammadde sağlaması, çeşitli vergi muafiyeti tanınması ve döviz kurunu değerinden yüksek tutması şeklindedir. Bu destekler zaman içerisinde değişiklik göstererek vergi teşvikleri, vergi afları, sermaye lehine kanuni düzenlemeler, kamu bankaları aracılığıyla ucuz kredi sağlanması ve sigorta primi teşviki, indirimi ve desteği olarak devam etmektedir. Günümüzde devlet, kayıtlı istihdamın arttırılması, sosyal güvenlik prim ödemelerinin yaygınlaştırılması, bölgesel gelişmişlik düzeyi farklılığının azaltılması gibi başlıklar adı altında sermayeye yönelik 15 farklı sigorta primi teşviki, desteği ve indirimi sunmaktadır. Sigorta prim teşvik sayısı ve destek oranı ise sürekli artmaktadır. Sermayeye yönelik sağlanan sigorta primi teşviki, indirimi ve desteğinin toplam maliyeti genel bütçe içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Teşvik sayısının ve destek oranının sürekli artışı Hazine tarafından yapılan ödeme miktarının yükselmesine de yol açmaktadır. Hazine tarafından karşılanan destekler sermayenin prim ödeme miktarının azalmasına neden olmakta, böylece sermayenin maliyetleri toplumun tüm kesimlerine dağıtılmaktadır. Dolayısıyla bu durum sermayeye yönelik kaynak transferinin somut bir örneğidir. Bu doğrultuda, çalışmada öncelikli olarak Türkiye’de devlet sermaye ilişkileri tarihsel bakış açısıyla değerlendirilecektir. Ardından çeşitli kanun ve düzenlemeler ile sağlanan sigorta primi teşviki, destek ve indirim uygulamaları incelenecektir. Son olarak ise, Türkiye’de Hazine aracılığıyla sermayeye yönelik sağlanan sigorta primi teşvik, destek ve indirimlerinin devlet-sermaye ilişkileri bağlamında bütçe üzerindeki etkisi tartışılacaktır.

Panel 13 (14.15-16.00, Amfi XI)

Feminist Uluslararası İlişkiler

Panel Başkanı: Burcu Sarı Karademir (Çukurova Üniversitesi)

R. İrem Öz (Mersin Üniversitesi) ve Azime Telli (Mersin Üniversitesi), Feminist Dış Politikanın Kuramsal Temelleri: Realist Paradigma, Bakım Etiği ve Postkolonyal Eleştiriler

Uluslararası ilişkiler disiplininde uzun yıllar baskın olan realist paradigma, uluslararası sistemi anarşik bir yapı, devletleri ise güvenliklerini askeri kapasite ve güç dengesi üzerinden korumaya çalışan rasyonel aktörler olarak kavramsallaştırmaktadır. Realizmin evrensel ve tarafsız olduğunu varsaydığı bu güvenlik anlayışı, feminist uluslararası ilişkiler literatürü tarafından belirli toplumsal ve tarihsel deneyimleri dışarıda bıraktığı gerekçesiyle hem epistemolojik hem de ontolojik düzeyde eleştirilmektedir. Ancak literatürde feminist dış politika çoğu zaman yalnızca kadın temsili ve diplomatik eşitlik politikalarıyla

sınırlandırılmakta; kuramsal ve güvenlik çalışmalarıyla ilişkili dönüştürücü boyutu ise ikincil planda kalmaktadır. Bu çalışma, feminist dış politikanın realist güvenlik anlayışına yönelttiği eleştirileri bakım etiği ve kesişimsellik çerçevesi üzerinden analiz ederek güvenlik kavramının nasıl yeniden tanımlandığını incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, feminist dış politikanın yalnızca normatif bir dış politika yaklaşımı olmadığını, aynı zamanda bakım etiği aracılığıyla uluslararası ilişkilerde karşılıklı bağımlılık, kırılganlık ve sorumluluk ilişkilerini görünür kılan ve kesişimsellik perspektifiyle bu dönüşümün sınırlarını tartışan eleştirel bir kuramsal müdahale olduğunu ileri sürmektedir. Yöntem olarak çalışma, kuramsal ve eleştirel bir literatür taramasına dayanmaktadır. Bu kapsamda realist uluslararası ilişkiler literatürü temel alınarak feminist dış politika yaklaşımı ve bu yaklaşımı eleştiren postkolonyal feminist literatür incelenmektedir. Çalışma, bu üç kuramsal hattı ardışık bir eleştirel okuma üzerinden ele alarak güvenlik kavramının realist paradigmadan feminist ve postkolonyal eleştirilere doğru geçirdiği dönüşümü kavramsal düzlemde analiz etmektedir. Elde edilen bulgular, realist güvenlik anlayışının devlet merkezli ve askerî tehdit odaklı yapısına karşılık feminist dış politikanın güvenliği bireylerin ve toplulukların gündelik yaşam koşulları üzerinden yeniden tanımladığını göstermektedir. Bu dönüşüm, savaş ve askeri çatışmaların yanı sıra yoksulluk, bakım emeği, yapısal eşitsizlikler ve gündelik şiddet biçimlerini de güvenlik analizinin bir parçası hâline getirmektedir. Bu çerçevede bakım etiği, uluslararası ilişkileri bağımsız ve özerk devletler sistemi yerine karşılıklı bağımlılık, kırılganlık ve sorumluluk ilişkileri üzerinden yeniden düşünmeye imkân tanımaktadır. Bununla birlikte çalışma, feminist dış politikanın postkolonyal feminist eleştiriler ışığında yeniden değerlendirilmesi gerektiğini de vurgulamaktadır. Kesişimsellik literatürü, kadın deneyimlerinin tekil ve evrensel bir kategori olarak ele alınamayacağını; sınıf, ırk, coğrafya ve sömürgecilik geçmişi gibi çoklu güç ilişkileri tarafından şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle feminist dış politikanın dönüştürücü potansiyeli, ancak bu çoğulluğu dikkate alan eleştirel ve bağlamsal bir yaklaşım ile sürdürülebilir hale gelebilir. Bu çalışma kapsamında ulaşılan bulgular doğrultusunda, akademik literatürde feminist dış politikanın güvenlik çalışmalarının epistemolojik sınırlarını dönüştüren kuramsal bir çerçeve olarak daha ayrıntılı biçimde ele alınması gerektiği ileri sürülmektedir. Gelecek çalışmaların, feminist dış politika ile realist güvenlik yaklaşımı arasındaki gerilimi kavramsal düzeyden öte farklı bölgesel örnekler ve dış politika pratikleri üzerinden ampirik olarak da incelemesi önemli bir araştırma alanı sunmaktadır. Politika yapıcılar açısından ise güvenlik politikalarının yalnızca devlet merkezli tehdit algıları üzerinden değil, toplumsal kırılganlıklar, bakım emeği ve yapısal eşitsizlikler gibi gündelik yaşamı etkileyen boyutlar üzerinden de değerlendirilmesi, daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir güvenlik anlayışına katkı sağlayabilir.

Asiye Yurdadoğ (Mersin Üniversitesi) ve Azime Telli (Mersin Üniversitesi), Feminist Güvenlik Çalışmaları Perspektifinden Ukrayna Savaşı: Militarizm, Faillik ve Barış İnşası

Geleneksel güvenlik çalışmaları, özellikle realist paradigma ekseninde, güvenliği yalnızca devletin egemenliği, toprak bütünlüğü, sınırların korunması ve ulusal çıkarların askerî stratejilerle savunulması üzerinden tanımlamaktadır. Ancak bu dar, yukarıdan aşağıya ve salt devlet merkezli yaklaşım; savaşların, silahlanmanın ve militarizmin sivil halk, bilhassa kadınlar ve çocuklar üzerindeki orantısız ve yıkıcı etkilerini analiz etmekte son derece yetersiz

kalmaktadır. Bu araştırmanın temel problem durumu, Ukrayna-Rusya savaşında geleneksel yaklaşımların ulusal güvenlik perdesi ardında gizlediği cinsiyetlendirilmiş maliyetlerin ve yapısal eşitsizliklerin görünür kılınması ihtiyacıdır. Devletlerin "koruyucu ve rasyonel erkek", sivil halkın ise "korunmaya muhtaç, zayıf kadın/çocuk" olarak kurgulandığı ataerkil güvenlik pratikleri, gerçekte bireylerin gündelik yaşamlarındaki güvencesizliği derinleştirmektedir. Bu bağlamda araştırmanın temel amacı, günümüzde tüm şiddetiyle devam eden Ukrayna-Rusya savaşını Feminist Güvenlik Çalışmaları perspektifinden derinlemesine analiz etmektir. Çalışma, artan militarizmin ve genel seferberlik uygulamalarının toplum üzerindeki etkilerini eleştirel bir yaklaşımla değerlendirmeyi; kadınların maruz kaldığı çatışma bağlantılı cinsel şiddet, zorunlu göç yollarındaki riskler, ekonomik yoksunluk ve olağanüstü artan bakım emeği gibi savaşın görünmez bedellerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Ayrıca feminist politikanın temel bir gereği olarak kadınların salt "pasif mağdur" rolüne indirgenmesine kesin bir dille karşı çıkarak, onların cephede, insani yardım ağlarında ve toplumsal direniş süreçlerindeki aktif özneliğini (failliğini) incelemek amaçlanmaktadır. Çalışma nihai olarak, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1325 sayılı Kararı ile şekillenen Kadın, Barış ve Güvenlik (WPS) gündeminin Ukrayna krizindeki somut karşılıklarını tartışmayı öngörmektedir. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde kapsamlı ve sistematik bir literatür taraması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın kavramsal altyapısını oluşturmak amacıyla feminist uluslararası ilişkiler teorisi, feminist güvenlik çalışmaları, militarizm eleştirisi, hegemonik erkeklik inşası ve dış politikada toplumsal cinsiyet yaklaşımları bağlamında üretilmiş temel akademik metinler, kitaplar ve hakemli dergilerdeki güncel makaleler derinlemesine incelenmiştir. Saha verilerini ve krizin güncel durumunu nesnel bir şekilde analiz edebilmek için ise Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women), Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve çeşitli uluslararası sivil toplum kuruluşlarının yayınladığı güncel saha raporları, demografik istatistiksel veriler ve küresel endeksler (Örneğin PRIO WPS Endeksi) mercek altına alınmıştır. Buna ek olarak, BMGK 1325 sayılı Kararı, Ukrayna'nın aktif savaş koşullarına göre revize ettiği 2020-2025 Ulusal Eylem Planı (NAP) ve savaşın en şiddetli döneminde parlamentodan geçirilen İstanbul Sözleşmesi gibi hukuki ve resmi uluslararası belgeler analiz sürecine temel veri kaynağı olarak dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, Ukrayna-Rusya savaşının ve yaratılan krizin son derece cinsiyetlendirilmiş bir yapıya sahip olduğunu net bir şekilde göstermektedir. İlk olarak, savaşın kadınlar için fiziksel, sosyal ve ekonomik boyutları olan çok katmanlı bir güvensizlik alanı yarattığı; sınır ötesine sığınan yaklaşık 5,9 milyon mültecinin %90'ını kadınların ve çocukların oluşturduğu, bu kırılgan grupların sınır geçişlerinde ve sığındıkları ülkelerde insan ticareti ile cinsel sömürü risklerine açık hale geldiği görülmüştür. İkinci olarak, devletin eğitim ve sağlık gibi sosyal hizmet altyapısının tahrip olması ve erkek nüfusun büyük kısmının cepheye gitmesiyle birlikte; yaşlı, çocuk ve engelli bakımından kaynaklanan devasa toplumsal yeniden üretim yükünün (ücretsiz bakım emeğinin) neredeyse tamamen kadınların omuzlarına yıkıldığı tespit edilmiştir. Üçüncü olarak, tecavüz ve cinsel şiddetin yalnızca bir savaş yan etkisi değil; işkence, terör ve demografik tahribat taktiği olarak sistematik bir biçimde kullanıldığı ve kadın bedeninin bir "savaş alanına" dönüştürüldüğü belgelenmiştir. Tüm bu yıkıcı tablonun yanı sıra araştırma, kadınların ataerkil kurgudaki "pasif ve zayıf kurban" algısını yıktığını da ortaya koymuştur. Ukrayna ordusunda resmi olarak görev yapan 75.000 kadın personelin (geleneksel "Görünmez Tabur" dışlanmasını aşarak) varlığı, devlete atfedilen tekil eril koruyucu efsanesini derinden

sarsmıştır. Ayrıca sivil toplumda, lojistik destek ağlarında ve yerel insani yardım operasyonlarının yönetiminde ezici bir çoğunlukla kadınların liderlik ettiği bulunmuştur. Son olarak bulgular, militarist kültürün ve silahlanmanın yüceltilmesinin savaş sonrası dönemde ev içi şiddeti artıracak tehlikeli bir "geri tepme" (*blowback*) riski taşıdığını; ancak Ukrayna'nın savaş ortasında İstanbul Sözleşmesi'ni onaylamasının, ulusal güvenliğin ev içindeki özel alandan başladığını zımnen kabul eden ve militarist eril şiddetle hane içi şiddet bağını kuran stratejik bir adım olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular ışığında, Ukrayna'da sürdürülebilir, adil ve kalıcı bir barışın (pozitif barış) yalnızca sınırların korunması, jeopolitik çıkarların dengelenmesi, askeri zaferler elde edilmesi veya kağıt üzerinde silahların susması ile başarılamayacağı sonucuna varılmıştır. Gerçek bir barış, güvenliğin militarist ve hegemonik erkeklik pratiklerinden arındırılarak, tamamen "insan ve toplumsal cinsiyet" odaklı, aşağıdan yukarıya bir çerçevede yeniden tanımlanmasını gerektirmektedir. Savaş boyunca askeri savunmanın, sivil direnişin, bakım ekonomisinin ve insani yardımın en temel taşıyıcı direği olan kadınların, savaş sonrasında sivil siyaset ve gündelik yaşam bağlamında geleneksel ikincil statülerine geri itilmesine kesinlikle izin verilmemelidir. Bu doğrultuda politik ve pratik şu öneriler getirilmektedir: BMGK 1325 sayılı Kararı ve Kadın, Barış ve Güvenlik gündemi uyarınca, olası diplomatik barış müzakerelerinde ve geçiş dönemi adaleti süreçlerinde kadınların salt "yardım bekleyen mağdurlar" olarak değil, masada etkin role sahip "eşit müzakereciler" ve karar alıcı özneler olarak yer alması ulusal ve uluslararası hukuk nezdinde güvence altına alınmalıdır. Karar alma mekanizmalarının ve diplomasi masalarının her kademesinde kadın temsili için bağlayıcı kotalar uygulanmalı, sahada ilk müdahaleyi yapan kadın liderliğindeki yerel sivil toplum kuruluşlarına sağlanan uluslararası kalkınma fonları ve kurumsal destekler acilen artırılmalıdır. Savaş sonrası yeniden yapılanma sürecinde bakım ekonomisine stratejik kamu yatırımları yapılarak kadınların üzerindeki devasa ücretsiz emek yükü hafifletilmeli; bunun yanı sıra toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele mekanizmaları tavizsiz bir şekilde işletilerek, çatışma bağlantılı cinsel şiddet faillerinin hem yerel hem de uluslararası mahkemelerde yargılanmasıyla cezasızlık kültürüne derhal son verilmelidir.

Murat Yazar (Bursa Uludağ Üniversitesi & Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi), İsveç Feminist Dış Politikayı Neden Bıraktı?

Uluslararası ilişkiler literatürü incelendiğinde -örneğin Machiavelli'nin "Prince", Hobbes'un "Leviathan" - güç sahibi olanların, dış politikada sözü geçenlerin maskülen özelliklerle tanımlanmasına karşın, sisteme yahut devlete yönelik tehdit oluşturanların, sorunlu alanların dişil özelliklerle tasvir edildiği görülmektedir. Feminizmin doğası, bu durumun eleştirilmesine dayanmaktadır. Uluslararası ilişkiler literatürü eril dilin hakim olduğu bir alan olmuştur. Bununla beraber bu eril dil kendini sadece akademik alanda değil siyaset ve dış politika pratiğinde de göstermiştir. Karar alıcılar genelde erkeklerden oluşmuş ve merhamet, sevgi gibi "anaç" duygu ve hisleri politikalarına karıştırmamıştır. Örneğin, realist dış politika güç temelli olmuş ve devleti merkeze koymuştur. Bu bağlamda feminist dış politika klasik teoriler üzerinden oluşturulan dış politikalarla farklılık göstermektedir. Feminist dış politika, diğer devletlerle etkileşiminde toplumsal cinsiyet eşitliğine önem veren ve ötekileştirilmiş grupların haklarını da korumaya çalışan ve bunun için uluslararası yardımlar, ticaret, diplomasi gibi

araçları kullanarak erkek egemen konumdaki güç yapısını etkisizleştirmeye çalışan bir devlet politikasıdır. Feminist dış politikaya göre, güçlü bir kadın temsiliyeti ve cinsiyet eşitliği gibi konular sadece insan hakları açısından değil aynı zamanda sürdürülebilirlik, kalkınma ve barış kavramları için de öneme sahiptir. Feminist dış politikanın nasıl yürütüldüğüne dair İsveç örneği incelendiğinde toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında 1921 yılında İsveç'te kadınlara oy hakkı tanındığı görülmektedir. Bu durum İsveç siyasi hayatında bir dönüm noktası olmuştur. İsveç'te kadınların siyasi katılım hakkını elde etmesinden bu yana ülke parlamentosundaki kadın temsili giderek artış göstermiştir. Buna ek olarak, 1971 yılına gelindiğinde parlamentoda kadın temsili zorunlu hale gelmesiyle seçime giren partiler, listelerinin %40'ını kadınlardan oluşturmak zorunda kalmıştır. Getirilen bu zorunluluk İsveç'teki kadınların siyasi hayata aktif olarak katılmalarını sağlayan bir kapı açmıştır. Ayrıca bu politikaların amaçlarına uygun şekilde yürütülmesi için Cinsiyet Eşitliği Bakanlığı kurulmuştur. 2014 yılına gelindiğinde İsveç'te gerçekleştirilen genel seçimlerde Yeşiller Partisi ve Sosyal Demokrat Parti koalisyonuyla hükümet kurulmuş ve kurulan hükümette kadınlar ile erkeklerin sayıları eşit tutularak kadınların da eşit temsil hakkına sahip olması sağlanmıştır. Kabinede yer alan Dışişleri Bakanı Margot Wallström, İsveç'in dış politika doktrinini "feminist" olarak nitelendirmiş ve resmen ilan etmiştir. İlan edilen bu politika bir ilk olmuştur. Feminist dış politikaya geçişin ardından İsveç Dışişleri Bakanlığı feminist politikasını açıklamak için bir elkitabı yayımlamıştır. 2022 yılında ise İsveç'te yapılan genel seçimlerin ardından hükümet değişikliği yaşanmıştır. Yaşanan hükümet değişikliğinin ardından 2014 yılında Dışişleri Eski Bakanı Margot Wallström tarafından hayata geçirilen feminist dış politika 8 yılın ardından Başbakan Ulf Kristersson hükümetinde görev yapan Dışişleri Bakanı Tobias Billström tarafından terk edilmiştir. Bakan Billström İsveç haber ajansı TT'ye verdiği bir röportajda "cinsiyet eşitliği İsveç'te temel bir değerdir ve aynı zamanda bu hükümet için de temel bir değerdir. Ancak 'feminist dış politika' ifadesini kullanmayacağız çünkü şeylerin üzerindeki etiketler içeriği gizleme eğilimindedir" ifadelerini kullanmıştır. Bu çalışmada, İsveç Dışişleri Bakanlığı belgeleri, İsveç yerel haber ajansları ve akademik makaleler incelenerek İsveç'in 2014 – 2022 yılları arasında yürüttüğü feminist dış politikanın amaçları ve bu politikaya dair eleştiriler analiz edilmiştir. Çalışma, yeni hükümetin neden feminist dış politikayı terk ettiğine dair bir cevap bulmayı amaçlamaktadır.

Zeynep Emrullahoğlu (Kastamonu Üniversitesi) ve Zerrin Sevgi Emrullahoğlu (Kastamonu Üniversitesi), Görünmeyen Aktörler: Türk Diplomat Eşlerinin Sosyal Diplomasi Faaliyetleri

Diplomasi çalışmaları uzun yıllar boyunca devletler, büyükelçiler ve diğer resmî aktörler üzerinden ele alınmış, diplomatik süreçlerin oluşumunda rol oynayan gayri resmî aktörler ise çoğu zaman araştırmaların dışında kalmıştır. Bu durum özellikle diplomat eşlerinin yürüttüğü sosyal ve kültürel faaliyetlerin görünmez bir hale gelmesine neden olmuştur. Oysa diplomat eşleri, büyükelçilik çevrelerinde yürüttükleri temsil faaliyetleri, sosyal organizasyonlar ve kişiler arası ilişki ağları aracılığıyla diplomatik süreçlere önemli katkılar sunmaktadır. Buna rağmen diplomat eşlerinin rolleri uluslararası ilişkiler ve diplomasi literatüründe sınırlı biçimde ele alınmıştır. Bu çalışma, Türk diplomat eşlerinin sosyal diplomasi faaliyetlerini inceleyerek söz konusu görünmezliği ortaya koymayı ve diplomat eşlerinin diplomatik süreçlerdeki rollerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel sorusu, diplomat eşlerinin yürüttükleri

sosyal ve kültürel faaliyetlerin diplomatik ilişkilerin geliştirilmesine nasıl katkı sağladığıdır. Bu kapsamda diplomat eşlerinin üstlendikleri temsil görevleri, kültürel etkinliklerdeki rolleri ve sosyal ilişkilerin kurulmasına yönelik faaliyetleri analiz edilmektedir. Böylece diplomat eşlerinin yalnızca diplomatların aile üyeleri olarak değil, diplomatik süreçlerin işleyişine katkı sağlayan aktörler olarak değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Araştırma, feminist uluslararası ilişkiler yaklaşımı ile yumuşak güç ve kültürel diplomasi literatüründen yararlanmaktadır. Feminist yaklaşım, uluslararası siyasette görünmez bırakılan aktörleri inceleme imkânı sunarken; yumuşak güç ve kültürel diplomasi yaklaşımları sosyal ilişkilerin ve kültürel etkileşimin diplomatik süreçlerdeki önemini açıklamaktadır. Bu çerçevede diplomat eşlerinin faaliyetleri, sosyal yaşamın bir unsuru olmanın ötesinde diplomatik süreçleri destekleyen uygulamalar olarak değerlendirilmektedir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş olup doküman incelemesine dayalı bir analiz gerçekleştirilmektedir. Diplomasi literatürü, diplomat anıları, biyografiler, hatıratlar ve ilgili akademik çalışmalar incelenerek sosyal diplomasi faaliyetlerinin kapsamı değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda diplomat eşlerinin yürüttüğü faaliyetlerin diplomatik temsil, kültürel tanıtım ve ilişki geliştirme süreçleriyle bağlantısı ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Araştırmanın diplomat eşlerinin diplomatik süreçlerde üstlendikleri rollerin yalnızca sosyal yaşamla sınırlı olmadığını ortaya koyması beklenmektedir. Büyükelçilik çevrelerinde düzenlenen etkinlikler, kültürel tanıtım faaliyetleri ve sosyal buluşmalar aracılığıyla diplomat eşlerinin farklı toplumlar arasında iletişim kurulmasına katkı sağladıkları düşünülmektedir. Bu faaliyetler, devletlerin uluslararası temsil kapasitesini desteklemektedir. Ayrıca diplomat eşleri, farklı kültürler arasında karşılıklı anlayışın geliştirilmesine katkı sağlayarak sosyal ve kültürel ilişkilerin güçlenmesinde rol oynamaktadır. Bu yönüyle diplomat eşlerinin faaliyetleri, devletler arası ilişkilerin yalnızca resmî ve siyasî boyutlardan ibaret olmadığını göstermektedir. Türk diplomat eşlerinin faaliyetlerinin incelenmesi, diplomasi tarihinin daha kapsayıcı bir bakış açısıyla değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır. Diplomasi literatüründe genellikle arka planda kalan bu aktörlerin deneyimleri, uluslararası ilişkilerin gündelik yaşamla kesişen yönlerini anlamak açısından önemli veriler sunmaktadır. Türk diplomat eşlerinin farklı ülkelerde yürüttükleri temsil faaliyetleri, kültürel tanıtım çalışmaları ve oluşturdukları sosyal ilişki ağları, Türkiye'nin uluslararası görünürlüğünü destekleyen unsurlar arasında değerlendirilebilir. Bu faaliyetler, devletlerarası ilişkilerin toplumsal boyutunun güçlenmesine katkı sağlamakta ve diplomatik temsilin yalnızca resmî kanallarla sınırlı olmadığını göstermektedir. Ayrıca diplomat eşlerinin sosyal ve kültürel rollerinin incelenmesi, kadınların diplomatik görünürlüğünü artıracaktır. Sonuç olarak çalışma, Türk diplomat eşlerinin diplomasi tarihindeki yerini görünür kılmayı ve sosyal diplomasi faaliyetlerinin önemini ortaya koymayı hedeflemektedir. Diplomat eşlerinin yürüttüğü faaliyetlerin incelenmesi, diplomasi tarihinin yalnızca resmî aktörler üzerinden okunmasının eksik kalabileceğini göstermektedir. Çalışmanın, diplomasi çalışmalarında ihmal edilen aktörlerin görünür hâle getirilmesine katkı sağlaması ve sosyal diplomasi alanındaki araştırmalara yeni bir bakış açısı sunması beklenmektedir. Böylece diplomatik süreçlerin daha bütüncül biçimde anlaşılmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Panel 14 (14.15-16.00, Amfi XII)

Uluslararası Siyasette Liderlik, Devlet ve Güvenlik
Panel Başkanı: Taşkın Toprak İpek (İstanbul Bilgi Üniversitesi)

*Begüm Sezin Özcan Malta (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi), Yapısal Zorunlulukların Ötesinde:
Lyndon B. Johnson Döneminde Vietnam Savaşının Tırmanması ve Liderlik Etkisi*

Bu çalışma, Johnson dönemi Vietnam Savaşı'nın tırmanma sürecini sadece sistemik baskılar ve stratejik zorunluluklar üzerinden değil, liderin karar alma tarzı ve kriz yönetimi yaklaşımı üzerinden incelemektedir. Vietnam Savaşı literatürü büyük ölçüde çevreleme stratejisi, komünizm tehdidi ve uluslararası sistemin dayattığı koşullara odaklanırken benzer yapısal şartlar altında liderlerin farklı karar alma biçimleri geliştirebilmesi, bireysel düzeyin analize dahil edilmesini gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda bu bildiri Johnson'ın Vietnam Savaşı'nı tırmandırma kararlarını James David Barber'ın liderlik tipolojisi çerçevesinde ele alarak, liderin kişisel özellikleri, kontrol etme arzusu ve krizlere verdiği tepkilerin dış politika kararlarını nasıl şekillendirdiğini tartışmaktadır. Çalışmanın temel araştırma sorusu, Johnson'ın Vietnam Savaşı süresince aldığı kritik kararların, Barber'ın liderlik tipolojilerinin öngördüğü davranış kalıplarıyla nasıl ilişkilendirilebileceğidir. Bu yaklaşım savaşın tırmanmasını yalnızca kaçınılmaz stratejik bir süreç olarak değil, liderin karar alma tarzının etkili olduğu bir siyasal tercih alanı olarak değerlendirmeyi mümkün kılmaktadır. Çalışma süreç izleme yöntemine dayanmaktadır ve başta FRUS olmak üzere birincil kaynaklardan yararlanarak Johnson yönetimi sırasında masada bulunan alternatifler ile nihai kararlar arasındaki ilişkiyi analiz etmektedir. Bulgular, Johnson'ın Vietnam Savaşı'na ilişkin kararlarını yalnızca yapısal zorunlulukların bir sonucu olmadığını; Barber'ın tanımladığı liderlik özelliklerinin bu kararların biçimlenmesinde belirgin bir rol oynadığını göstermektedir. Bildiri, bu yönüyle Vietnam Savaşı literatürüne liderlik ve karar alma süreçlerini merkeze alan bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Nadire Burcu Gümüşfiliz (Yeditepe Üniversitesi), Orbán Döneminde Macaristan'ın Çin Politikası: Yürütmenin Merkezileşmesi, İç Siyasal Değişim & AB-Çin Ayrışması

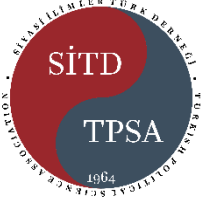
Bu çalışma, Orbán yönetimi altında Macaristan'ın Çin'e yönelik dış politika yönelimini incelemekte ve Macaristan'ın Avrupa Birliği'nin genel Çin politikasından neden ayrıştığını açıklayan iç siyasal ve kurumsal faktörlere odaklanmaktadır. Çin'in yükselişi, Avrupa popülizmi ve Dış Politika Analizi literatürlerinin kesişiminde konumlanan çalışma, Çin ile geliştirdiği belirgin biçimde işbirlikçi siyasi ve ekonomik ilişkiler nedeniyle Macaristan'ı Avrupa Birliği içinde ayrışan bir vaka olarak ele almaktadır. Avrupa Birliği düzeyinde Çin aynı anda ortak, rakip ve sistemik hasım olarak tanımlanırken, Macaristan daha ikili, ekonomik odaklı ve stratejik özerklik vurgusu taşıyan bir Çin politikası izlemektedir. Bu durum, şu temel araştırma sorusunu gündeme getirmektedir: Ulusal egemenlik vurgusunu güçlü biçimde öne çıkaran ve illiberal bir siyasal model altında yönetilen bir AB üyesi neden Çin ile bu derece yakın siyasi ve ekonomik ilişkiler geliştirmektedir? Çalışmanın temel amacı, Macaristan'ın Çin'e yönelik dış politika yönelimini şekillendiren siyasi, ekonomik, ideolojik ve kurumsal faktörleri analiz etmek ve bu yönelimin genel AB eğilimlerinden neden ayrıştığını açıklamaktır. Ekonomik liberalizm, Macaristan'ın ticaret, yatırım, altyapı iş birliği, enerji bağlantılı çıkarlar ve doğrudan yabancı

yatırımlara verdiği önemi açıklamakta faydalı olmakla birlikte, Macaristan'ın Çin konusunda ana akım AB pozisyonlarından sürekli biçimde ayrışmasını tek başına açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle çalışma, Macaristan'ın Çin politikasını yalnızca ekonomik pragmatizmle değil, iç siyasal ara değişkenlerle birlikte ele almaktadır. Yöntemsel olarak çalışma, yorumlayıcı nitel bir vaka analizi yaklaşımı benimsemekte ve Macaristan'ın 2010–2026 dönemindeki iç dış politika karar alma sürecini incelemektedir. Analiz, egemenlik söylemlerine, yürütmenin merkezileşmesine, lider-merkezli karar alma sürecine, zayıf yatay hesap verebilirliğe, parti hâkimiyetine, ekonomik pragmatizme, doğrudan yabancı yatırımlara, altyapı iş birliğine, medya yoluyla meşrulaştırmaya ve Macaristan'ın AB düzeyindeki Çin politikası tartışmaları içindeki konumuna odaklanmaktadır. Bu çerçevede Macaristan'ın “Doğu’ya Açılım” stratejisi, Çin ile ekonomik ve diplomatik yakınlaşmanın en önemli dış politika araçlarından biri olarak ele alınmaktadır. Çalışmanın literatüre temel katkısı, Macaristan–Çin ilişkilerini yalnızca dış ekonomik çıkarlar, Kuşak ve Yol Girişimi veya ticari pragmatizm üzerinden değil, Macaristan'daki demokratik gerileme, yürütmenin merkezileşmesi ve lider-merkezli dış politika karar alma süreci üzerinden açıklamasıdır. Böylece çalışma, Avrupa Birliği içindeki üye devlet farklılaşmasını anlamak için iç siyasal rejim dönüşümünün dış politika davranışı üzerindeki etkisini görünür kılmaktadır. Bu yönüyle çalışma, iç siyasal rejim dönüşümünün bir AB üyesinin dış politika tercihlerini ve Çin’e yönelik konumlanmasını nasıl etkileyebileceğini ortaya koyarak literatüre katkı sunmaktadır. Sonuç olarak çalışma, Orbán yönetimi altında yaşanan iç siyasal dönüşümün daha ikili, ekonomik odaklı ve stratejik özerklik vurgusu taşıyan bir Çin politikasının formüle edilmesine ve meşrulaştırılmasına katkı sağladığını savunmaktadır. Bu bakımdan Macaristan vakası, bir AB üyesi devletteki illiberal siyasal değişimin Batı dışı güçlere yönelik dış politika davranışını nasıl yeniden şekillendirebildiğini anlamak açısından önemli bir analitik zemin sunmaktadır.

Kübra Kale (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi), Otoriter Devlet İnşasında Ontolojik Güvenlik ve Hafıza Kırımı: Tayvan ve Güney Kore Örnekleri

Bu çalışma, İkinci Dünya Savaşı sonrasında dekolonizasyon ve Soğuk Savaş dinamiklerinin kesişiminde, benzer yapısal koşullar altında kurulan Güney Kore ve Tayvan rejimlerinin kendi sivil halklarına yönelik uyguladıkları kitlesel şiddeti ve sonrasındaki hafıza kırımını Ontolojik Güvenlik Teorisi (OGT) merceğinden karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Çalışmanın temel araştırma sorusu şudur: Yeni kurulan otoriter rejimler, "ulusal benliklerini" inşa etmek için kendi sivil halklarına yönelik kitlesel şiddeti neden ve nasıl sistematik bir devlet pratiğine dönüştürür; fiziksel şiddetin ardından on yıllarca süren hafıza kırımını hangi mekanizmalar besler? Geleneksel yapısal güvenlik yaklaşımları bu soruya tatmin edici yanıtlar üretememektedir; zira söz konusu yaklaşımlar şiddeti dış tehditler ya da salt iç asayiş sorunları çerçevesinde ele alarak devletin varoluşsal kaygılarını göz ardı etmektedir. Bu teorik boşluktan yola çıkan çalışma, literatürde ağırlıklı olarak devletlerin dış politika davranışlarını açıklamak için kullanılan Ontolojik Güvenlik Teorisi'ni, otoriter devlet inşası ve içsel şiddet bağlamına taşıyarak analitik kapasitesini genişletmeyi amaçlamaktadır. Yöntem olarak nitel bir karşılaştırmalı vaka analizi sunan çalışma, Güney Kore'deki Jeju 4.3 (1948) ve Tayvan'daki 28 Şubat (1947) olaylarını incelemektedir. Vaka seçimi, her iki olayın da 1945 sonrasındaki otorite

boşluğunda kurulan otoriter rejimlerin ilk yıllarına denk gelmesi ve şiddetin hafıza politikalarıyla kalıcılaştırılması gibi güçlü ortak ölçütlere dayanan "en benzer sistemler" mantığıyla yapılmıştır. İlgili veriler; ikincil literatür, tarihsel analizler ve geçiş dönemi adaleti raporları (örneğin NCITJI raporu) üzerinden derlenmektedir. Çalışmanın temel argümanı şudur: Her iki rejim de kuruluşlarına içkin yapısal çelişkiler nedeniyle "sürekli ontolojik kriz" içerisine düşmüş; bu krizden kaçmak, tutarlı bir devlet kimliği ve varoluşsal bir "koruyucu koza" inşa etmek için sivil toplumun özerk kimliğini kasten feda etmiştir. Devletler, öznelliği güvencileştirerek sivil halkı —"Japonlaşmış Tayvanlı" ya da "komünist isyancı" şeklinde— ötekileştirmiş ve böylece şiddeti acımasız bir ontolojik rutine dönüştürmüştür. Ayrıca, fiziksel şiddetin ardından uygulanan onlarca yıllık sessizlik politikaları salt siyasi baskı araçları değil; devletin kurgusal otobiyografisini ve ontolojik kesinliğini koruyan birer "mnemonik güvenlik" mekanizması olarak işlev görmüştür. Sonuç olarak çalışma, devlet şiddeti ve hafıza kırımı pratiklerinin tek bir vakaya özgü olmadığını, farklı coğrafyalarda işleyen ortak ve yapısal bir ontolojik örüntü oluşturduğunu göstermektedir. Geçiş dönemi adaleti süreçlerinin yalnızca hukuki bir mesele değil, devletlerin varoluşsal korkularıyla yüzleştikleri derin ontolojik mücadeleler olduğunu ortaya koyarak; OGT'nin otoriter ve post-kolonyal bağlamlarda uygulanabilirliğine özgün bir analitik katkı sunmaktadır.

SİYASİ İLİMLER TÜRK DERNEĞİ

XXII. LİSANSÜSTÜ KONFERANSI

III. OTURUM (18 EYLÜL 2026, CUMA, 16.15-18.00)

Panel 15 (16.15-18.00, Amfi V)

Protesto, Toplumsal Mobilizasyon ve Dayanışma

Panel Başkanı: Begüm Sonbahar (Koç Üniversitesi)

Gülcay Günay (TED Üniversitesi), TEKELE Direnişisi Ülke Çapında Dayanışmayı Nasıl Yarattı? Toprağın Tasavvuru, Ulusal Topluluğun Yeniden Kurgulanması ve Duygulanımsal Milliyetçilik Yoluyla Ulus Olma İddialarının Yeniden Üretilmesi

Bu çalışmanın temel amacı, TEKELE Direnişisi'nde milliyetçiliğin ve ulus olma anlayışının nasıl çerçevelendiğini ve bu bağlamda TEKELE davasının işçilerin ötesine geçerek nasıl ülke çapında dayanışma yarattığını göstermektir. TEKELE Direnişisi, başlangıçta belirli bir işçi grubunun protestosu olarak ortaya çıkmasına rağmen kısa sürede ülke çapında geniş bir toplumsal desteğe dönüşmesi bakımından dikkat çekici bir örnek olmasının yanında, farklı toplumsal kesimlerin harekete katılımında ulus olma anlayışının oynadığı rolü incelemeyi gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda, bu çalışma “2010'daki TEKELE Direnişisi ülke çapında nasıl bir dayanışma yarattı?” sorusunu sormakta ve ortaya çıkan dayanışmanın, duygulanımsal milliyetçilik tarafından harekete geçirilen ve güçlendirilen hayali cemaat anlayışı içerisinde kurulan ulus olma iddialarına dayandığını savunmaktadır. TEKELE Direnişisi sırasında ortaya çıkan ulus olma iddialarının ve ülke çapında kurulan dayanışmanın nasıl şekillendiğini incelemek amacıyla bu çalışma nitel ve yorumlayıcı bir araştırma tasarımı benimsemektedir. Bu doğrultuda çalışma, iddiaların ve dayanışma pratiklerinin söylemsel ve simgesel boyutlarını incelemek için retorik, metinsel ve görsel analiz yöntemlerini bir araya getirmektedir. Analiz, direniş sürecine ait fotoğraflar, işçiler ve katılımcılarla yapılan saha görüşmeleri, sendikalar ve meslek odaları tarafından yayımlanan resmi açıklamalar ile direniş konu alan haber metinlerinden elde edilen veriler üzerine kurulmaktadır. İlk olarak, Anderson'ın hayali cemaatinden hareketle, direnişin ulusal çapta bir seferberlik yarattığını ortaya koyarken, ulus olma anlayışının sloganlar, afişler, görüşmeler ve protesto kampı içerisinde nasıl tahayyül edildiği iki boyutta analiz edilmektedir: ulusal topluluğun ve ulusal mekanın protesto alanında nasıl yeniden tahayyül edildiği. Ulus, Türkiye'nin resmi sınırları bütününde farklı geçmişlerden, dinlerden ve ideolojilerden insanları kapsayan tek bir coğrafi mekan olarak çerçevelenmekte ve böylece kitlesel seferberliğe imkan tanımaktadır. Bu amaçla, üç farklı kanıt kümesinden yararlanılmıştır: Direnişin sembolü olan çadırların Türkiye'nin şehirleriyle adlandırılması, işçilerin farklı coğrafyalar arasında bağ kurması ve şehirlerin bayraklaştırılması. Bununla birlikte, ulusal topluluk, sermayedarlara ve işbirlikçilerine karşı duran, kadın ve erkeklerin dayanışması üzerine kurulu, çok etnisiteli bir emekçi sınıfı olarak tahayyül edilmiştir. Bunun

aracılığıyla geniş kitleler özelleştirmeye ve emek hakları ihlallerine karşı seferber edilirken, mavi ve beyaz yaka ayrımı gözetmeksizin tüm emekçiler bu mücadelenin öznesi kılınmıştır. İkinci olarak, duygulanımsal milliyetçilik kavramı ışığında, milliyetçiliğin bir duygu olarak nasıl deneyimlendiği ve protesto alanı boyunca nasıl yayıldığı incelenmiştir. Bu süreç, protestocuların kendilerini duygulanımsal yurttaşlık pratikleri içerisinde konumlandırmalarını sağlayarak aralarındaki toplumsal bağları güçlendirmiş ve ülke çapında bir duygudaşlık yaratmıştır. Araştırmanın sonucunda, protesto alanında kurulan bu hayali ulusun, grevcilerin kendilerini ve birbirlerini Türkiye'nin resmi sınırları içerisinde konumlanmış, çok etnisiteli ve geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini aşan birleşik bir emekçi sınıfı tahayyülü olarak görmelerini sağladığı ortaya konmaktadır. Bu tahayyülün TEKEL işçilerinin ötesine geçip ülke çapında karşılık bulmasını sağlayan bir diğer unsur ise kolektif coşku anları ve ulus olma duygusunun aşağıdan yukarıya doğru dolaşımıdır. Bu çerçevede kurulan ulus olma iddiaları, TEKEL Direnişi'nin zorlu kış şartlarında 78 gün boyunca sürmesini sağlayıp Türkiye'nin en büyük genel grevine zemin hazırlayan ülke çapında bir dayanışma yaratmıştır. Bu makale, TEKEL Direnişi'ni milliyetçilik çerçevesinde, nadiren incelenen bir perspektifle inceleyerek üç önemli bulgu sunmaktadır. Birincisi, milliyetçiliğin sol eğilimli işçi protestoları içinde nasıl yeniden üretildiğini göstermektedir. İkincisi, belirli direnişlerin, grevlerin veya protestoların nasıl daha geniş bir kamuoyu desteği kazandığını aydınlatmaktadır. Üçüncüsü ise, toplumsal hareketlerin ortaya çıkmasında milliyetçiliğin oynadığı rolü vurgulamaktadır.

Bozkurt Toral (Galatasaray Üniversitesi), Protestoya Katılımın "Dolaysız" Belirleyicileri: Yaşın ve Eğitim Seviyesinin Etkisinin Sınırlandırıldığı Üniversite Öğrencileri Evreninde Bireylerin Protestoya Katılımını Belirleyen Etkenler

Siyaset, siyaseten etkin insanların ürünüyse hangi gerekçeyle olursa olsun siyasete katılmayanların, katılanlarla kıyaslandığında iktidardan daha az pay alması muhtemeldir. Bu durumda yurttaşların siyaseti ve hükümeti etkileme veya destekleme niyetiyle yaptıkları eylemleri kapsayan siyasal katılım, kitle siyasetinin de siyaset biliminin de temel konularından biri olarak kabul edilmektedir. 1960'lardaki protesto dalgalarının etkisiyle 1970'lerden itibaren siyasal katılımın kapsamı protesto etkinliklerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Fakat siyasal katılım kapsamındaki etkinlikler karakteristik özellikleri sebebiyle birbirlerinden ayrırmakta ve bu durumda farklı etkinliklere katılım aynı nedensel çerçeveye açıklanamamaktadır. Protestolar da zamanı, mekanı ve hacmi bakımından genellikle öngörülme ve daha geleneksel etkinliklerle karşılaştırıldığında daha talepkâr bir karakter taşımasıyla siyasal katılımın diğer türlerinden ayrırmaktadır. Bu doğrultuda bireylerin protestoya katılımı belirleyen etkenlerin incelendiği çalışmalarda daha genç olmanın, daha yüksek eğitim seviyesine sahip olmanın, cinsiyetin, etnik kökenin ve sağ-sol skalasının daha solunda konumlanmanın katılım olasılığını artırdığı saptanmaktadır. Ancak literatürdeki çalışmalarda yaş, eğitim seviyesi, kimlik ve ideoloji değişkenlerinin boş zaman, siyasal beceriler, yurttaşlık normları, örgütsel özdeşleşme gibi bireylerin protestoya katılımını belirleyen diğer değişkenlerin etkisini yansıtabileceğine de işaret edilmektedir. Bu durumda literatürde bireylerin protestoya katılımını belirlediği tespit edilen etkenler sosyodemografik unsurları ve siyasi pozisyonu kapsayan dolaylı belirleyiciler ve siyasal etkililiği, siyasal

memnuniyetsizliği, faydacı, normatif ve sosyal teşvikleri, elverişsizliği ve algılanan riskleri kapsayan dolaysız belirleyiciler olarak ikiye ayrılabilir. Bireylerin protestoya katılımı konusundaki bu çalışmanın da çıkış noktası bireylerin protestoya katılımını dolaylı belirleyicilerle açıklamanın sınırlılığı ve dolaylı belirleyicilerin dolaysız belirleyicilerin etkisini yansıtabileceği tespittir. Çalışmada dolaylı belirleyenlerin etkisi sınırlandırılarak dolaysız belirleyenlerin bireylerin protestoya katılımına etkisinin açıklanması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın temel tezi “Dolaylı belirleyicilerin etkisi sınırlandırıldığında bireylerin protestoya katılım durumu siyasal etkililiği, siyasal memnuniyetsizliği, faydacı, normatif ve sosyal teşvikleri, elverişsizliği ve algılanan riskleri kapsayan dolaysız belirleyicilerin bileşkesi sonucunda belirlenmektedir,” şeklinde formüle edilebilir. Çalışmada dolaysız belirleyicilerin bireylerin protestoya katılım durumuna etkileri rasyonel seçim teorisiyle kaynak modelinin birleştirildiği bir matris aracılığıyla ve birey düzeyde toplanan anket verisinden yararlanılarak modellenmektedir. Çalışma içerisinde Rasyonel Matrisi Modeli (RMM) olarak adlandırılan bu model ile literatüre katkı yapmak hedeflenmektedir. Bu bağlamda çalışma açısından protestoya katılımın kapsamı şiddetsiz-yasal protesto gösterileriyle ve yürüyüşleriyle sınırlandırılmış, çalışmanın bağımlı değişkeniyse bireylerin bu protesto etkinliklerine katılım durum olarak belirlenmiştir. Çalışmada dolaysız belirleyicilerinin protestoya katılım durumuna etkisi incelendiği için çalışma yaş, eğitim seviyesi, kimlik ve ideoloji değişkenlerinin etkisinin sınırlandırıldığı bir araştırma tasarımına sahiptir. Bu bağlamda çalışma yaşın düşük seviyede değişkenlik gösterdiği ve eğitim seviyesinin sabitlendiği varsayılabilir üniversite öğrencileri evreninde gerçekleştirilmekte, kimlikle ideolojiye kontrol değişkenleri olarak modele dahil edilmektedir. Çalışmanın veri toplama süreci için derslikte, üniversite çevresinde ve öğrenci ağları aracılığıyla yürütülecek üç aşamalı bir strateji belirlenmiştir. Bu strateji doğrultusunda yaklaşık 16 milyonluk nüfusuyla hem çok sayıda öğrenciye hem de çok sayıda protesto gösterisine ev sahipliği yapması sebebiyle çalışmanın örnekleme İstanbul’daki üniversitelerle sınırlandırılmıştır. Bu durumda İstanbul’daki üniversiteler arasında mekânsal konum, kurumsal statü ve ayırt edici özellik kriterlerinde farklılaşan 8 üniversite seçilmiş ve örneklem öğrenci sayısı orantılı olarak üniversiteler arasında dağıtılmıştır.

Rumeysa Betül Tuncay (İstanbul Üniversitesi), Ulusötesi Dayanışmadan Yerel Kimlik Siyasetine: Türkiye'deki Filistin Odaklı STK Kampanyalarının Çift Yönlü Mobilizasyon Mantiği

Keck ve Sikkink (1998), Ulusötesi Savunuculuk Ağları’nı (TANs-“transnational advocacy networks”) ortak değerler etrafında örgütlenen ve devlet sınırlarını aşarak faaliyet gösteren sivil toplum yapıları olarak tanımlar. Yerel aktörler ulusötesi normları benimseyerek hem iç kamuoyuna hem uluslararası arenaya seslenebilir. İnsan hakları ve çevre aktivizmi söz konusu olduğunda bu çerçeve oldukça açıklayıcıdır. Ancak güçlü dini referansların, köklü kimlik politikasının ve kendine özgü bir devlet-sivil toplum ilişkisinin belirleyici olduğu bağlamlarda modelin geçerliliği yetersiz olabilir. Türkiye bu açıdan ilginç bir vaka sunar. Filistin meselesi Türkiye’de yalnızca bir dış politika sorunu değil; dini, ulusal ve siyasi kimlikle derinden iç içe geçmiş bir simgesel alandır. Dolayısıyla bu mesele etrafında örgütlenen STK kampanyalarını yalnızca ulusötesi dayanışma pratiği olarak okumak yetersiz kalır. Türkiye'deki STK’lar norm inşası sürecinde hem söylemsel hem de eylemsel araçlara başvurmaktadır. Yürüyüşler, boykot

çağrılar, sosyal medya kampanyaları ve sembolik tüketim eylemleri bu araçların başında gelmektedir. Üretilen normlar ise tek boyutlu değildir: Ulusötesi insan hakları söyleminden beslenen adalet ve dayanışma normlarının yanı sıra dini sorumluluk ve tüketici ahlakı gibi yerel referanslara dayanan normlar da eş zamanlı olarak dolaşıma sokulmaktadır. Bu çok katmanlı norm üretimi, kampanyaların farklı toplumsal kesimlere aynı anda hitap etmesini mümkün kılmaktadır. Hem evrensel hem de yerel/dini kaynaktan beslenen bu iki mantık birbiriyle çelişmez; aksine birbirini besler ve mobilizasyonu güçlendirir. Bu çalışma söz konusu yapıyı “çift yönlü mobilizasyon mantığı” kavramıyla kavramsallaştırmayı önermektedir. Çift yönlü mobilizasyon mantığı, sivil toplum aktörlerinin ulusötesi norm çerçevelerini ve yerel kimlik referanslarını eş zamanlı ve stratejik biçimde işleterek mobilizasyon kapasitesini genişlettiği bir pratik olarak tanımlanabilir. Bu çalışmanın argümanı şudur: Türkiye’deki STK’lar ulusötesi çerçeveleri olduğu gibi aktarmaz; yerel bağlamla seçici ve stratejik biçimde eklemler. Bu eklemlenme, mobilizasyonun hem meşruiyet zeminini hem de hedef kitlesini dönüştürür. Mevcut literatür TANS süreçlerini büyük ölçüde tek yönlü ve evrenselleştirici bir norm yayılımı olarak ele almaktadır. Oysa Türkiye vakası bu varsayımı sorgulatmaktadır. Türkiye’deki Filistin odaklı STK kampanyaları, TANS literatürünün standart öngörülerini aşan karmaşık bir mobilizasyon pratiğine işaret etmektedir. Ulusötesi normların yerel kimlik ve dini referanslarla stratejik biçimde eklemlenmesi, sivil toplum aktivizmini hem daha geniş kitlelere ulaştırmakta hem de teorik olarak yeniden düşünmeyi gerektirmektedir. Çift yönlü mobilizasyon mantığı, Keck ve Sikkink’in modeline analitik bir katkı olarak önerilmekte ve benzer siyasi bağlamlara uygulanabilirliği tartışmaya açılmaktadır. Güçlü dini kimliğin siyasi mobilizasyona eklemlendiği Mısır, Endonezya veya Fas gibi bağlamlarda da benzer bir çift yönlü yapının işlediği öngörülebilir. Aynı şekilde, ulusal kimlik politikasının ulusötesi dayanışma söylemiyle gerilim ya da uyum içinde olduğu her bağlamda bu çerçeve sınanabilir. Dolayısıyla çalışma, Türkiye’yi bir amaç olarak değil, teorik bir argümanı test etmek için bir başlangıç noktası olarak konumlandırmaktadır.

Panel 16 (16.15-18.00, Amfi VI)

Türkiye Siyasetinde Milliyetçi Partiler

Panel Başkanı: Ersin Kalaycıoğlu (Sabancı Üniversitesi)

Alperen Cabar (Ankara Üniversitesi), NATO’ya Sadakat, Ambargoya Direnç: MHP’nin Kıbrıs Meselesi ve Batı İttifakı Söylemi, 1969–1980

Bu bildiri, Milliyetçi Hareket Partisi’nin 1969–1980 döneminde Kıbrıs meselesi, ABD silah ambargosu ve Batı ittifakı bağlamındaki dış politika söylemini incelemektedir. Türk dış politikası çalışmaları uzun süre devletler arası diplomatik ilişkiler, güvenlik tercihleri ve karar alıcı elitler etrafında şekillenmiş; siyasi partilerin ve ideolojik geleneklerin dış politika yaklaşımları görece daha sınırlı biçimde ele alınmıştır. Bu sınırlılık, özellikle Türk milliyetçiliğinin kurumsal temsilcilerinden biri olan MHP’nin dış politika söylemi açısından belirgindir. Bu bildiri, söz konusu boşluktan hareketle, MHP’nin Kıbrıs meselesi ve ABD ambargosu üzerinden Batı ittifakını nasıl anlamlandırdığını tartışmayı amaçlamaktadır. Çalışma, 1969 Adana Kongresi sonrasında MHP’nin ideolojik kimliğinin belirginleştiği dönemden 12 Eylül 1980 askeri darbesine kadar uzanan sürece odaklanmaktadır. Bu dönem, hem MHP’nin milliyetçi-

muhafazakâr siyasal çizgisinin kurumsallaşması hem de Türkiye'nin dış politikasında Kıbrıs Harekâtı, ABD silah ambargosu, NATO tartışmaları ve Batı ile ilişkiler bağlamında önemli kırılmaların yaşanması bakımından anlamlıdır. Bildiri, parti programları, seçim beyannameleri ve Alparslan Türkeş'in Meclis konuşmaları gibi birincil kaynakları merkeze alan nitel bir söylem analizi olarak tasarlanmıştır. Bildirinin temel iddiası, MHP'nin 1969–1980 dönemindeki Batı ittifakı söyleminin basit bir Batı karşıtlığına indirgenemeyeceğidir. Parti, Soğuk Savaş koşullarında NATO ve mevcut ittifaklara bağlılığı reddetmemiş; ancak Kıbrıs meselesi ve ABD ambargosu bağlamında milli egemenlik, güvenlik ve dış politika özerkliği vurgusunu öne çıkarmıştır. Bu nedenle MHP'nin tutumu, Batı güvenlik mimarisinden kopuşu savunan bir çizgiden çok, Batı ittifakı içinde milli çıkarların tavizsiz biçimde savunulmasını önceleyen gerilimli bir milliyetçi dış politika pozisyonu olarak değerlendirilmelidir. Bu çerçevede bildiri, MHP'nin dış politika söyleminde “ittifaklara bağlılık” ile “milli taviz vermeme” arasındaki ilişkinin nasıl kurulduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Kıbrıs meselesi, parti açısından yalnızca bir dış politika sorunu değil, milli güvenlik, egemenlik ve Türk kimliğinin korunmasıyla ilişkili bir mesele olarak konumlandırılmıştır. ABD ambargosu ise MHP'nin Batı ittifakına yönelik söyleminde kopuş değil, şartlı sadakat ve milli direnç vurgusunu güçlendiren bir sınama olarak ele alınmıştır. Bu yönüyle çalışma, Türk dış politikası analizinde siyasi parti ideolojilerinin ve milliyetçi söylemlerin daha sistematik biçimde incelenmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

Dilan Nur Aslan (İstanbul Nişantaşı Üniversitesi), Şara Ürentürk (İstanbul Nişantaşı Üniversitesi) ve Arda Kocaman (İstanbul Nişantaşı Üniversitesi), Meral Akşener'in Kurultay Konuşmalarında Eril Söylem ve Liderlik Retoriği: Tematik Bir Analiz

Bu çalışma, Meral Akşener'in İYİ Parti Genel Başkanı sıfatıyla gerçekleştirdiği olağan ve olağanüstü tüm kurultay konuşmalarını, nitel araştırma yöntemlerinden tematik analiz yoluyla incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada kuramsal (tümdengelimci) bir yaklaşım benimsenmiş; analiz süreci, siyasal söylemde toplumsal cinsiyet yazını ile eleştirel söylem çözümlemesi literatüründen türetilen önceden belirlenmiş bir kuramsal çerçeve doğrultusunda yürütülmüştür. Tematik analiz yöntemsel araç olarak; eleştirel söylem çözümlemesi ise temaların yorumlandığı kuramsal mercek olarak işlev görmektedir. Yöntemsel araç olarak nitel araştırma yöntemlerinden tematik analizin tercih edildiği çalışmada, konuşma kayıtlarından üretilen transkript verileri MAXQDA yazılımı kullanılarak kodlanmıştır. Çalışmanın temel araştırma sorusu, Akşener'in liderlik retoriğini ve siyasal meşruiyetini hangi tematik eksenler ve dilsel stratejiler aracılığıyla yapılandırdığıdır. Bu doğrultuda analizde, geleneksel olarak erilleştirilmiş söylemsel kodlar üzerinden kurulan liderlik dili ana tema olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla analizin alt kodlarının “savaş ve mücadele metaforları”, “sert güç vurgusu” ve “meydan okuma/direnç ifadeleri” gibi eril retorik kodlar üzerinden şekillenen bir söylem etrafında yürütülmesi planlanmıştır. Bu tema, Akşener'in bir kadın lider olarak siyasal alandaki liderlik imgesini ve meşruiyetini söylemsel düzeyde nasıl inşa ettiğini çözümlemek amacıyla analitik bir mercek olarak kullanılmıştır. Çalışmanın temel savı, Akşener'in kurultay konuşmalarında, bir kadın lider olmasına karşın geleneksel olarak erilleştirilmiş söylemsel kodların –savaş ve mücadele metaforları, sert güç vurgusu, meydan okuma ifadeleri– belirgin biçimde yer aldığı görülmektedir. Çalışma, bu eril

kodların liderlik retoriğinde ne ölçüde ve hangi biçimlerde belirdiğini incelemeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda çalışma eril söylemin olası görünümünü keşfetmeye yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Çalışmanın, Türk siyasetinde kadın liderliğinin eril söylem kodlarıyla kurduğu karmaşık ilişkiyi tartışmaya açması, toplumsal cinsiyet ile siyasal liderlik retoriği arasındaki etkileşime ilişkin literatüre katkı sunması ve nitel yöntemlerin siyasal söylem incelemelerindeki uygulamasına örnek oluşturmaya beklenmektedir.

Selin Ertızman (Bilkent Üniversitesi), Zafer Partisi: Türk Siyasetinde Radikal Sağ'ın İlk Örneği

Bu çalışma, Zafer Partisi'ni (ZP) Türkiye'deki radikal sağ siyasetin yükselişi bağlamında incelemekte ve partinin göçmen karşıtı söyleminin daha geniş ideolojik ve siyasal çerçeve içerisindeki yerini analiz etmektedir. Radikal sağ literatürü büyük ölçüde Batı Avrupa deneyimlerine dayanırken, Türkiye örneği bu literatürde sınırlı biçimde ele alınmıştır. Bu nedenle çalışma, radikal sağa ilişkin kuramsal tartışmaları Batı dışı bir bağlama taşıyarak karşılaştırmalı literatüre katkı sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma, parti programları, politika belgeleri, sosyal medya paylaşımları ve parti üyeleriyle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakatlardan elde edilen verileri nitel içerik analizi yoluyla incelemektedir. Analitik çerçeve, radikal sağ literatüründe öne çıkan yerlilik (nativism), popülizm, otoriterlik, etnik milliyetçilik, yabancı düşmanlığı ve ırkçılık gibi kavramlara dayanmaktadır. Bulgular, Zafer Partisi'nin Avrupa'daki radikal sağ partilerle önemli ideolojik ve stratejik benzerlikler taşıdığını göstermektedir. Parti, göçü ulusal kimlik, toplumsal düzen ve devlet güvenliği açısından varoluşsal bir tehdit olarak çerçevelemekte; bu söylem üzerinden dışlayıcı politikaları meşrulaştırmaktadır. Bununla birlikte ZP, Türkiye'nin kendine özgü siyasal ve toplumsal dinamiklerinden beslenerek radikal sağ repertuarını yerel koşullara uyarlamaktadır. Parti aynı zamanda yozlaşmış siyasal elitlere karşı halkın temsilcisi olarak konumlanmakta ve demokratik hayal kırıklığını popülist bir söylem aracılığıyla siyasal desteğe dönüştürmektedir. Çalışma, Zafer Partisi'nin yükselişinin küresel radikal sağ hareketlerle bağlantılı olduğunu, ancak aynı zamanda Türk milliyetçiliğinin güncel dönüşümünü yansıtan özgün bir örnek sunduğunu ileri sürmektedir. Bu yönüyle araştırma, Türkiye'de milliyetçilik ve göç ilişkisini radikal sağ perspektifinden ele alarak karşılaştırmalı radikal sağ literatürüne yeni bir katkı sağlamaktadır.

Arda Öke (Bilkent Üniversitesi), Kürt Sorunu Üzerine Sağcı Söylemler: İYİ Parti ve Zafer Partisi Üzerine Bir İnceleme

Bu çalışma, İYİ Parti ve Zafer Partisi'nin Kürt meselesine yaklaşımlarını inceleyerek merkez sağ ve radikal sağ partileri kavramsallaştırmayı amaçlamaktadır. Çalışmada, her iki partinin Kürt meselesini nasıl çerçevelediğini araştırmak için içerik analizi ve söylem analizi yöntemleri kullanılmaktadır. Bu bağlamda, partilerin değerleri, temaları ve anlatıları incelenerek etnik azınlıklara yönelik temel ideolojileri ortaya konulmaktadır. Yapılan söylem analizi, 2021 ile Türkiye'deki 2023 Genel Seçimleri arasında kapsamaktadır. Bu çalışma, parti ideolojisinin kimlik politikalarını anlamadaki önemini vurgulamaktadır. Kürt meselesi, siyasi partilerin ideolojik yönelimlerini açığa çıkaran kritik bir vaka olarak ele alınmaktadır. Araştırma, İYİ Parti ve Zafer Partisi'nin Kürt meselesine nasıl yaklaştığını araştırarak, merkez sağ ve radikal sağ partilerin

teorik kavramsallaştırmasını analiz etmeyi ve parti liderlerinin söylemlerinin bu teorik perspektifle ne ölçüde örtüştüğünü değerlendirmeyi amaçlamaktadır. İYİ Parti ve Zafer Partisi, sırasıyla Türk siyasetinde merkez sağ ve radikal sağ temsil ettiği varsayılan partiler olmaları nedeniyle uygun vaka çalışmaları olarak seçilmiştir. Kürt meselesi, Kürt etnik azınlığının kimlik, kültür ve siyaset ile ilgili talepleri olarak çerçevelenmekte, ayrılıkçı talepler ise kapsam dışında bırakılmaktadır. Çalışma; dil ve gelenek gibi kültürel talepler, katılım ve temsiliyet gibi siyasi talepler ile etnik kimliğin temsilini kapsamaktadır. Nitel araştırma yöntemleri olarak içerik analizi ve söylem analizi kullanılmakta; partilerin Kürt meselesine yaklaşımları ve etnik azınlıklara yönelik temel ideolojileri anlaşılmalı çalışılmaktadır. Parti kimliği, parti belgeleri ve parti temsilcilerinin söylemleri detaylı bir biçimde incelenerek kapsamlı bir analiz sunulmaktadır. Radikal sağ parti kavramsallaştırması, Cas Mudde'nin tanımına dayanarak; yerlilikçi (*nativist*), otoriter ve popülist unsurlar çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu bağlamda, yerlilikçilik; devletlerin yalnızca yerli gruplardan oluşması gerektiği ve yabancıların tehdit olarak görüldüğü bir ideoloji olarak tanımlanmaktadır. Öte yandan, Nuray Mert'in tanımına dayanarak merkez sağ parti; kapsayıcılık, çoğulculuk ve etnik temele dayanmayan bir milliyetçilik anlayışı üzerinden kavramsallaştırılmaktadır. Zafer Partisi ve İYİ Partisi'nin parti literatürleri belirgin farklılıklar göstermektedir. Her iki parti de Cumhuriyet'in kurucu değerlerine referans vermekte ve Müslüman-Türk kimliğini vurgulamaktadır. Ancak, İYİ Parti'nin literatürü çoğulculuk ve kapsayıcılığı önceleyen bir söylem benimseyerek farklılıkları tanımakta ve saygı göstermektedir. Zafer Partisi'nin literatürü ise Türk milliyetçiliği, ulus-devlet ve homojen bir toplum merkezine alan bir söylem geliştirmektedir. Söylem analizine bakıldığında, İYİ Parti'nin yaklaşımı Kürtlerin sorunlarını ve taleplerini anlamaya yönelik diyalog içeren bir çerçevede şekillenmekte ve çoğulcu-kapsayıcı bir tutumu yansıtmaktadır. Akşener, her iki tarafın da hassasiyetlerini ve sorunlarını anlayanın, empatiyle hareket etmenin önemine vurgu yapmaktadır. Öte yandan, Zafer Partisi, Kürt meselesinin varlığını reddederek konuyu tamamen bir terör sorunu olarak çerçevelemektedir. Özdağ, Türk kimliğini ve Türk milletine bağlılığı ön plana çıkararak farklı bir etnik kimliğin tanınmasını reddetmektedir. Sonuç olarak, İYİ Parti'nin yaklaşımı, Türk merkez sağının kavramsallaştırmasıyla örtüşen kapsayıcı ve çoğulcu bir tutum sergilemektedir. Buna karşılık, Zafer Partisi'nin yaklaşımı yerlilikçi, homojen toplum ve tek kültürcülük vurgusuyla şekillenmekte ve radikal sağ partilerin karakteristik özelliklerine uygun bir konumlanma göstermektedir.

Panel 17 (16.15-18.00, Amfi VII)

Diaspora ve Azınlıklar Siyaseti

Panel Başkanı: Sevinç Öztürk (Çukurova Üniversitesi)

Sümeyye Büyükkata (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi), Almanya'daki Türk Diasporasının Türkiye Seçimlerine Yönelik Siyasal Katılımı: Literatür İncelemesi

Küreselleşme, uluslararası göç hareketlerinin artması ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, diasporaların anavatanlarıyla olan siyasi, ekonomik ve kültürel bağlarını güçlendirmiştir. Bu gelişmeler doğrultusunda, yurtdışında yaşayan vatandaşların anavatan siyasetindeki rolü ve siyasal katılım biçimleri siyaset bilimi literatüründe giderek daha fazla ilgi gören araştırma alanlarından biri hâline gelmiştir. Türkiye açısından değerlendirildiğinde, yurtdışında yaşayan

Türk vatandaşları arasında en büyük nüfusa sahip topluluk Almanya'da bulunmaktadır. Almanya'daki Türk diasporası, sahip olduğu demografik büyüklük ve seçim dönemlerinde gösterdiği katılım düzeyi nedeniyle Türkiye'nin seçim süreçlerinde dikkat çeken aktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Tarihi olarak incelediğinde yoğun Türk göçü alan Almanya'da artık ülkede köklenmiş 4. nesil tanınan çifte vatandaşlık hakkıyla da beraber Türkiye'de oy hakkı olan vatandaşlar hiç Türkiye'de yaşamamış olmamalarına rağmen oy kullanmaktadır. Bu çalışma, Almanya'daki Türk diasporasının Türkiye seçimlerine yönelik siyasal katılımını mevcut akademik literatür ışığında incelemeyi amaçlamaktadır. Almanya'da yaşayan Türklerin bulundukları ülkedeki seçmen davranışıyla alakalı literatürde birçok çalışma bulunmaktadır. Bu araştırmada ise diaspora, transnasyonalizm, siyasal katılım ve yurtdışı seçmenlik kavramları teorik bir çerçevede ele alınmış; konuya ilişkin ulusal ve uluslararası akademik çalışmalar sistematik biçimde değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında, Almanya'da yaşayan Türk vatandaşlarının Türkiye seçimlerine katılım düzeyleri, oy verme davranışları ve siyasal tercihlerini etkileyen temel faktörler literatürdeki bulgular doğrultusunda analiz edilmiştir. Literatür incelemesi sonucunda, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal katılımının yalnızca seçim dönemleriyle sınırlı olmadığı, aynı zamanda kimlik, aidiyet, vatandaşlık statüsü, sosyoekonomik koşullar, dini ve kültürel değerler ile Türkiye ve Almanya arasındaki transnasyonal ilişkilerden etkilendiği görülmüştür. Ayrıca 2014 yılında yurtdışında oy kullanma uygulamasının başlamasıyla birlikte yurtdışı seçmenlerin Türkiye siyasetindeki görünürlüğünün arttığı ve seçim sonuçları üzerindeki etkilerinin daha fazla tartışılmaya başlandığı tespit edilmiştir. Çalışma, Almanya'daki Türk diasporasının siyasal katılımına ilişkin mevcut literatürü bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirerek alandaki temel yaklaşımları ve araştırma boşluklarını ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu yönüyle araştırmanın, diaspora çalışmaları ve yurtdışı seçmen davranışları literatürüne katkı sağlaması beklenmektedir.

Gizem Okyay (İnönü Üniversitesi), Seçilmiş Batı Avrupa Ülkelerindeki Türk Diasporasının Türkiye Seçimlerine Etkisi: Transnasyonal Göç Olgusu Bağlamında Bir İnceleme

Daha iyi şartlara erişmek amacıyla bir yerden başka bir yere gitme eylemi olarak tanımlanan göç, taşıdığı bu klasik tanımlamadan sıyrılarak bugün daha kapsamlı bir kavram halini almıştır. Bu kapsam bize göçün siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik alanlara etki eden bir olgu olduğunu vurgularken, aynı zamanda göçü salt bir hareketlilik analizi olmaktan çıkartıp göçmenler vasıtasıyla oluşturulan alanların da incelenmesi gerekliliğini anlatmaktadır. Zira, göçmenler menşe ülkelerinin sınırlarından bağımsız ulus-ötesi kimlikler ve topluluklar oluşturarak, ev sahibi ülkeleri ile menşe ülkeleri arasında çift yönlü aidiyet bağları kurmaktadır. Göçmenlerin ana vatanlarının sınırlarından ayrı olarak oluşturdukları bu topluluklar transnasyonalist topluluklar olarak adlandırılmaktadır ve bu anlamda transnasyonalizm, diasporada yaşayan vatandaşların kökenleriyle kurdukları bağların analiz edilebilmesi için elverişli bir kavramsallaştırmayı teşkil etmektedir. Çünkü transnasyonalizmde dikkat göçün üzerinde değil, göç neticesinde oluşan alanların üzerindedir. Türk diasporası, 1960'lı yıllarda başta Batı Avrupa olmak üzere çeşitli ülkelere göçen iş gücü göçmenlerinin oluşturduğu transnasyonalist bir topluluktur. Çalışmanın kapsamını oluşturan Almanya, Fransa ve Hollanda en çok Türk vatandaşının bulunduğu ülkelerdir ve Türkiye'nin İstanbul, Ankara ve

İzmir'den sonraki en büyük seçmen kitlesini oluşturmaktadır. İşte transnasyonel alanların ve diasporaların artan sayısı ve önemi neticesinde bu alanlara dair devlet politikaları da genişletilmiş, Türkiye de bu akıma uyarak son yıllarda yurt dışı seçmenlerine yönelik çeşitli politikalar üretmeye başlamıştır. Çalışmanın temel sorunsalını, Türk diasporasını oluşturan vatandaşların transnasyonel bir bağla hareket ederek hem anayurtlarında hem de ev sahibi ülkelerinde çift yönlü bir siyasal aidiyet ve ulus-ötesi siyasi katılım gösterdikleri düşüncesi teşkil etmiştir. Çalışma, Türk diasporasının transnasyonel bir bağa dayanarak 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 seçimlerinde verdiği oyların Türk iç siyaseti açısından etkisini araştırmayı; öte yandan da siyasi partiler için Türk diasporasının artan önemini vurgulamayı hedeflemektedir. Çalışmada, diaspora vatandaşlarının Türkiye'nin seçimlerine tıpkı içerde verilen oylar gibi etki edebildiği ve verdikleri oy oranında seçim sonuçlarını değiştirebildiği varsayılmıştır. Seçim sonuçlarının istatistiki verilerinin karşılaştırmalı olarak yorumlanabilmesi amacıyla nicel ve teorik bilgilerin verilebilmesi için nitel araştırma metotlarından faydalanılmıştır. Böylece siyasi partiler nezdinde değer kazanan yurt dışı seçmenlere yönelik vaatlerin, siyasi partilerin seçim bildirgelerinde yer almaya başladığı görülmüştür. Çalışmanın sonunda, Türkiye'nin iç politikalarının artık diaspora vatandaşlarından gelebilecek muhtemel oylara bağlı olarak da şekillendiği ve Türkiye ile Türk diasporasında yaşayan vatandaşlar arasında transnasyonel bir bağın oluştuğu saptanmıştır.

Nagehan Kaşıkçı (Yeditepe Üniversitesi), Diasporadan İki Sandığa: Birleşik Krallık'taki Türkiye Kökenli Göçmenlerin Oy Verme Davranışı

Bu çalışma, Birleşik Krallık'ta yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin hem ana vatan (Türkiye) hem de alıcı ülke (Birleşik Krallık) seçimlerindeki oy verme davranışlarının temel belirleyicilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Göçmen seçmenlerin siyasal tercihleri yalnızca yaşadıkları ülkeye entegrasyon düzeyiyle sınırlı kalmayıp; dini, etnik ve ideolojik kimlik aidiyetleri ile ulusötesi siyasal bağlılıklar tarafından da şekillenmektedir. Literatürde, Avrupa'da yaşayan azınlık gruplarının köken ve ikamet ettikleri ülkelerde farklı oy verme eğilimleri gösterdiği ifade edilmektedir (Bergh & Bjørklund, 2011). Nitekim Batı Avrupa'daki Türkiye kökenli göçmenlerin genellikle yaşadıkları ülkelerde sol partilere, Türkiye'de ise sağ partilere yöneldikleri öne sürülmektedir (Mencutek & Yılmaz, 2016; Verkuyten & Yıldız, 2006; Baysu & Swyngedouw, 2020). Bu bağlamda, Birleşik Krallık'ın bu örüntüye neden istisna oluşturduğu sorusu araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Birleşik Krallık'taki çifte Türk vatandaşlarına odaklanan bu çalışma, Sosyal Kimlik Teorisi perspektifinden, grup içi ve grup dışı dinamiklere odaklanarak, Türk azınlığın köken ve ikamet ettikleri ülkeler arasında nasıl bir sosyal kimlik oluşturduğunu analiz edilmiş; dini, etnik, sosyo-politik kimlikler ile siyasal ve toplumsal aktörlerin (dernek liderleri, Türkiye kökenli siyasetçiler) seçmen mobilizasyonuna ve oy verme davranışına etkisi değerlendirilmiştir. Derinlemesine mülakatlara dayalı tematik analizle, seçmenlerin ana vatan ve alıcı ülkede hangi motivasyonlarla oy verdikleri ve bu tercihlerinin hangi aktörler veya yapılar üzerinden şekillendiği araştırılmıştır. Bulgular, diaspora oy verme davranışlarının çok katmanlı olduğunu ve transnasyonel kimlikler, toplumsal aktörler ve bağlamsal koşullarla birlikte şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Seda Nur Koç (Bursa Uludağ Üniversitesi), AİHM Kararlarının Uygulanması ve Kurumsal Etkinlik Algısı: Batı Trakya Türkleri Üzerine Bir Araştırma

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Avrupa insan hakları koruma sisteminin temel yargısal mekanizması olmasına rağmen, Mahkeme kararlarının uygulanması günümüzde sistemin karşı karşıya olduğu en önemli sorun alanlarından biri olmayı sürdürmektedir. Mevcut literatür büyük ölçüde devletlerin AİHM kararlarına neden uydukları veya neden uyumsuzluk gösterdikleri sorusuna odaklanırken, kararların uygulanma düzeyinin hak sahiplerinin Mahkemenin kurumsal etkinliği ve güvenilirliğine ilişkin algıları üzerindeki etkisi sınırlı ölçüde ele alınmaktadır. Bu çalışma, söz konusu boşluğu Batı Trakya Türkleri örneği üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel sorusu, AİHM kararlarının uygulanma düzeyinin hak sahiplerinin Mahkemenin kurumsal etkinliği, güvenilirliği ve hak koruma kapasitesine ilişkin değerlendirmelerini nasıl etkilediğidir. Bu doğrultuda araştırma iki aşamalı bir yöntem benimsemektedir. İlk aşamada, HUDOC veri tabanında yer alan Batı Trakya Türklerine ilişkin AİHM kararları sistematik olarak incelenmekte; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi kararları, eylem planları ve eylem raporları ışığında kararların uygulanma süreçleri analiz edilmektedir. İkinci aşamada ise Batı Trakya Türkleri arasında gerçekleştirilen anket aracılığıyla katılımcıların kararların uygulanmasına ilişkin algıları ile AİHM'nin kurumsal etkinliği, güvenilirliği ve gelecekte başvuru mercii olarak tercih edilmesine yönelik değerlendirmeleri ölçülmektedir. Çalışma, AİHM kararlarının uygulanmasının yalnızca uluslararası hukuka uyum bakımından değerlendirilmemesi, aynı zamanda uluslararası insan hakları mekanizmalarının hak sahipleri nezdindeki meşruiyetini ve etkililiğini şekillendiren bir unsur olarak ele alınması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu yönüyle araştırma, Batı Trakya Türklerine ilişkin AİHM içtihadını bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirmekte ve kararların uygulanmasına ilişkin tartışmalara hak sahiplerinin perspektifini dâhil ederek literatüre katkı sunmayı hedeflemektedir.

Panel 18 (16.15-18.00, Amfi VIII)

İklim ve Çevre Siyaseti

Panel Başkanı: Özhan Demirkol (Çukurova Üniversitesi)

Fehmi Türksever (Yıldız Teknik Üniversitesi), Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın Avrupa Birliği'nin Küresel Aktörlüğüne Etkileri

Avrupa Birliği (AB) son otuz yılda gösterdiği çabalarla, iklim yönetimi, çevreyi koruma ve enerji dönüşümü için dünyanın en kapsamlı çerçevelerinden birini kademeli olarak geliştirmiştir. Bu çerçeve, başlangıçta sektörel çevre düzenlemeleri olarak ortaya çıkmışken, sürdürülebilirlik, karbonsuzlaşma ve ekolojik modernizasyon ilkelerine uygun olarak Avrupa ekonomisini ve toplumunu dönüştürmeyi amaçlayan kapsamlı bir projeye dönüşmüştür. İklim değişikliği ekseninde yeni bir büyüme stratejisi hedefleyen ve tüm politikalarını yeniden şekillendiren AB, bu doğrultuda kapsamlı bir değişikliğe gitmiştir. 2019'da yürürlüğe giren Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM), Avrupa'yı 2050 yılına kadar iklim nötr kıta haline getirmeyi taahhüt ederken, AB'yi kaynak verimli, rekabetçi ve döngüsel bir ekonomiye dönüştürmeyi hedeflemektedir. Geline aşamada AYM, pek çok düzenleme, plan ve programın hayata

geçtiği dinamik bir süreç olarak ilerlemekte olup karbonsuzlaşma ve sürdürülebilir büyümeyi hem Avrupa bütünleşmesinde hem de AB'nin dış ilişkilerinde merkezi bir konuma yerleştirmiştir. Stratejik çıkarlarını daha iddialı bir şekilde takip etmek isteyen, önemli bir enerji tüketicisi olmasına karşın modern, rekabetçi ve kaynak verimli bir ekonomiye ulaşarak "dünyanın ilk iklim nötr kıtası olmak" hedefi olan AB, küresel bir aktör olarak iklim değişikliği ve çevreden kaynaklı tehditlere karşı temiz enerji dönüşümünü içeren norm temelli, çok taraflı ve ekonomik teşvik odaklı iklim, çevre ve enerji politikalarını AYM çerçevesinde yeniden ele almaktadır. AB, iklim değişimine dönük gerçek bir eylem olarak tanımladığı AYM'yi 2019-2024 stratejik önceliğine almış ve "Dünyada daha güçlü bir Avrupa" için çok kültürlü ve kural tabanlı küresel düzende liderlik ederek dünyada etkisini yükseltmeyi hedeflemiştir. Son olarak 2024-2029 stratejik önceliklerinden olan "Avrupa'nın sürdürülebilir refahı ve rekabetçiliği" kapsamında AYM hedefleri doğrultusunda hazırlanan Temiz Sanayi Mutabakatı ile emisyon azaltma, karbonsuzlaşma, temiz enerji ve uluslararası iklim müzakerelerinde liderliğe devam etmeyi hedeflemiştir. Avrupa bütünleşmesinde önemli bir aşamaya gelmiş kendine özgü yapısı ile ulusötesi bir kurum olan AB, ekonomik gücünün yanı sıra sosyal ve siyasal gücü ile küresel bir aktör olarak uluslararası sistemde önemli bir konuma sahiptir. Sınırdan Karbon Düzenleme Mekanizması ve Emisyon Ticaret Sistemi gibi araçları da içeren AYM, norm oluşturma ve norm yayma kapasitesi de dikkate alındığında, AB'nin komşu ve ortakları dahil üçüncü taraflarla ilişkilerini de dönüştürmektedir. Bu bildiride, AYM'nin geldiği aşama anlatılarak, kurumsal, ekonomik, diplomatik kapasite boyutlarında AB'nin küresel aktörlüğüne etkileri değerlendirilecektir.

Asiye Yurdadoğ (Mersin Üniversitesi) ve Azime Telli (Mersin Üniversitesi), Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Yeşil Ekonomi ve Adil Geçiş: Emek Piyasasında Eşitsizlikler ve Kapsayıcı Politika İhtiyacı

İklim kriziyle mücadele bağlamında ivme kazanan yeşil ekonomi ve yeşil istihdam politikaları, sürdürülebilir kalkınma adına kritik bir vizyon sunsa da, bu dönüşüm süreci toplumsal cinsiyet açısından nötr bir zeminde ilerlememektedir. Geleneksel ekolojik modernleşme yaklaşımı, çevre sorunlarını yalnızca teknolojik yenilikler ve piyasa mekanizmalarıyla çözmeyi hedeflerken; sistemin temelindeki kapitalist sömürü dinamiklerini, küresel adaletsizlikleri ve patriyarkal yapıları göz ardı etmektedir. Bu çalışmanın amacı, yeşil dönüşüm süreçlerinin ve makro ölçekteki "adil geçiş" politikalarının, emek piyasasındaki mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini derinleştirme ve yeniden üretme riskini feminist bir teorik perspektifle analiz etmektir. Çalışmanın metodolojisi; yeşil ekonomi, adil geçiş stratejileri ve bakım emeğini merkeze alan "mor ekonomi" bağlantısı çerçevesinde oluşturulmuştur. Bu kapsamda, uluslararası makro politika belgelerinin ve güncel akademik metinlerin eleştirel bir biçimde incelendiği kapsamlı bir literatür taraması yürütülmüştür. Analiz sürecinde, Cynthia Enloe'nun küresel değer zincirlerinde görünmez kılınan kadın emeğine dair yaklaşımları ve sektörel bağlamdaki "yeşil maskülenlik" eleştirileri temel kavramsal araçlar olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, yeşil istihdam fırsatlarının ağırlıklı olarak erkek egemen STEM (Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Matematik) ve enerji sektörlerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Ana akım politikalar, kadınların yoğun olarak yer aldığı

güvencesiz sektörleri ve sırtlandıkları ücretsiz bakım emeğini hesaplamaların dışında bırakmaktadır. Ayrıca, Küresel Kuzey ülkeleri yüksek katma değerli ve teknoloji odaklı yeşil işleri domine ederken; Küresel Güney ülkelerindeki kadınlar, ekolojik dönüşümü sübvans eden ucuz, güvencesiz ve toksik hammadde çıkarma süreçlerine hapsedilerek yeni bir "yeşil sömürgecilik" pratiğine maruz kalmaktadır. Türkiye örneği de bu küresel eşitsizliklerle paralellik arz etmektedir. Yenilenebilir enerji kapasitesindeki artışa rağmen, kamu istihdam stratejilerinin çoğunlukla "toplumsal cinsiyet körü" işlemesi, kadınların emek piyasasında nitelikli, teknik ve karar alıcı pozisyonlara erişimini "cam tavan" engeliyle kısıtlamaktadır. Salt karbon emisyonlarının azaltılmasına ve teknolojik dönüşüme odaklanan mevcut adil geçiş vizyonu, toplumsal adaleti sağlamakta yetersiz kalmaktadır. Kapsayıcı ve eşitlikçi bir yeşil dönüşüm, fiziksel altyapı yatırımlarının yanı sıra sosyal altyapıyı merkeze alan "mor ekonomi" perspektifinin makro politikalara entegre edilmesini zorunlu kılmaktadır. Emek piyasasındaki katı mesleki ayrışmanın kırılması için; istihdam hizmetlerinde toplumsal cinsiyet ana akımlaştırmasının kurumsallaştırılması, bakım yükünün kamusallaştırılması ve kadınların teknik yeşil becerilerle donatılmasını sağlayacak aktif istihdam programlarının hayata geçirilmesi elzemdir. Kadınların yalnızca çevresel şokların mağdurları olarak değil, adil geçişin stratejik liderleri ve dönüştürücü özneleri olarak konumlandırılması, iklim adaletinin tesisi için vazgeçilmez bir ön koşuldur.

Hazel Karaca (Yaşar Üniversitesi), Dışsal Uyum Baskısı ve İçsel Dinamikler Arasında Türkiye: Tarım Politikalarında İklim Politikası Entegrasyonu (CPI) Analizi

Bu bildiri, iklim değişikliği hedeflerinin Türkiye’de tarım politikalarına entegrasyon düzeyini ve biçimlerini analiz etmektedir. Tarım sektörü, sera gazı emisyonlarının hem önemli bir kaynağı hem de iklim değişikliğinden en fazla etkilenen alanlardan biridir. Türkiye’de iklim politikalarının tarım politikalarına entegrasyonunun siyasi ve teknik açıdan önemli zorluklar barındırması bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Çalışma, Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması gibi düzenleyici araçlar aracılığıyla Avrupa Birliği’nin Türkiye üzerinde oluşturduğu dışsal uyum baskısını, İklim Politikası Entegrasyonu (CPI) teorik çerçevesi ile analiz etmektedir. AB ile Gümrük Birliği içinde bulunan ve gelişmekte olan bir ekonomi olan Türkiye, AB iklim politikalarına maruz kalan ancak karar alma süreçlerine dahil olmamasına rağmen alınan kararlardan etkilendiği için eşsiz bir vaka sunmaktadır. Bu yönüyle çalışma, CPI teorisinin genelleştirilebilirliğini ve sınırlamalarını test etmek açısından kritik bir vaka. Nitel tek-vaka tasarımına dayanan araştırma; Türkiye’nin iklim mevzuatı, tarım politikası belgeleri ve AB düzenlemelerinin doküman analizi ile tarım sektörü paydaşlarıyla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakatlara dayanmaktadır. Bulgular, AB’nin düzenleyici baskısının politika uyumunu teşvik ettiğini göstermektedir. Ancak, politika uygulama aşamasında, iç siyasal öncelikler, sektörel ve yerel dirençler nedeniyle iklim ile tarım politikaları arasındaki entegrasyonun parçalı ve tutarsız bir yapı sergilediği ortaya konmaktadır.

Panel 19 (16.15-18.00, Amfi IX)

Toplumsal Cinsiyet, İktidar ve Temsil

Panel Başkanı: Burcu Sarı Karademir (Çukurova Üniversitesi)

Berfin Taşdemir Ökcün (İstanbul Teknik Üniversitesi), Machiavelli'nin İdeal Prens'i Perspektifinden Kraliçe I. Elizabeth: Cinsiyet, İktidar ve Siyasi Strateji

Niccolò Machiavelli'nin Prens adlı eseri, siyasi iktidarın nasıl kazanılacağını, korunacağını ve meşrulaştırılacağını anlatan ve Batı siyaset düşüncesinin temel metinlerinden biri olarak kabul edilen bir çalışmadır. Machiavelli'nin ideal hükümdar portresi: güç kullanımında pragmatizm, halkın sevgisini ve korkusunu dengeleme kapasitesi, rakipleri bertaraf etme becerisi ve koşullara uyum sağlama esnekliği üzerine kuruludur. Ancak bu çerçeve, açıkça erkek egemenliğine dayalı bir siyasi dünya tasarısına dayanmaktadır. Peki ya bu kriterleri bir kadının karşıladığı durumda neler yaşanır? Bu bildiri, İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth'i Machiavelli'nin ideal prens kriterleri çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel argümanı şudur: I. Elizabeth, Machiavelli'nin öngördüğü pek çok kriteri karşılamış, ancak kadın olması bu kriterlerin uygulanma biçimini köklü şekilde dönüştürmüştür. Bir erkek hükümdar için "güç göstergesi" sayılan davranışlar, Elizabeth için tartışmalı meşruiyet sorunu yaratmış, bu durum onu standart Machiavellici stratejilerin ötesinde, çok daha karmaşık ve katmanlı bir siyasi zeka geliştirmeye zorlamıştır. Bildiri üç temel eksen üzerinde ilerleyecektir. İlk olarak Machiavelli'nin ideal prens kriterleri: erdem (virtù), şans (fortuna), korku ve sevginin dengesi, pragmatizm, sistematik olarak ele alınacaktır. İkinci olarak Elizabeth'in iktidarının bu kriterlerle örtüşen boyutları incelenecektir: İspanya'ya karşı uyguladığı politikalar, ülkedeki dini kriz gerilimini yönetme biçimi, evliliği ile ilgili krizi siyasi bir araca dönüştürmesi ve rakiplerini etkisizleştirme stratejileri. Son olarak Elizabeth'in kadın kimliğinin bu stratejileri nasıl dönüştürdüğü analiz edilecektir: "Bakire Kraliçe" imgesinin inşası, cinsiyet normlarını siyasi sermayeye çevirme pratiği ve Machiavelli'nin hiç öngörmediği bir meşruiyet biçiminin yaratılması. I. Elizabeth'in hükümdarlık dönemi, Machiavellici iktidar anlayışının sınırlarını sınamak için istisnai bir örnek sunmaktadır. Elizabeth, tahta çıktığında hem dini mezhepler arası çatışmalarla parçalanmış bir ülkeyle hem de bir kadının yönetme kapasitesini açıkça sorgulayan dönemin siyasi kültürüyle yüzleşmek zorunda kalmıştır. John Knox'un "The First Blast of the Trumpet Against the Monstrous Regiment of Women" adlı eseri gibi dönemin metinleri, kadın iktidarını doğaya aykırı ilan ederken Elizabeth bu söylemi kendi lehine dönüştürmeyi başarmış ve "Bakire Kraliçe" imajını hem kişisel bir koruma kalkını hem de siyasi bir iktidar aracı olarak kullanmıştır. Bu durum, Machiavelli'nin virtù kavramını, erdem ve güç kapasitesinin birleşimi cinsiyetten bağımsız değil, cinsiyetle derin biçimde iç içe geçmiş bir olgu olarak yeniden okumayı zorunlu kılmaktadır. Bu çalışma, klasik siyaset felsefesi metinlerinin toplumsal cinsiyet boyutunu göz ardı ettiğini öne sürmekte ve I. Elizabeth örneği üzerinden bu boşluğu tartışmaya açmaktadır. Machiavelli'nin evrensel saydığı iktidar ilkeleri, bir kadın hükümdar söz konusu olduğunda hem doğrulanmakta hem de köklü biçimde sorgulanmaktadır. Çalışmada karşılaştırmalı tarihsel analiz ve siyaset felsefesi okuma yöntemi kullanılmaktadır. Literatür açısından değerlendirildiğinde, Machiavelli üzerine yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu Prens'i evrensel bir iktidar rehberi olarak ele almış; toplumsal cinsiyet boyutunu ise ya görmezden gelmiş ya da yüzeysel biçimde değinmiştir. Öte yandan I. Elizabeth üzerine yapılan tarih ve siyaset bilimi çalışmaları, çoğunlukla onun bireysel dehasına

ya da dönemin koşullarına odaklanmış, Machiavellici bir çerçevede sistematik bir analize yer vermemiştir. Bu bildiri, söz konusu iki literatür arasındaki boşluğu doldurmayı hedeflemekte ve siyaset felsefesinin klasik metinlerini feminist bir tarihsel perspektifle yeniden okuma çabasına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Serkan Akpınar (Çukurova Üniversitesi), Lisansüstü Çalışmalarda Kadınlar Dünyası Dergisi Üzerine Bir İnceleme

Bu çalışma, II. Meşrutiyet döneminin en önemli kadın yayınlarından biri olan Kadınlar Dünyası dergisini Osmanlı modernleşmesi ve kadın hareketi bağlamında incelemektedir. 1913 yılında Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti'nin yayın organı olarak yayımlanmaya başlayan dergi, kadınların eğitim, çalışma hayatı, aile, evlilik, toplumsal statü ve hak mücadelelerine ilişkin taleplerini kamusal alana taşıyan önemli bir düşünsel platform işlevi görmüştür. Dergide yer alan yazılar, Osmanlı kadınlarının toplumsal konumlarını sorguladıkları, hak taleplerini dile getirdikleri ve modernleşme sürecine aktif biçimde katılma iradesi ortaya koydukları bir söylem alanı oluşturmuştur. Kadınların eğitim hakkı, ekonomik bağımsızlığı ve kamusal görünürlüğü, yalnızca bireysel özgürleşmenin değil aynı zamanda toplumsal ilerleme ve modernleşmenin temel unsurları olarak değerlendirilmiştir. Kadınlar Dünyası, aileyi toplumun temel kurumu olarak kabul etmekle birlikte, bu kurumun modern yaşamın gereklerine uygun biçimde yeniden düzenlenmesini savunmuştur. Kadınların evlilik kararlarında söz sahibi olması, görücü usulü ve zorla evlendirme uygulamalarının eleştirilmesi, evlilikte sevgi ve karşılıklı saygının esas alınması gerektiği yönündeki görüşler derginin modern aile anlayışını yansıtmaktadır. Ayrıca kadın eğitimi ile annelik arasında doğrudan ilişki kurularak eğitilmiş annelerin daha bilinçli nesiller yetiştireceği ve böylece toplumsal gelişime katkı sağlayacağı ileri sürülmüştür. Derginin kadın-erkek ilişkilerine yaklaşımı da dikkat çekicidir. Kadınlar Dünyası, kadınların erkeklerle eşit haklara sahip bireyler olduğunu savunurken, toplumsal ilerlemenin kadınların eğitim ve çalışma hayatına katılımıyla mümkün olacağını vurgulamıştır. Bu doğrultuda kadınların ekonomik üretim süreçlerine dahil olmaları, meslek sahibi olmaları ve kamusal alanda görünürlük kazanmaları desteklenmiştir. Kadınların toplumsal gelişimin öznesi olarak konumlandırılması, derginin Osmanlı kadın hareketi içerisindeki öncü rolünü ortaya koymaktadır. Sonuç olarak Kadınlar Dünyası, Osmanlı kadınlarının eğitim, çalışma yaşamı, toplumsal haklar ve kamusal katılım konularındaki taleplerini sistemli biçimde dile getiren, kadınların kendi sesleriyle konuşabildikleri özgün bir kamusal alan yaratmıştır. Dergi, kadınların toplumsal hayattaki görünürlüğünü artırmış, kadın hakları mücadelesinin kurumsallaşmasına katkı sağlamış ve Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilecek kadın hakları reformlarının düşünsel zeminini hazırlayan önemli bir entelektüel kaynak olmuştur. Bu yönüyle Kadınlar Dünyası, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan kadın hareketinin gelişimini anlamak açısından temel tarihsel kaynaklardan biri olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmada YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde erişime açık olan 9 (dokuz) adet Yüksek Lisans Tezinde incelenen II. Meşrutiyet döneminde yayımlanan "Kadınlar Dünyası dergisini" Osmanlı modernleşmesi ve kadın hareketi bağlamında inceleyerek derginin kadın hakları, eğitim, çalışma yaşamı, aile, evlilik ve toplumsal cinsiyet konularındaki söylemlerini analiz etmeyi; kadınların kamusal alandaki görünürlüğüne ve Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan kadın hakları mücadelesine

yaptığı katkıları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda dergi hakkında yapılan yüksek lisans tezleri dergiyi ele alış biçimleri açısından (amaç, yöntem, dergiyi hangi açıdan ele aldıkları, odaklandıkları konular ve ulaşılan sonuçlar vb. gibi başlıklar) içerik analizi yöntemiyle incelenecektir.

İrem Alina Çalaz (Yeditepe Üniversitesi), Kadın Olmanın Ekonomik Maliyeti: Pembe Vergi Üzerine Politik Ekonomik Bir İnceleme

Bu çalışma, Pembe Vergi'nin bir piyasa anomalisi, markalama rastlantısı veya tüketici tercihlerinin masum bir sonucu olmadığını savunmaktadır. Pembe Vergi, kurumsal stratejiler ile devlet politikalarının etkileşimi yoluyla cinsiyet eşitsizliğinin ekonomik değere dönüştürüldüğü politik bir mekanizmadır. Kadınlara ve erkeklere pazarlanan işlevsel olarak benzer ürünler arasındaki kalıcı fiyat farkları yalnızca maliyet yapıları veya ödeme istekliliği ile açıklanamaz. Bu farklılıklar, piyasaların toplumsal cinsiyet ilişkilerine ve güç yapılarına gömülü olduğunu göstermektedir. Çalışmanın temel iddiası, Pembe Vergi'nin ekonomik artığın kadınlardan şirketlere ve bazı durumlarda devlete aktarıldığı yapısal bir yeniden dağıtım mekanizması oluşturduğudur. Kadınlar yalnızca mal ve hizmet satın almaz. Tüketim yoluyla toplumsal olarak inşa edilmiş kadınlık normlarını sürdürmeye de yönlendirilir. Kişisel bakım, hijyen ve güzellik ürünleri bu nedenle tamamen tarafsız mallar değildir. Toplumsal cinsiyet normlarının yeniden üretildiği tüketim alanlarının bir parçasıdır. Tüketimin bu performatif boyutu özellikle beden bakımı, güzellik ve toplumsal kabul ile ilişkili pazarlarda önem kazanmaktadır. Kadınlardan belirli bakım ve görünüm standartlarına uymalarının beklenmesi, bazı ürünlere yönelik talebi daha az esnek hale getirebilir. Firmalar bu durumu cinsiyetlendirilmiş ürün segmentasyonu yoluyla ekonomik değere dönüştürebilir. İşlevsel olarak benzer ürünler renk, ambalaj, etiketleme ve markalama gibi yüzeysel özelliklerle farklılaştırılır. Genellikle "küçült ve pembeye boya" olarak özetlenen bu süreç yalnızca bir pazarlama stratejisi değildir. Toplumsal cinsiyete dayalı beklentiler üzerinden işleyen bir fiyat farklılaştırma mekanizmasıdır. Böylece toplumsal cinsiyet, ekonomik değer üretmek için kullanılan bir piyasa değişkenine dönüşür. Ancak Pembe Vergi daha geniş bir politik ekonomi çerçevesi içinde ele alınmadan tam olarak anlaşılamaz. Piyasalar yalnızca arz ve talep tarafından yönetilen tarafsız alanlar değildir. Düzenleyici rejimler, vergi sınıflandırmaları ve kurumsal tercihler piyasanın sınırlarını belirler. Cinsiyete dayalı fiyatlandırmaya karşı düzenleyici boşluklar, mevcut piyasa düzeninin devam etmesine olanak sağlayabilir. Böylece eşitsizliğin ekonomik maliyeti kadın tüketiciler üzerinde yoğunlaşabilir. Bu yapının en görünür örneklerinden biri menstrüel ürünlerin vergilendirilmesidir. Menstrüel ürünler biyolojik bir ihtiyaca karşılık gelmesine rağmen tarihsel olarak birçok ülkede temel ihtiyaç ürünlerine uygulanan en düşük vergi oranlarının dışında bırakılmıştır. Bu durum yalnızca teknik bir vergi sınıflandırması değildir. Hangi ihtiyaçların temel kabul edildiğine ilişkin toplumsal ve politik tercihleri de görünür hale getirir. Bu maliyet gelir eşitsizlikleriyle birleştiğinde özellikle düşük gelirli kadınlar ve öğrenciler açısından ağırlaşır. Regl yoksulluğu riskini artırabilir ve daha geniş bir ekonomik dezavantaja dönüşebilir. Bu çalışma, rekabetçi piyasaların cinsiyete dayalı haksız fiyatlandırmayı kendiliğinden ortadan kaldıracığı yönündeki neoklasik varsayımı sorgulamaktadır. Piyasalar toplumsal cinsiyet normlarına, güç ilişkilerine ve kurumsal yapılara

gömülü olduğunda rekabet tek başına yapısal eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için yeterli olmayabilir. Pembe Vergi'yi bir pazarlama düzensizliği yerine politik ekonomi sorunu olarak yeniden çerçeveleyen bu çalışma, cinsiyet eşitsizliğinin piyasa ve kamu politikaları aracılığıyla nasıl ekonomik maliyete dönüştürülebildiğini göstermektedir. Pembe Vergi bir fiyatlandırma hatası değil, bir yönetim sonucudur.

Başak Aydınlioğlu (Çukurova Üniversitesi), Sessizlik Bir Söylemdir: Feminist Uluslararası İlişkiler Perspektifinden Edebî Norm Üretimi ve Kadının Siyasi Dışlanması

Türkiye'de kadınlar 1934'ten bu yana yasal olarak siyasi öznelerdir; buna karşın TBMM'deki kadın temsil oranı bugün hâlâ yüzde yirminin altında seyretmektedir. Bu uçurum, yasal eşitlik ile pratik dışlanma arasındaki mesafe, yalnızca kurumsal engellerle açıklanamaz. Feminist uluslararası ilişkiler teorisi, kadının kamusal alandan uzak tutulmasının meşruiyetini üretecek kültürel ve söylemsel bir zemine ihtiyaç duyduğunu savunur. Bu çalışma söz konusu zeminin edebî metinler aracılığıyla nasıl kurulduğunu incelemeyi amaçlamaktadır. İnceleme nesnesi olarak iki roman seçilmiştir: Margaret Atwood'un *The Handmaid's Tale*'i (1985) ve Duygu Asena'nın *Kadının Adı Yok'u* (1987). Neredeyse eşzamanlı kaleme alınan bu iki metin, birbirinden ayrılan coğrafi ve siyasi bağlamlarda biri Reagan dönemi Amerika'sında, diğeri 1980 askeri darbesi sonrası Türkiye'sinde kadın bedeninin denetimini, kimlik yoksunluğunu ve sessizleştirmeyi işlemektedir. Romanlar burada birer edebî eser olarak değil, söylemsel norm üretiminin somut sahaları olarak ele alınmaktadır. Çalışma dört kuramsal çerçeveden beslenmektedir. Tickner'ın feminist UI yaklaşımı kuramsal omurgayı oluşturmaktadır: kadın bedeninin ulusun sembolik sınırlarının taşıyıcısına dönüştürülmesi ve gündelik olanın edebiyat dahil büyük siyasi süreçlerin normatif altyapısını üretmesi bu yaklaşımın temel argümanlarıdır. Walby'nin cinsiyetlendirilmiş yurttaşlık kavramı, yasal eşitlik ile pratik dışlanma arasındaki mesafeyi teorik olarak açıklayan ve edebî söylem analizi ile siyasi katılım verisi arasında köprü kuran çerçeveyi sağlamaktadır. Fairclough'un Eleştirel Söylem Analizi, kadın bedeninin denetimini, kimlik yoksunluğunu ve sessizleştirme pratiklerini dilsel düzeyde çözümlemek için metodolojik araçları sunmaktadır. Hooks'un kesişimsellik perspektifi ve Beauvoir'un varoluşçu feminizmi ise kimlik inşası süreçlerini ve baskının homojen olmayan yapısını analiz etmek için tamamlayıcı çerçeveler olarak konumlandırılmaktadır. Araştırma üç tamamlayıcı yöntemle yürütülecektir: Fairclough'un üç boyutlu modeline dayanan Eleştirel Söylem Analizi; beden üzerindeki egemenlik, kimlik yoksunluğu ve anlatısal kapanış eksenlerinde sistematik bir Karşılaştırmalı Metin Analizi; sessizleştirme pratikleri, beden denetimi ve ödüllendirme/cezalandırma mekanizmalarını kodlayan İçerik Analizi. İki romanın anlatısal kapanışlarındaki farklılık Atwood'da belirsiz, ama mevcut bir çıkış ihtimali Asena'da umutsuz bir tıkanıklık çalışmanın ayrıca ele aldığı bir boyuttur. Bu farkın ABD'de görünür ve örgütlü feminist hareket ile 1980 darbesi sonrasında sivil toplumun ciddi biçimde kısıtlandığı Türkiye arasındaki siyasi zemini yansıttığı savunulmaktadır. Araştırmanın edebî söylemin kadının siyasi temsilini kısıtlayan normları yalnızca yansıtmakla kalmayıp aktif biçimde meşrulaştırdığını ve bu meşrulaştırma işlevinin bugünkü temsil açığıyla doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koyması beklenmektedir. Çalışma, feminist UI literatüründe edebiyatı birincil analitik kaynak olarak

konumlandırılan ve Walby'nin cinsiyetlendirilmiş yurttaşlık kavramını Türkiye bağlamına uygulayan özgün bir karşılaştırmalı model sunmayı amaçlamaktadır.

Panel 20 (16.15-18.00, Amfi XI)

Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da Devlet, Siyasal Hareketler ve Bölgesel Stratejiler
Panel Başkanı: Süleyman Gökçe (Bilkent Üniversitesi)

Maha Bakhit Mohammed (İstanbul Üniversitesi), Osmanlı-Türk Dönemi'nde Sudan'da Siyasal Yapı ve İdari İslahatlar (1821-1885)

Bu çalışma, 1821 yılından itibaren Sudan'da başlayan Osmanlı-Türk yönetimi dönemindeki idari sistemi ve yerel elitlerin siyasi entegrasyon mekanizmalarını incelemeyi, bununla birlikte bu sisteme eşlik eden ekonomik ve mali ıslahatları ele almayı amaçlamaktadır. Araştırma, bölgeye getirilen modern idari ve bürokratik yapının analiziyle başlayan temel eksenleri ele almaktadır. Bu bağlamda, yönetimin tarım sektörüne olan ilgisi; Sudanlıların eğitilmesi, nakit mahsullerin teşvik edilmesi ve hayvancılığın geliştirilmesi çerçevesinde incelenmektedir. Ayrıca çalışma; sanayinin geliştirilmesi, madencilik ve arama faaliyetleri, iç ve dış ticaretin genişletilmesi yönündeki çabaların yanı sıra uygulanan vergi sisteminin yapısını ve kentsel gelişim ile yeni şehirlerin kuruluşunu ele almaktadır. Çalışma, bu dönemin genel hatlarına dair dengeli bir değerlendirme sunmak amacıyla, yapısal artı ve eksileri göz önünde bulunduran analitik bir yöntem benimsemektedir. Sonuç olarak araştırma, bu bütüncül idari ve ekonomik tecrübenin, modern Sudan devletinin kuruluş sürecindeki ilk temelleri oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

Büşra Çankaya (Bağımsız Araştırmacı), Tunus Nahda Hareketi'nin Düşünsel Altyapısı ve Raşid Gannuşi

Tunus özelinde değerlendirildiğinde modern İslami hareketin en önemli temsilcilerinden biri haline gelen Nahda Hareketi, faaliyet göstermeye başladığı 1970'li yıllardan itibaren ülkenin siyasal ve toplumsal dönüşüm süreçlerinde etkin bir rol üstlenmiştir. Başlangıçta İslami kimliğin korunması, kamusal alanda bu kimliğin görünürlüğünün artırılması amacını taşımıştır. Ancak zaman içerisinde İslamcılığın hem kendi içsel çelişkileri hem de toplumsal baskılar yüzünden kendini yeniden keşfetmek zorunda kalması nedeniyle bu hareket, bir dönüşüm sürecine şahit olmuştur. Hareketin lideri olan Raşid Gannuşi'nin sivil toplumu yeniden tanımlayarak canlandırması, İslami gelenekte devlet anlayışını irdelemesi, demokrasi ve laiklik ilkelerine önem vererek İslam devleti ile olan uyumunu veyahut çatışmasını incelemesi, özgürlük ve insan hakları kavramlarını İslam düşüncesinde değerlendirmesi hareketin dönüşüm sürecinde belirleyici bir rol oynamıştır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde Gannuşi, İslam ve demokrasi arasında çatışmanın aksine bir uyum olduğunu savunmuş; siyasal katılım, çoğulculuk, insan hakları kavramlarını İslami referanslar çerçevesinde ele alarak Nahda'nın ideolojik dönüşümünü ve siyasal yönelimlerini belirlemede başat bir rol üstlenmiştir. Ele alınan bu çalışma, Nahda'nın düşünsel altyapısını ve Gannuşi'nin teopolitiğini tarihsel ve teorik bir çerçeveden ele almayı amaçlamaktadır. Bu amaç, Nahda'nın düşünsel yapısını hangi

argümanlar üzerine oturttuğu ve Gannuşi'nin bu argümanları yorumlayarak Tunus'a özgü nasıl bir İslamcı siyasal anlayış geliştirdiği sorusuna cevap vermek için belirlenmiştir. Bu bağlamda hareketin ideolojik dönüşüm sürecinde etkili olan ve Gannuşi'nin de etkilendiği İslami düşünürler, modernleşme tartışmaları, Tunus'ta sömürgecilik sonrası süreçte yaşanan siyasal dönüşümler değerlendirilmektedir. Bu araştırma, nitel araştırma yöntemi ile alınmış; konu ile ilgili modern İslami düşüncenin ve Gannuşi'nin siyasal düşüncesinin oluşumunda önemli bir yere sahip olan Hasan el Benna, Seyyid Kutub ve Malik bin Nebi gibi önemli düşünürlerin fikirleri değerlendirilmektedir. Aynı zamanda Gannuşi'nin düşünsel teorisinde Batı siyasal düşüncesinin ve demokratik teorilerinin etkisini de ele almaktadır. Ayrıca bu çalışmada bağımsızlık süreci sonrası Tunus'ta tecrübe edilen sekülerleşme politikalarının Nahda'nın düşünsel altyapısına nasıl etki ettiği incelenmektedir. Bu politikalar, Burgiba ve Bin Ali dönemlerinde devletin dinle ilişkilerini yeniden düzenleme ve dini yaşam üzerinde tam denetim kurma yönelimi amaçlamıştır. Bunun sonucunda hem İslam'ın ifade edilmesinin kontrol altında tutulmasına yönelik hem de bunun meşruiyetini bizzat İslam'dan alan ve bir yandan İslam'a sahip çıkarken bir yandan da toplumun laikleştirilmesini hedef haline getiren kompleks bir politika izlenmiştir. Dinin kamusal alanda etkisini sınırlamaya yönelik olan bu seküler politikalar, İslamcı muhalefetin şekillenmesinde önemli bir etken olmuştur. Bu süreçte hareket hem örgütsel hem de ideolojik anlamda dönüşüm süreci yaşamış; bu süreci sürgün, siyasal yasaklar ve ülkenin şahit olduğu en güçlü muhalefet şeklinde tecrübe ederek siyasi programında demokrasi ve uzlaşma vurgusunu güçlendirmiştir. Bu çalışmanın temel argümanı, Nahda'nın klasik İslamcı hareketlerden farklı olarak bu hareketin mirasının sadece İslami referanslara değil aynı zamanda Gannuşi'nin katkılarıyla demokratik katılım, çoğulculuk, insan hakları, özgürlük ve toplumsal uzlaşma ilkelerine dayandırmasıdır. Bu bağlamda çalışmanın hipotezi, özellikle 2011 Arap Baharı sonrası Tunus'ta yaşanan demokratikleşme sürecinde hareketin devrimi başlatan bir aktör olmaktan ziyade muhalif kesimler dâhil olmak üzere farklı toplumsal gruplarla müzakere yürüterek ulusal uzlaşma temelinde bir koalisyon hükümetinin kurulmasında rol oynamasıdır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde uzlaşmacı siyaset, hareketin düşünsel altyapısının dönüşüm sürecinin somut bir örneğini teşkil etmektedir. Ayrıca Gannuşi'nin geliştirdiği bu yaklaşımın, yalnızca Nahda'nın değil, Arap Baharı sonrası İslamcı hareketlerin genel yönelimlerini anlamada da anahtar bir rol oynadığı ileri sürülmektedir. Sonuç olarak hareket, Tunus özelinde daha esnek ve uyarlanabilir siyasal modele dönüşmüş; hem siyasal koşulların hem de içsel tartışmaların etkisiyle literatürde sıklıkla "post-İslamcı" bir dönüşüm olarak değerlendirilmesine neden olmaktadır.

Bilge Nisa Büyükkasap (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi), Taktiksel Başarıdan Yapısal Çıkmaza Katar Arabuluculuğu: Çıktı, Sonuç ve Kalıcı Etki Çerçevesinde Bir İnceleme

Küçük devletlerin uluslararası sistemdeki kapasite dezavantajlarını aşmak için başvurdukları niş diplomasi stratejilerinden biri olan arabuluculuk, son yirmi yılda Katar dış politikasının yapısal bir unsuruna dönüşmüştür. Askeri ve demografik ölçek bağlamında sınırlı bir kapasiteye sahip olan Katar, "ilişkisel gücünü" ve finansal kaynaklarını kullanarak Afganistan'dan Gazze'ye, Darfur'dan Rusya-Ukrayna savaşına kadar uzanan geniş bir yelpazede müzakere süreçleri yürütmektedir. Çatışma çözümü literatüründe bu tür

arabuluculuk faaliyetlerinin başarısı çoğunlukla tarafların bir araya getirilmesi veya geçici mutabakat metinlerinin imzalanması gibi dar göstergeler üzerinden ölçülmektedir. Oysa salt bir diplomatik hareketliliğin kalıcı bir barış mimarisine dönüşüp dönüşmediğini saptamak, çok daha katmanlı bir analizi zorunlu kılmaktadır. Bu bildiri, Katar'ın 2004-2026 yılları arasındaki arabuluculuk performansını uluslararası ilişkiler ve çatışma yönetimi disiplinleri kesişiminde; "çıktı" (*output*), "sonuç" (*outcome*) ve "kalıcı etki" (*impact*) parametreleri ekseninde incelemektedir. Çalışmanın temel argümanı, Katar'ın arabuluculuk başarısının; krizin aktör sayısı, tarihsel derinliği ve yapısal dönüşüm gereksinimi arttıkça azaldığı yönündedir. Vukovic'in uluslararası arabuluculukta başarı derecelendirmelerine paralel olarak bu araştırma, Katar'ın diplomatik kapasitesini üç seviyeli bir modelle test etmektedir. İncelenen vakalar, Katar'ın belirli kriz türlerinde özgün bir uzmanlık geliştirdiğini göstermektedir. Gazze'deki rehine takasları (2023-2026), Kabil havalimanı tahliyeleri veya Rusya-Ukrayna savaşındaki çocuk iadeleri gibi spesifik, somut hedefleri olan ve asimetrik iletişim gerektiren mikro düzey krizlerde Katar, yüksek bir diplomatik çıktı üretmektedir. İkinci seviyede, Lübnan (2008) veya Demokratik Kongo Cumhuriyeti-M23 (2025) krizlerinde görüldüğü üzere, finansal teşviklerin devreye sokulmasıyla sağlanan geçici ateşkesler sahada orta vadeli sonuçlar yaratmaktadır. Ancak Yemen, Darfur ve Filistin iç uzlaşısı gibi çok aktörlü, kimlik temelli derin ayrışmalar barındıran ve tarihsel kökleri eskiye dayanan yapısal çatışmalara gelindiğinde, Katar'ın barış inşa kapasitesinin ciddi yapısal kısıtlılıklarla karşılaştığı görülmektedir. Bu tıkanmanın temelinde arabulucunun zorlayıcı güçten (*coercive power*) yoksun olması, büyük güçlerin jeopolitik rekabeti ve bölgesel tarafsızlık tartışmaları yer almaktadır. Barışı bozan aktörleri (*spoilers*) caydıracak bir denetim mekanizmasının bulunmayışı, finansal teşviklerle kurulan müzakere süreçlerinin sahadaki güvenlik ihlallerinde işlevsiz kalmasına yol açmaktadır. Barakat ve Kamrava gibi araştırmacıların küçük devlet diplomasisine yönelik teorik eleştirilerini saha pratikleriyle harmanlayan bu çalışma, arabuluculuğun kapasite sınırlarını ampirik olarak tartışmaktadır. Katar'ın esnek ve merkezi karar alma yapısı onu krizlerin akut evresinde şiddeti yatıştıran işlevsel bir diplomatik aktör yapsa da, bu taktiksel başarılar nadiren kendi iç dinamikleriyle ayakta kalabilen yapısal bir barışa dönüşmektedir. Elde edilen bulgular, Katar'ın uluslararası sistemde oldukça başarılı bir kriz yöneticisi olmasına karşın sınırlı bir barış kurucu olduğunu ortaya koymaktadır.

Aleyna Kayadelen (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi), Güney Libya'dan Kuzey Darfur'a: İki Kriz Hattının Bağlantısallığı ve Bölgesel Güç Rekabeti

Bu çalışma, Libya krizi ile Sudan savaşının birbirinden bağımsız iç çatışmalar olmadığını, aynı dış aktörlerin şekillendirdiği bağlantılı bir güvenlik kompleksi olarak ele alınması gerektiğini vurgular. Çalışmanın sorunsalı, Güney Libya'dan Kuzey Darfur'a uzanan coğrafi koridor yani Kufra, Uveynat Dağı ve El Faşir çevresini kapsayan sınır bölgesi üzerinden işleyen bölgesel müdahale ağları ve bu ağların iki krizi nasıl iç içe geçirdiğidir. İki kriz hattı arasındaki bağlantılar vaka çalışması kapsamında nitel yöntemler kullanılarak incelenmiştir. Çalışmanın temel araştırma sorusunu, "Mısır ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) her iki çatışmada eş zamanlı olarak nasıl bir rol üstlenmektedir ve bu roller iki krizi birbirine nasıl bağlamaktadır?" oluşturmaktadır. Bu sorudan hareketle çalışma üç temel argüman öne sürmektedir. İlk olarak

Mısır, Libya'da Hafter güçlerini, Sudan'da ise Burhan liderliğindeki orduyu destekleyerek tutarlı ve devlet merkezli bir güvenlik stratejisi izlemektedir. İkinci olarak, BAE her iki sahada Hafter ve Hızlı Destek Kuvvetleri ile kurduğu ilişkiler üzerinden vekil aktörlere dayalı daha esnek bir güç benimsemektedir. Üçüncü olarak ise Kufra'dan El-Faşir'e uzanan Libya-Çad-Sudan koridoru, silah transferleri, paralı asker hareketliliği ve lojistik ağlar aracılığıyla iki çatışmayı birbirine bağlayan kritik bir geçiş güzergahına dönüşmüştür. Sudan savaşı ve Libya krizi literatürde genellikle birbirinden kopuk vakalar olarak incelenmiş Mısır ve BAE'nin her iki sahadaki paralel politikalarının yarattığı çatışma bağlantısallığı ihmal edilmiştir. Bu çalışma, iki krizi ortak bölgesel aktörler, müdahale stratejileri ve vekil ağları ekseninde karşılaştırmalı olarak analiz ederek bu boşluğu gidermeyi amaçlamaktadır. Çalışma, Libya ve Sudan krizlerinin yalnızca paralel değil, birbirini karşılıklı olarak besleyen süreçler olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Bu bulgu, Tek-cephe odaklı bölgesel güvenlik analizlerinin sınırlarını sorgulamaktadır. Ayrıca bölgesel istikrarsızlığı derinleştiren yapısal dinamiklerin ancak iki hattı birlikte ele alan bütüncül bir perspektifle anlaşılabilceğine işaret etmektedir.

Panel 21 (16.15-18.00, Amfi XII)

Uluslararası İlişkilerde Güç, Egemenlik ve Stratejik Özerklik

Panel Başkanı: Harun Arıkan (Çukurova Üniversitesi)

Burhan Aydın (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi), Güney Kore Dış Politikasında Stratejik Otonomi: Hedging ve Bandwagoning Paradigmalarının Sınırları

Güney Kore'nin günümüzdeki dış politikası, bölgesel güç dengeleri, ideolojik ve ekonomik ilişkiler gibi birçok etkenin eş zamanlı etkisi altında şekillenmektedir. Bu bağlamda, literatürde sıkça kullanılan güvenlik kavramlarından bandwagoning ve hedging gibi terimler Güney Kore'nin dış politika yönelimlerini açıklamada temel analitik çerçeveler arasında yer almaktadır. Güney Kore'nin ABD ile kurduğu güvenlik ve stratejik iş birlikleri bandwagoning kavramı çerçevesinde değerlendirilirken Çin'in bölgedeki artan ekonomik ve siyasi etkisi karşısında geliştirilen politikalar hedging kavramı üzerinden yorumlanabilmektedir. Bu ikili yapı, Güney Kore'nin ABD merkezli güvenlik bağımlılığının hedging politikalarıyla azaltıp azaltılamayacağı tartışmasını beraberinde getirmektedir. Bu çalışma, Çin'in küresel ölçekte artan gücü ve ekonomik çekiminin, Güney Kore'yi bandwagoning temelli güvenlik mimarisinden daha otonom bir dış politika arayışına yöneltip yöneltmeyeceğini sorgulamaktadır. Ayrıca, bu büyük güç rekabetinde Güney Kore'nin tarihsel deneyimlerinden hareketle daha bağımsız bir stratejik duruş geliştirip geliştiremeyeceği de tartışılmaktadır. Çalışmada, ABD ve Güney Kore'ye ait savunma belgeleri doküman analizi ve karşılaştırmalı nitel analiz yöntemleri ile incelenirken özellikle Çin'in etkisinin anlaşılabilmesi için istatistiksel verilerden faydalanılmıştır. Güney Kore'nin ABD ile olan ilişkisi tarihsel boyutlara dayanmaktadır. Askeri bağlamda ABD'nin nükleer şemsiyesi, Kore Yarımadası'ndaki 28.500 personellik askeri varlığı ve komuta-kontrol bütünleşmesi, Seul'ün güvenlik mimarisinde önemli bir yer tutmaktadır. Kuzey Kore'nin nükleer kapasitesini artırıyor olması Güney Kore'nin ABD'ye olan askeri bağımlılığını derinleştirmektedir. Bu tür bir bağımlılık da askeri anlamda Güney Kore'nin ABD'ye olan bandwagoning'ini yansıtmaktadır. Böyle bir dış politika tercihen mi yoksa zorunluluk mu olduğu da tartışılan bir başka unsurdur. Bununla birlikte,

Güney Kore'nin dış politikası yalnızca askeri güvenlik boyutuyla sınırlı değildir. 2000'li yıllardan itibaren Çin ile hızla artan ekonomik ilişkiler, Güney Kore'nin dış politikasında yeni bir denge arayışını beraberinde getirmiştir. Çin günümüzde Güney Kore'nin en büyük ticaret ortağıdır; özellikle yarı iletken, otomotiv ve kimya gibi sektörlerdeki ilişkileri kritik seviyelerdedir. Bu ticari ilişkiler, Güney Kore'nin Çin'e karşı hedging politikası yürütmesine sebebiyet vermiştir. 2016'daki THAAD krizi sonrasında Çin'in uyguladığı ekonomik misilleme, Seul'ün askeri anlamdaki bandwagoning stratejisinin ekonomik maliyetini görünür kılmıştır. "ABD ile yakınlaşmanın Çin'i dışlamak anlamına gelmediği" yönündeki hedging yorumlarını güçlendirmiştir. Güney Kore'nin iç politikadaki yaşanan değişimler dış politikasını keskin kararlar bağlamında olmasa da çerçevesini doğrudan etkileyebilmektedir. Bu bağlamda, Güney Kore'de muhafazakâr ideolojiye sahip bir başkan ABD yanlısı bandwagoning politikalarını arttırabilirken, liberal kanattan bir başkan ise hedging ve bölgesel diplomasiye daha fazla ağırlık verebilmektedir. Dolayısıyla Güney Kore dış politikası yalnızca yapısal faktörlerden değil, aynı zamanda iç ideolojik çekişmelerden de etkilenebilmektedir. Tarihsel olarak Kore, büyük güç hiyerarşileri içinde tam teslimiyet yerine seçici uyum ve sınırlı otonomi üretme kapasitesi sergileyebilmiştir. Günümüzdeyse Güney Kore'nin ulaştığı ekonomik, teknolojik ve diplomatik kapasite, dış politikasının tanımlanmasında ve yönetilmesinde bandwagoning ya da hedging kavramlarına sıkışan pasif bir aktör olmaktan çıkarmaktadır. Bu bağlamda, Seul'ün ne ABD ne de Çin eksenli bir dış politika tercihindan daha bağımsız bir milli stratejik duruş geliştirmesi açısından yapısal olarak mümkün ve uzun vadede zorunlu görünmektedir. Sonuç olarak, Güney Kore ABD'yi karşısına alabilecek ölçüde bağımsız bir strateji geliştirememektedir; ancak Çin ile ilişkilerde riskleri dağıtmak için ekonomik ve diplomatik hedging'i sürdürmek zorundadır. Güney Kore'nin bandwagoning davranışını tamamen terk etmesi kısa vadede mümkün değildir; hedging yalnızca risk dağıtıcı bir tamamlayıcı stratejidir. Uzun vadede bölgede önemi artan bir aktör olarak bu çekişmeden de faydalanarak bağımsız bir stratejik duruş geliştirmesi de güçlü bir seçenektir.